

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט, ה'תשל"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

בס"ד.

פתח דבר

ע"פ בקשת רבים — הננו מוציאים לאור התוועדות מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט ה'תשל"א, הנחה בלתי מוגה.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

נש"ק בשלח, חמשה עשר בשבט, ה'תשע"ז,
מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2017 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5777 • 2017

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת מוצש"ק פ' בשלח, ו"א שבט, ה'תשל"א.

בלתי מוגה

א. כאשר מתאספים יחדיו כו"כ מבנ"י, ובפרט מכמה מדינות, ויתירה מזה (שנוגע יותר בענין זה), שנוסף לכך ש"אין דיעותיהם שוות"¹, הרי הם באים ממשפחות שונות וסוגי חינוך שונים, ואעפ"כ, מתאספים ביחד במקום אחד, ובשביל ענין אחד — הרי זה גופא מבטא את הצד השווה והנקודה הפנימית שבזה משתווים כולם.

ואע"פ שענין זה מצינו לאו דוקא אצל בני"י, אלא גם אצל שאר עמי הארץ, שמזמן לזמן מתאספים יחדיו לשם מטרה ופעולה אחת, למרות היותם שונים זמ"ז הן מצד מוצאם, הן מצד החינוך שלהם, והן לפי ש"אין דיעותיהם שוות" [שהרי כלל זה נאמר במשנה ובגמרא² בנוגע לכל בני האדם, ש"הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדה"ר (ו"לפיכך נברא האדם יחיד", "להראותך שמאדם אחד נברא מילואו של עולם"³), ואין אחד מהם דומה לחבירו", "בקול במראה ובדעת", ומזה מובן שמדובר אודות כל בני האדם, לאו דוקא בנוגע לבנ"י] — הרי הנפק"מ היא בנוגע להמשך הדברים לאחר האסיפה, ובמה מתבטאת מטרת האסיפה, כדלקמן.

ב. ובהקדמה:

כדי שהאסיפה תביא לידי אחדות אמיתית — הרי זה דוקא כאשר המטרה היא כזו שגורמת (לא ענין של פירוד והתחלקות ועד למחלוקת איש ברעהו, אלא אדרבה) קירוב הלבבות, ועד להתאחדות.

ומזה מובן, שכאשר מתאספים יחד בנוגע לתכלית גשמית, לא יכולה להיות אחדות אמיתית, כי:

מבנה הגשמיות הוא באופן שלכל אחד יש חלק וענין שלו, ובמילא אינו יכול לוותר על המוכרח לצרכיו, כמו אכילה ושתי', לבושים ובית, בשביל הזולת.

ולדוגמא: כדי שיהי' לו בית, ד' אמות שלו — מוכרח להיות מקום פנוי, וכאשר המקום תפוס כבר ע"י מציאות אחרת, אין לו לאן להיכנס [והיינו לפי שהקב"ה הטביע בטבע הבריאה שהגשם תופס מקום, וכדברי הגמרא⁴: "מדת בשר ודם — כלי ריקן מחזיק, מלא אינו מחזיק"]; ועד"ז

(3) פרש"י שם.

(4) ברכות מ, א. וש"נ.

(1) ראה ברכות נח, א. ועוד.

(2) סנהדרין לז, סע"א (במשנה). לח, א.

בנוגע ל"בגד ללבוש"⁵ — אם הבגד לבוש על חבירו, הרי הוא אינו יכול ללבושו; ועד"ז בנוגע ל"לחם לאכול"⁶ (שע"י האכילה יהפך לדם ובשר כבשרו, ועי"ז יהי' קישור הנפש בהגוף) — שזהו רק אם הלחם לא נאכל ע"י חבירו.

ולכן, כאשר האסיפה היא בשביל ענין גשמי, לא יכולה להיות אחדות אמיתית, דכיון שהכוונה והתכלית היא לשם ענין גשמי, הרי ענין זה אינו יכול לעשות מכולם מציאות אחת באמת; הם יכולים רק לילך יחדיו באותה פעולה או לשם אותה תכלית, אבל לאחריו כן, יקח כל אחד את השייך אליו, ובאופן שבנוגע לחלק השייך אליו מושללת השייכות לחבירו. וכמו בדוגמא הנ"ל, הן ב"לחם לאכול", הן ב"בגד ללבוש", והן בדירה לדור בה.

משא"כ כאשר האסיפה היא לשם תכלית רוחנית — כיון שתכונת הרוחניות היא באופן שיכולה להיות אצל כמה בני אדם אותה רוחניות, ולא יחסר מאומה אצל אף אחד, שתהי' אצלו בשלימותה.

וכפי שרואים זאת בנוגע להבנת השכל — שיכול אדם להתייגע ולחדש חידוש גדול בחכמה ושכל, ועד לחידוש שלא הי' לעולמים, להיותו הראשון שגילה חכמה גדולה זו, ואעפ"כ, לאחריו כן יכול לבוא דבר חכמה זה לידיעתו של אדם שני ושלישי, וכו"כ בני אדם, מבלי לשלול ואפילו לא למעט מאומה מידיעת השכל והחכמה שלו.

ג. אך עדיין אין זו אחדות אמיתית, כי, מצד זה ש"אין דיעותיהם שוות" (אע"פ ששניהם מודים באותו דבר חכמה), בהכרח שיהי' איזה חילוק באופן קבלת החכמה, מצד החילוק בכלי מוחו של האדם שלומד את דבר החכמה ומקבל אותו לפי שכלו ודעתו ששונה משכלו ודעתו של חבירו. וכידוע הדוגמא לזה אפילו בחכמת התורה — שמצינו ש"הלל ושמאי קיבלו מהם"⁷, משמע"י ואבטליון, ששניהם קיבלו מאותם רביים אותו דבר חכמה ושכל, ואעפ"כ, כיון שהמקבלים היו שונים זמ"ז ועד לשינוי באופן הפכי, התקבל השכל אצל כל אחד מהם לפי התכונה שלו: הלל, שנטיית שכלו היתה לחסד — התקבל אצלו הפס"ד לקולא, ושמאי, שנטיית שכלו היתה לגבורה — התקבל אצלו הפס"ד לחומרא, כפי שרואים בפועל, וכידוע הביאור בזה⁸, ואין כאן המקום להאריך בזה.

המשך תער"ב ח"א פי"ג. וראה גם שיחת מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט תשח"י ס"ה (תו"מ חכ"ב ע' 33). וש"נ.

(5) לשון הכתוב — ויצא כח, כ.

(6) אבות פ"א מ"ב.

(7) ראה אוה"ת פרשתנו (בשלח) ע' תקנז.

ולכן, כדי שתהי' אחדות אמיתית, הרי זה דוקא מצד ענין שלמעלה מהשכל (והיינו, כאשר מתאספים יחדיו עבור ענין הקשור אמנם עם שכל, אבל לאחרי כן הרי זה מביא לענין שלמעלה מהשכל) — כי, החילוקים שביניהם ש"אין דיעותיהם שוות", הם רק מצד הדעה, ואילו בנוגע לנקודת העצם, משתווים כולם בכך שהם בני אדה"ר; ובנוגע לבני"י, "אתה בחרתנו" — מתבטא הדבר בגלוי בנוגע לפועל (מצד זה שאדה"ר הי' "יציר כפיו של הקב"ה"⁸) בענין האמונה.

וזוהי האחדות האמיתית שנעשית (לא מצד השכל, שהרי "אין דיעותיהם שוות", אלא) מצד ענין האמונה שבה שוים כל בני"י, ועי"ז נעשית אחדותם של כל המתאספים לא רק בשעת עשיית הפעולה, או בשעת ההתדברות הקודמת לעשיית הפעולה, אלא באופן שנמשכת גם לאחר"ז במשך כל הזמן כולו, והיינו, לפי שמתאחדים בענין שמביא לידי אמונה ומיוסד על אמונה, שמצדה שווים כל בני"י.

ד. והדוגמא לזה — כפי שמצינו אצל אדה"ר:

איתא בפרקי דר"א⁹ שהדבר הראשון שעשה אדה"ר מיד כשנברא הוא — שאמר לכל הנבראים "בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עושנו"¹⁰.

ולכאורה אינו מובן:

פעולת אדה"ר על הנבראים היתה מצד השכל או הרגש של שאר בעלי החיים, שהרי לא שייך לומר שהי' זה בדרך הכרח, אלא באופן שענין זה הונח אצלם. וזהו גם מש"נ¹¹ "ה' מלך גאות לבש", "מלך" דייקא, שענין המלוכה הוא רק כאשר הדבר מתקבל ברצון, כמ"ש¹² "ומלכותו ברצון קבלו עליהם", ולולי זאת, אין זו מלוכה, כי אם ממשלה (כמבואר במפרשי התנ"ך¹³).

וכיון שכן, אינו מובן מדוע הוצרכו שאר הנבראים להמתין לאדה"ר — הרי גם להם הי' שכל, וא"כ, היו צריכים להכיר את הענין ד"הוי' עושנו" שהי' כבר במשך חמשת ימי בראשית ויום הששי קודם בריאת אדה"ר, ומה חידש בזה אדה"ר?!

אך הענין הוא — שאדה"ר גילה את הנקודה המשותפת שבכל הנבראים, שזהו"ע ד"הוי' עושנו", באופן שלמעלה מהשכל, שלכן, הנה

(8) ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב).

(11) שם צג, א.

(9) פי"א.

(12) נוסח תפלת ערבית.

(10) תהלים צה, ו.

(13) ראה ראב"ע וישב לז, ח. ועוד.

לא זו בלבד שהשכל מכיר בכך שצריך לקבל את מלכותו של הקב"ה, אלא עוד זאת, שקבלת המלכות צריכה להיות באופן של השתחוואה דוקא — "בואו נשתחוה", שענין ההשתחוואה בגשמיות מורה על תוכן ענינה — שלא זו בלבד שכורע ברך ("נכרעה נברכה"), שענין נשפלת קומתו מכמו שהיתה תחילה, אלא עוד זאת, שמכופף את ראשו, ששם הוא מקום השכל, והיינו, שמבטל את שכלו, ומקבל את מלכותו של הקב"ה באופן של אמונה.

וזהו מה שפעל אדה"ר בהבריאה — שגם בעלי השכל שבבריאה שמבינים מצד השכל שצריך לקבל את מלכותו של הקב"ה, תהי' אצלם קבלת המלכות באופן של השתחוואה, "בואו נשתחוה", כפיפת הראש, שהו"ע ביטול השכל לגמרי.

וענין זה שפעל אדה"ר שייך במיוחד לבני, "עם קרובו"¹⁴ — שהרי "שופרי" דיעקב אבינו מעין שופרי' דאדה"ר¹⁵, וכדברי הגמרא¹⁶ "אתם קרויים אדם", ע"ש "אדמה לעליון"¹⁷ — שגם אצלם יהי' הענין ד"נשתחוה", למעלה מהשכל, ולא רק בנוגע לעצמם, אלא כפי שאמר אדה"ר לכל הנבראים "בואו נשתחוה", וזהו גם החוב והשליחות של כל יהודי בעולמו, לפעול בחלקו בעולם ובכל העולם כולו הענין ד"בואו נשתחוה גו' לפני הוי' עושנו", מתוך ביטול השכל.

ה. והנה, ענין זה שהאדם אינו נשאר במדרגת השכל (שכל דקדושה, שבידעו ש"ה' עושנו", הרי מובן שצריך לקבל מרותו ומלכותו), אלא מבטל את השכל ועובר לענין האמונה — מתבטא בגלוי בענין המסירות¹⁸:

מצד השכל — יכול אדם להכיר בכך שכיון שישנו מי שלמעלה ממנו, צריך לציית אליו. ובפרט כשמדובר אודות מי שהוא לא רק למעלה ממנו, אלא "הוי' עושנו", שעל ידו נתהווה מציאותו מאין ליש, הרי בודאי שצריך לעשות כל מה שיצווה עליו, דאל"כ, יכול לחזור ולהיות "אין". אמנם, במה דברים אמורים — כל זמן שלא מדובר אודות מס"נ; אבל בנוגע למס"נ — אין לו טעם בשכל שצריך למסור נפשו כדי שלא יחזור להיות "אין", שהרי ענין המס"נ מתבטא בכך שעושה עצמו ל"אין". ובלשון החסידות¹⁸ — שבשכל אין הכרח על ענין המס"נ, כי,

17) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.

18) ראה גם תו"מ חמ"ז ע' 115. וש"נ.

14) תהלים קמח, יד.

15) ב"מ פד, א. וש"נ.

16) יבמות סא, רע"א. וש"נ.

ע"י מס"נ מתבטלת מציאות השכל, והרי אין השכל יכול לאבד את מציאותו לגמרי.

והרי ענין האמונה בא לידי ביטוי בענין המס"נ, וכמבואר בתניא¹⁹, שכל אחד מישראל, אפילו קל שבקלים, מוסר נפשו על קדושת ה' (אם לא מרמים אותו ש"בעבירה זו עודנו ביהדותו ואין נשמתו מובדלת מאלקי ישראל"²⁰), כדי להשאר קשור ומאוחד עם הקב"ה, ובלשון רבינו הזקן²¹ על הפסוק²² "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", שיהודי אינו יכול ואינו רוצה להיות נפרד מאלקות.

ולכן, כאשר מדובר אודות ענין הקשור עם תורה ומצוות²³, הנה למרות שהתורה "היא חכמתכם ובינתכם לעיני כל העמים"²⁴, שגם מכירים שזהו ענין שכלי גדול, ועד"ז בנוגע למצוות, שרובם ככולם של מצוות אינם חוקים [ויש רק כמה מצוות שנקראים בשם "חוקים", כפי שנימנו בפירוש רש"י²⁴, ובפרטיות יותר במדרשי חז"ל²⁵], אלא הם ענינים המובנים בשכל [ועד שאפילו המצוות שנקראים בשם "חוקים", יש להם ביאור בשכל, כדאיתא במדרש²⁶ על הפסוק²⁷ "זאת חוקת התורה", "לך (למשה רבינו) אני מגלה טעם פרה אבל לאחרים חוקה"], מ"מ, כאשר יהודי לומד תורה ומקיים מצוות, חייב לעשות זאת לא מצד השכל שבדבר [ולא מצד הסגולה שבדבר, כמ"ש²⁸ "אם בחוקותי תלכו גו' ונתתי גשמיכם בעתם גו'"], אלא מצד ציווי הקב"ה, כנוסח ברכת המצוות (שבה מקדים לומר מדוע מקיים את המצוה): "אשר קדשנו במצוותיו וצונו". כלומר: אע"פ שהתחלה היא בענין שיש לו הסברה בשכל, הרי כיון שזהו ענין הקשור עם תומ"צ, אזי היסוד והנקודה שבדבר הוא — "אשר קדשנו במצוותיו", שזהו הקישור וההתאחדות עם הקב"ה.

ו. וכיון שהקב"ה הוא אחדות הפשוטה, הנה מצד זה נמשכת אותה אחדות פשוטה בכל אחד ואחת מישראל, אע"פ ש"אין דיעותיהם שוות".

ואחדות זו נמשכת (לא רק בעיני התומ"צ, אלא) אפילו "בכל

(24) תולדות כו, ה. פרשתנו (בשלח) טו,

כו. אחרי יח, ד.

(25) ראה יומא סז, ב. וראה גם תו"מ חל"ו

ע' 357. וש"נ.

(26) תנחומא חוקת ח. במדבר"ר פ"ט, ו.

(27) חוקת יט, ב.

(28) ר"פ בחוקותי.

(19) פ"ח"יט.

(20) פ"ד.

(21) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע'

שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע'

תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.

(22) ואתחנן ו, ד.

(23) שם ד, ו.

דרכיך²⁹, היינו, אפילו כשמדובר אודות ענינים גשמיים, וכאמור לעיל (ס"ב) שמצד טבע הגשמיות אי אפשר שיהי' לו "לחם לאכול" אם חבירו אכלו ועד"ז בנוגע לבגד ללבוש ובית לדור בו, ואעפ"כ, הנה אפילו בענינים גשמיים פועלים ענין האחדות.

וכפי שמצינו בנוגע לענין הצדקה³⁰ — שאע"פ שהחיוב הוא ליתן מעשר (שזוהי מדה בינונית)³¹, ו"המבזבז אל יבזבו יותר מחומש"³², ובודאי לא כל נכסיו³³, כי, ע"פ תורה, ע"פ שכל הרגיל, צריך להשאיר לעצמו "לחם לאכול ובגד ללבוש", מ"מ, ישנו אופן של נתינת צדקה הרבה יותר מחומש, ועד לבזבז כל נכסיו — כפי שמבאר רבינו הזקן באגה"ת³⁴ ובאגה"ק³⁵ שההגבלה בנתינת הצדקה היא "דוקא לשומר התורה ולא סר ממנה כו'", אבל "מי שהעביר עליו הדרך ח"ו", וצריך לתקן מה שקלקל כו', הנה כשם שבנוגע לרפואת הגוף לא שייכת ההגבלה שיוציא רק חומש ולא יותר, הרי עאכ"כ שכן הוא בנוגע לרפואת הנפש.

ולכן ישנו הענין להרבות בצדקה אפילו יותר מחומש, ועד שנוטל אפילו חלק מה"לחם לאכול" שלו כדי לעזור ליהודי נוסף הזקוק לאותו ענין, ועד"ז בנוגע לבגד ללבוש ובית לדור בו.

ז. ואם הדברים אמורים במשך כל השבוע — עאכ"כ בבוא יום השבת:

ביום השבת אין ענין של מחלוקת וכו', וכדברי הגמרא³⁶ בנוגע למלאכים, שאפילו "מלאך רע עונה אמן בעל כרחו", ומסכים לענין של ברכה.

ויום השבת מבטל גם את החילוקים שבין אחד לחבירו, שכן, בששת ימי החול עליהם נאמר "ששת ימים תעשה מלאכה"³⁷, שבהם צריכה להיות עיקר עבודת האדם בל"ט מלאכות (כפי שנימנו במשנה³⁸), אזי ניכר החילוק והפירוד שבין אחד לחבירו, שאחד חורש והשני זורע, וכיו"ב בשאר ל"ט המלאכות; משא"כ ביום השבת, שאסור במלאכה,

(29) משלי ג, ו. (33) ראה רמב"ם הל' ערכין וחרמין
(30) ראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 217 ואילך. בסופן.
(34) פ"ג.
(35) ס"י.
(36) שבת קיט, ב.
(37) ויקהל לה, ב.
(38) שם עג, סע"א.
(29) משלי ג, ו.
(30) ראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 217 ואילך.
(34) פ"ג.
(35) ס"י.
(36) שבת קיט, ב.
(37) ויקהל לה, ב.
(38) שם עג, סע"א.
(31) רמב"ם הל' מתנ"ע פ"ז ה"ה. טושו"ע
(32) יו"ד רסרמ"ט.
(33) כתובות נ, רע"א. וש"נ. רמ"א יו"ד
(34) שם עג, סע"א.

ו"כל מלאכתך עשוי"³⁹, וישנו הכל מן המוכן עבור "בנך ובתך .. וגרך אשר בשערך"⁴⁰, כך, שאין ענין של טירחא ויגיעה כמו בששת ימי החול, כי אם ענין התענוג — הרי רואים שבשעה שאדם מתענג, הנה לא זו בלבד שמציאותו של הזולת אינה מצירה לו, אלא אדרבה, שלימות התענוג שלו קשורה עם הטוב של הזולת, כך, שמציאותו של הזולת מסייעת לשלימות התענוג שלו. ולכן מצינו שמנהג ישראל (ש"תורה הוא"⁴¹) להזמין אורחים לשבת (ועד"ז — וביתר שאת⁴² — בנוגע ליו"ט).

וענין האחדות שבין בני" ביום השבת מתבטא גם לדינא — שבזמנים שהיו נוהגים עניני טהרה וטומאה, הנה במשך ימי החול הי' חילוק בין אלו שנאמנים על הטהרה, שיכולים לאכול יחד עמהם, ובין אלו שאינם נאמנים על הטהרה, שאין יכולים לאכול עמהם (אע"פ שאומרים שזהו דבר טהור); אבל ביום השבת, מותר לאכול עם כל אחד (אם הוא רק אומר שזהו דבר טהור), כיון שאפילו עם-הארץ אינו משקר בשבת (כדאיתא בירושלמי⁴³).

ח. אמנם, ביום השבת שייכים כל הענינים לשבת, עניני קדושה, כך, שגם האחדות היא בגלוי רק בעניני קדושה, ואילו כשבאים אח"כ לעניני חול, אזי יכול להיות מעמד ומצב של פירוד; וזהו החידוש של מוצאי שבת, שעל ידו ממשיכים את האחדות של שבת שבעניני קדושה — גם לימות החול ועניני חול:

למרות שהזמן של מוצאי שבת הוא לאחרי הבדלה, "המבדיל בין קודש לחול", הרי אין זה כמו סתם חול; זוהי רק התחלת החול, כפי שקשור עדיין עם (קדושת) שבת — כמודגש בלשון הפס"ד בשו"ע⁴⁴ בנוגע לסעודה של מוצאי שבת: "ללוות את השבת אחר שיצא כדרך שמלווין את המלך (שבת מלכתא) אחר שיצא מן העיר", והרי הפירוש הפשוט של "מלווין את המלך" הוא שנמצאים עדיין יחד עם המלך (ולא באופן שהמלך הוא בפני עצמו והמלווה הוא בפני עצמו — שאין זה ליווי), אלא שהמלך הוא בדרכו ללכת (ולכן, אף שיש ענין של אכילת סעודה במוצאי

39 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סש"ו סכ"א. 42 ראה זח"ב פח, ב. תו"א ר"פ חיי שרה. ובכ"מ.

40 יתרו כ, יו"ד. 43 דמאי רפ"ד.

41 ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. 44 אדה"ז או"ח ס"ש ס"ב. וראה גם מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. שיחת מוצש"ק פ' בא, יו"ד שבט דאשתקד מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז או"ח סוסק"פ. סת"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד. סתצ"ד סט"ז. ועוד.

שבת, הרי אין זה בדומה לשלש הסעודות שבשבת עצמו, כפי שהשו"ע גופא מחלק ביניהם⁴⁵), אבל עדיין נמצאים יחד עם "שבת מלכתא".

ומזה מובן, שבמוצאי שבת ממשיכים את האחדות של בנ"י ביום השבת גם בעניני החול, עי"ז שהתחלת ימי החול היא באופן שכולם מאוחדים, כיון שנמצאים עדיין עם המלך שמלווין אותו, ולכן יש לכולם כל מה שיש למלך, שהעיקר בזה היא נקודת האחדות.

וכידוע המשל משרי המלך שיש לכל אחד תפקיד מיוחד, ואעפ"כ, כאשר הם נמצאים בנוכחות המלך, יחד עם המלך, אזי נעשה שלום ביניהם, כיון שכולם בטלים אל המלך. וכן הוא בנוגע לשרים שלמעלה, מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש, שכאשר נמצאים במקום שאלקות הוא בגילוי, אזי "עושה שלום במרומיו"⁴⁶.

וכן הוא גם כפי שנמשך למטה — שגם כאשר נמצאים כבר בהתחלת ימי החול, אבל נמצאים יחד עם המלך נשזהו ענין השבת, שבו נאמר⁴⁷ "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם", ואז ישנו גילוי אלקות בעולם, שלכן אין ענין המלאכה⁴⁸], אזי נמשכת האחדות גם בעניני החול.

ואח"כ ממשיכים זאת ממוצאי שבת על כל השבוע כולו — שבמשך כל השבוע יהי ענין של אחדות וקירוב הלבבות בכל עניני שבוע זה; וכיון שענין השלום הוא "כלי מחזיק ברכה"⁴⁹, אזי מתברך כל השבוע בברכתו של הקב"ה.

וזהו גם תוכן המנהג בכמה קהילות שבמוצאי שבת אומרים "אל תירא עבדי יעקב"⁵⁰ — כי, כשנכנסים לימות החול יש מקום להתיירא שתפוג האחדות שהיתה במשך השבת, כיון שזה הולך "תחת גפנו" וחבירו הולך "תחת תאנתו" (משא"כ ביום השבת, שלא הי' זה "תחת גפנו" וזה "תחת תאנתו", כיון שהעבודה אסורה בשניהם, אלא שניהם היו נמצאים בעניני השבת). ולכן אומרים "אל תירא עבדי יעקב" — כיון שע"י מוצאי שבת ממשיכים מיום השבת ברכה והצלחה על כל השבוע.

ט. וענין זה לוקחים מיום השבת — בגלל שענינו של יום השבת הוא לימוד התורה:

ואילך. עת"ר ע' רב. עטר"ת ע' לח ואילך.

(45) ראה שם ס"ג. וש"נ.

(46) איוב כה, ב. וראה לקו"ש חכ"ה ע' תרח"ץ ע' עז ואילך. ועוד.

(49) עוקצין בסופה.

260. וש"נ.

(50) ראה לקו"ת בלק עב, ב. וראה גם

(47) בראשית ב, א.

תו"מ חנ"ה ע' 253. וש"נ.

(48) ראה גם אוה"ת ויקהל ע' ב'פט

ואילך. סה"מ תר"ל ע' רמד ואילך. רמט

השייכות של יום השבת ללימוד התורה מודגשת בכך ש"לכו"ע בשבת ניתנה תורה"⁵¹.

וזהו גם מה שמצינו במדרש⁵² על הפסוק⁵³ "ויקהל משה": "אמר הקב"ה (למשה) עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפניהם רבבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת ולכנוס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה כו'".

כלומר: כאשר בנ"י עמדו להכנס לארץ ישראל, ששם יצטרכו להתעסק עם כל העבודות כו', ולא כמו בהיותם במדבר שהיו יכולים ללמוד תורה ללא דאגות — שאל משה: מה יהי' בשעה שבנ"י יכנסו לארץ ישראל? והשיב לו הקב"ה, שיקהיל קהילות גדולות בשבת, שאסור בעבודה.

ולכאורה אינו מובן: מענה זה הוא רק בנוגע ליום אחד, יום השבת, אבל מה יהי' עם שאר הששה ימים?

וההסברה בזה — שעיי"ז שמקהילים קהילות ביום השבת ללמוד תורה, אזי "טעמו וראו כי טוב"⁵⁴, כך, שגם בשאר ששת ימי החול, הנה מבלי הבט על הטרדות שיש לו, יקבע עתים לתורה בכל יום ויום, כל אחד לפי ענינו, כהפס"ד בהלכות תלמוד תורה⁵⁵.

ועיי"ז יהי' אצל כל אחד במשך כל השבוע המעמד ומצב ד"בחוקותי תלכו"⁵⁶, "שתהיו עמלים בתורה"⁵⁷, ואז — "ונתתי גשמיכם בעתם"⁵⁸, ועד — "ונתתי שלום בארץ"⁵⁹, שיהי' קירוב הלבבות ועד לאופן של שלום,

— וענין זה קשור גם עם הסעודה של מוצאי שבת, שנקראת "סעודתא דדוד מלכא משיחא"⁶⁰ —

באופן ד"ואולך אתכם קוממיות"⁶¹, בקרוב ממש.

* * *

י. האמור לעיל שייך להתאספותם של יהודים בכל מוצאי שבת; ונוסף לזה, יש במוצאי שבת זו ענין מיוחד — שקשור עם הענין של יו"ד שבט, יום ההילולא וה"יאָרצייט" של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

(57) תו"כ ופרש"י עה"פ.

(58) שם, ב.

(59) שם, ו.

(60) סידור הארז"ל בכוונת הבדלה

ומוצ"ש. פנ"ח שער השבת ספכ"ד.

(61) שם, יג.

(51) שבת פו, ב.

(52) יל"ש ר"פ ויקהל.

(53) ר"פ ויקהל.

(54) לשון הכתוב — תהלים לד, ט.

(55) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג. וש"נ.

(56) ר"פ בחוקותי.

וכיון ששני הענינים (מוצאי שבת ויום ההילולא) באים ביחד, הרי מובן, שצריכה להיות שייכות ביניהם.

והיינו, שענינו של יום ההילולא קשור גם עם הענין העיקרי של מוצאי שבת — כאמור לעיל, שזהו המעבר משבת לששת ימות החול, מהאחדות של שבת שבה אין ענינים המפרידים גם בענינים גשמיים, להתחלקות שבימות החול, כפי שדורש "ישוּבו של עולם" שתהי' החלוקה ד"איש תחת גפנו ותחת תאנתו"⁶², שכן, כדי שהעולם יהי' באופן של ישוב, אי אפשר שכולם יתעסקו בענין אחד, אלא מוכרח להיות חילוק ביניהם; ונקודת זמן המעבר מתקופה אחת לחברתה — הרי זה במוצאי שבת, שענינו להמשיך את האחדות של שבת בכל ימי החול ופעולותיהם.

יא. ובכן, ענין זה קשור עם עבודתו של בעל ההילולא שבה התעסק ופעל במשך ימי חייו, כמרומו בשמו⁶³.

ובהקדים המבואר בספרים⁶⁴, ורבינו הזקן מביא זאת בשער היחוד והאמונה בתחילתו, שהשם שניתן לכל דבר, ועאכו"כ לבן-אדם, מורה על ענינו, חיותו ועצמיותו.

וידועה השאלה: כיצד יכולים האב ואם — שהם קובעים את השם — לידע מהו השם המתאים לנשמת הילד? — ומבואר בזה בכ"מ⁶⁵, שנותנים להם מלמעלה את הרעיון הנכון לנתינת השם. — הם יכולים לחשוב שבחרו בשם מסויים מצד הטעמים שלהם, איזה שיהיו, אבל בנוגע לפועל, הרי שם זה מתאים להענין והחיות של נשמת הילד.

ועאכו"כ כשמדובר אודות שם שניתן ע"י נשיא בישראל⁶⁶, כמו אצל בעל ההילולא, ששמו ניתן ע"י אביו, בהסכמת אביו וכו' — הרי זה בודאי מכוון לענינו כפי שנמשך בגלוי במשך עבודתו בחיים חיותו בעלמא דיין, והיינו, שהנקודה והצד השובה בכל פעולתו בעולם מרומזת בב' שמותיו, שנזכרו ונתפרשו בחומש.

יב. בנוגע לשם הראשון⁶⁷ — יוסף — נאמר בחומש שקריאת השם יוסף היתה ע"ש "יוסף ה' לי בן אחר"⁶⁸.

(66) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 36.

(67) הביאור בנוגע לשמו השני — ראה לקמן ס"ו...

(68) ויצא ל, כד.

(62) מלכים-א ה, ה. מיכה ד, ד.

(63) ראה גם לקו"ש חכ"ו ע' 87 ואילך.

(64) ראה לקו"ש חט"ו ע' 13. וש"נ.

(65) ראה שער הגלגולים שער כג. וראה

גם אג"ק ח"ב ע' שנה. וש"נ.

וידועה השאלה בזה: מדוע נאמרה תיבת "אחר" — הרי גם אם הי' נאמר רק "יוסף ה' לי בן", הנה תיבת "יוסף", מלשון הוספה, מורה שאין הכוונה לבן שכבר נולד, אלא "יוסף ה' לי בן"; וגם: אפילו אם תיבת "יוסף" כשלעצמה אינה מספיקה, הרי הלשון הרגיל בכגון־זה בחומש הוא (לא "אחר", אלא) "עוד", "יוסף ה' לי עוד בן", ולא "בן אחר"?

ומבאר הצ"צ⁶⁹, שהדיוק "בן אחר" הוא — שיהי' בן כזה שגם מ"אחר" יעשה "בן", והיינו, שגם כאשר יהי' מישהו שהוא "אחר" (אֶן אַנדערער), הנה "יוסף ה' לי בן" שיתעסק גם עם ה"אחר", לעשותו "בן" כמותו.

ומתאים גם עם הפשט — שהרי "בן אחר" לא קאי על שנים נפרדים, אלא על אותו אחד — כי, הכוונה בזה היא, שזהו "בן" שעושה גם מ"אחר" שיהי' כמו "בן".

וזהו מה שמצינו בנוגע ליוסף — ש"הוא המשביר לכל עם הארץ"⁷⁰, בה בשעה שמצד עצמם לא הי' להם בר, כיון ש"הרעב כבד בארץ"⁷¹. ובפרט בנוגע לאחיו — כמבואר בזהר⁷² שצריך ללמוד מהנהגת יוסף עם אחיו, שאע"פ שהם התנהגו עמו כמו "אחר", לא כמו "אח", אעפ"כ התנהג יוסף עמהם כמו "אח".

ומזה נמשך לאח"ז במשך הדורות — שכאשר יהודי עושה פעולה שתוכנה שעל ידה נעשה מ"אחר" "בן", אזי נקרא על שם יוסף.

יג. ועד"ז בנוגע לבעל ההילולא:

כאשר מתבוננים בפעולותיו של בעל ההילולא במשך כל ימי חייו, רואים שנקודת פעולתו היתה לעשות מ"אחר" "בן" — החל מאלו שגם בלא"כ היו מונחים בתורה ומצוותי', שיתוסף אצלם עוד יותר לגבי מה שיש להם מצד עצמם, החל מהוספה בכמות, שאם עד עתה למד תורה כך וכך שעות ביום, הנה גם בנוגע לשעות שבהם לא הי' לומד תורה ומקיים מצוות, ובמילא הי' אז בבחי' "אחר", צריך לפעול שגם אז יהי' בבחי' "בן"; ועאכ"כ אלו שהם לגמרי במעמד ומצב ד"אחר", השקיע כחות והשתדלות (עד לאופן של מסירת נפש, כנ"ל ס"ה) לפעול עליהם

(71) שם מג, א.

(69) אוה"ת ויצא רכ, א ואילך. ויחי שפו,

(72) ח"א רא, סע"א ואילך — הובא

א ואילך. שצ, א ואילך. שצו, ב ואילך. ועוד.

בתניא ספ"ב.

(70) מקץ מב, ו.

שיהיו במעמד ומצב של "בן", "בני בכורי ישראל"⁷³, "בנים אתם לה' אלקיכם"⁷⁴, בגלוי.

ובפרטיות יותר:

באותם שנים שבהם חי תחת גזירות איומות בהנוגע ללימוד התורה וקיום מצוותי', ובלשון הכתוב⁷⁵: "אח לצרה יולד" — השתדל ביותר, עד למס"נ בפועל, בנוגע לכל אלו שמצד אונס נעשו בציור של "אחר", לא בציור של "בנים אתם לה' אלקיכם", לפעול בהם הענין ד"יוסף ה' לי בן אחר", שגם ה"אחר" יהי' באופן כזה.

וכמו"כ גם לאח"ז, בבואו למדינות שנקראות בשם "מדינות הרווחה" — הנה גם שם היתה נקודת העבודה לעשות מ"אחר" "בן":

ידוע הלשון⁷⁶: "אמריקא איז אַנדערש" — בבחינת "אחר", והיינו, שאין זה כמו שצריך להיות בארץ הקודש, בד' אמות יהודיות ("אידישע"), שהעיקר הוא הרוחניות שבדבר, ואילו הגשמיות הוא דבר הטפל; העיקר הוא מה שפועלים בתורה ומצוותי', ואילו ריבוי הפרנסה, ריבוי כסף בבנק, המעמד ומצב בחברה וכו', הוא דבר הטפל, שיש לו משמעות רק כאשר מנצלים זאת לאח"ז עבור הענין העקרי, ענין התורה ומצוותי'.

ובאופן כזה היתה "קבלת הפנים" הראשונה בבוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לכאן⁷⁷ — שידע שכאן אי אפשר להתנהג כמו שהתנהגו מעבר לים; שם הי' סדר חיים שונה, משא"כ כאן, שישנה "מלחמת החיים", יש לפעול בעיקר כדי להתבסס בגשמיות, ואח"כ יתנו מעט גם עבור רוחניות.

ובכן תחילת פעולתו היתה לבטל את ההנחה "אַמריקא איז אַנדערש" — דכיון שה' אחד, נמשכת אחדות זו בכל העולו כולו, כך, שזהו עולם אחד, ובלשון חז"ל⁷⁸: "סדנא דארעא חד הוא", ואותה עבודה שהוצרכה להיות בעיירה הישנה ("אין דער אַלטער שטעלט") צריכה להיות גם בארצות-הברית.

ועבודה זו היתה באופן של מסירת-נפש — מבלי להתחשב עם עצמו, לא בבריאות הגוף, ויתירה מזה, גם לא בבריאות הנשמה:

בנוגע ל"בריאות הנשמה" — הרי מובן בפשטות, שהעסק בלימוד התורה, ובפרט בפנימיות התורה, הי' מוסיף בריאות בנשמה שלא בערך

76) ראה סה"ש תש"ו ע' 53. וש"נ.

77) ראה גם סה"ש תש"נ ע' 75 ואילך.

78) קידושין כז, ב. וש"נ.

73) שמות ד, כב.

74) פ' ראה יד, א.

75) משלי יז, יז.

מאשר ההתעסקות לפעול על יהודי שיתחיל לשמור טהרת המשפחה, בהיותו במעמד ומצב שלא יכולים לומר לו שצריך לעשות זאת בגלל ש"קדשנו במצוותיו וצונו", בגלל שסגנון כזה לא יפעל עליו ("דאָס נעמט אים ניט"), אלא צריכים להוכיח לו חשיבות הענין ע"י שכל וכו' וכו', וזאת, כאשר יודעים בשעת מעשה שזהו החלק הטפל שבדבר.

והרי זה בדוגמא⁷⁹ לאדם שיכול להשיג אלף אלפים דנרי זהב, ואעפ"כ, לא מדברים עמו אודות דינרי זהב, כיון שאין לו מושג בערך ושוויות של זהב, ולכן צריכים לדבר עמו אודות פרוטה של נחושת ("אַ פעני")! ...!

ומובן, שלא זו בלבד שאין זה מוסיף בבריאות הנשמה, אלא אדרבה: זהו דבר שפוגע בבריאות ("דאָס קאַסט געזונט") — בידעו שישנו דבר הכי יקר, כמו היוקר של יהודי, והיוקר של שמירת המצוות, ואעפ"כ, צריך להזהר שלא לומר לו: עליך לעשות דבר זה בגלל שכך צוה הקב"ה, כיון שאז ילך לדרכו, ולא יהי' עם מי לדבר... אלא צריכים לומר לו שיש לעשות דבר זה בגלל שכך אומר רופא אחד, ורופא שני, ודוקא רופא גוי (כי, לרופא יהודי אינו מאמין, כיון שיכול להיות שהי' יהודי דתי, ולכן צריכים להביא לו ראי' מרופא גוי), ועי"ז אולי יוכל לפעול אצלו לשמור טהרת המשפחה. ועד"ז בנוגע לכשרות, וכן בשאר ענינים, שבעיירה הישנה מעבר לים היו פשוטים לגמרי.

ואעפ"כ, לא התחשבו גם בקושי זה, ועיקר ההתעסקות היתה בענינים כאלו שעבורם הי' צורך במס"נ, מסירת הרצון, מסירת הגוף ומסירת הנשמה, ובלבד לפעול על "אחר" שיהי' "בן".

ובאופן כזה היתה עבודתו במשך כל השנים לאחרי שעברה התקופה של מס"נ במדינה ההיא, בבואו למדינת הרווחה, אף שלכאורה הי' ניתן לצפות שירצה לנוח ולהתמסר לעלי' "מחיל אל חיל"⁸⁰ בענינים של קדושה, במקום לנהל מלחמה עם ענינים שהם היפך הקדושה לגמרי. וכאמור — כל זה מרומז בשם הראשון של בעל הגאולה, "יוסף", ע"ש "יוסף ה' לי בן אחר".

יד. וכמדובר כמ"פ, שכאשר נערכת אסיפה והתוועדות ע"פ תורה בקשר לזכרון על ענין של קדושה, תורה ומצוותי, שאירע כמה שנים לפנ"ז, אין זה ענין של זכרון על ענין שהי' פעם וכבר עבר מזמן, ועתה

79) ראה גם תר"מ חל"ה ס"ע 125. וש"נ. 80) תהלים פד, ח.

נשארו ממנו רק תוצאות, פירות ופירי פירות, אלא זהו ענין של "תורת חיים", שהוא תמיד בחיים, כמו בפעם הראשונה.

ועד"ז בנוגע לזכרון אודות נשיא בישראל — שאין זה באופן שנזכר על ענין שאירע לפני כ"א שנים או יותר, אלא באופן שהזכרון פועל שעכשיו נעשה אצלו כמו דבר חי, וכמו שהי' בתקופה ההיא, ביום ההוא בשנה ההיא, כך גם עתה עומד (כל אחד מהמשתתפים) "הכן" ללכת בדרכיו אשר הורנו וסלל עבורנו כדי שנלך בה (לא להביט על זה ולצאת י"ח בכך), ובאופן ש"יהיו בעיניך חדשים"⁸¹, שזה עתה שומע את הבקשה והציווי והנתינת כח לעסוק בעבודה ד"יוסף ה' לי בן אחר", שכאשר פוגש מישהו שהוא בבחי' "אחר", עליו לעשותו "בן".

ולכל לראש — לא לשכוח על עצמו, "מבשרך לא תתעלם"⁸², והיינו, שכאשר יעשה חשבון כמה שעות ביום מקדיש ללימוד התורה וקיום המצוות, וכמה שעות מיועדות לענינים אחרים, סביר להניח שיגיע למסקנא שיש ביכלתו ליקח מהשעות שמקדיש לעניני העולם, שהם בבחי' "אחר", ולעשות מהם "בן", שגם אז יהי' ניכר עליו שהוא "בן", "בני בכורי ישראל", "בנים אתם לה' אלקיכם".

וזוהי עת רצון ועת סגולה — כאשר מתקבלת החלטה זו במעמד של כו"כ עשיריות מישראל, אשר, "אכל בי עשרה שכינתא שריא"⁸³, ועאכו"כ כמ"פ עשרה, ועאכו"כ כשמדברים עניני התעוררות לתורה ומצוותי' (שהרי ענין השראת השכינה במעמד עשרה מישראל הוא "אף שאינם מדברים בדברי תורה", כדברי רבינו הזקן⁸⁴) — שיוכלו להמשיך החלטה זו על כל הימים שלאח"ז, להתעסק עם ה"חוצה", עם אלו שבבחי' "אחר", לעשות מהם "בן".

ומ"בנים" אלו מעמידים בני ישראל וצבאות ישראל, שבקרוב יצאו — כמ"ש בפרשה שקראנו ביום הש"ק: "ובני ישראל יוצאים ביד רמה"⁸⁵ — מהגלות המר וחושך כפול ומכופל שבו נמצאים, לקבל פני משיח צדקנו.

ו"אז ישיר משה ובני ישראל"⁸⁶ — כפי שמביא רש"י (מדברי הגמרא במסכת סנהדרין⁸⁷: "שר לא נאמר אלא ישיר") "מכאן רמז

85) בשלח יד, ח.

86) שם טו, א.

87) צא, ב.

81) פרש"י תבוא כו, טז.

82) ישע' נח, ז.

83) סנהדרין לט, א.

84) תניא אגה"ק סכ"ג.

לתחיית המתים מן התורה", והיינו, שיקויים היעוד⁸⁸ "הקיצו ורננו (כל) שוכני עפר", והוא בתוכם, ותהי' שירת משה וכל ישראל, החל מ"אשירה לה' כי גאה גאה"⁸⁶, עד להסיום "ה' ימלוך לעולם ועד"⁸⁹, בקרוב ממש, ומתוך שמחה.

* * *

טו. ע"פ האמור לעיל בנוגע לענין האחדות — נשאלת שאלה:

כיון שתכלית הכוונה היא שיבואו לידי אחדות, היינו, לא רק לקירוב הלבבות, אלא עד שנעשה "אגודה אחת (לעשות רצונך בלבב שלם)"⁹⁰, שזהו ענין של אחדות — א"כ, מדוע היתה הבריאה מלכתחילה באופן של פירוד?!

ובפרטיות יותר:

כדי שיוכל להיות ענין השבת (שבו מודגש ענין האחדות, כנ"ל ס"ז), צריך להיות תחילה הענין ד"טרח בערב שבת"⁹¹, והטירחא מתבטאת בכך ש"איש תחת גפנו ותחת תאנתו"⁹² — כפי שהי' גם בשעת השלוח, כשביהמ"ק הי' קיים, ובנ"י היו יושבים על אדמתם מתוך שלוח אמיתית, שגם אז הי' החילוק בין "איש תחת גפנו" ל"תחת תאנתו", ועאכו"כ בזמן הגלות, ברוב המצוקה.

וגם כאשר מגיעים כבר ליום השבת, הנה לאחר שבת צריך לערוך "הבדלה", "המבדיל בין קודש לחול", ואז מוכרחים להתחיל עניני ימי החול, יחד עם תפלת החול שיש בה שמונה עשרה ברכות, וביניהם י"ב אמצעיות, הקשורים עם ענינים שבהם מחולק אחד מחבירו, החל מ"אתה חונן לאדם דעת", שהרי "אין דיעותיהם שוות"¹, ועד"ז בשאר צרכי האדם המנויים בברכות שלאח"ז, וכמו ברכת השנים, שיש בה חילוק בין "איש תחת גפנו" ל"תחת תאנתו".

ונמצא, שענין הפירוד אינו רק כדי שלאח"ז יבואו לידי אחדות וישארו במצב זה — שהרי גם לאחר האחדות של יום השבת מוכרחים לערוך "הבדלה", ולחזור ולהיפרד איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, אלא שיש ליטול את ההשפעה וההשראה של ענין השבת, כך, שגם בשבתו "תחת גפנו" ידע שהוא שייך לאותו עם שאליו שייך חבירו שיושב "תחת תאנתו".

90) נוסח תפלת ימים הנוראים.

91) ע"ז ג, סע"א.

88) ישע"י כו, יט.

89) בשלח שם, יח.

ויתירה מזה: מלבד ההתחלקות בין בני עמם, ישנם גם אומות העולם — שהרי אפילו בזמן משיח נאמר⁹² "ועמדו זרים ורעו צאנכם", ועאכו"כ קודם ביאת משיח, הנה כדי ש"לא תהי' הארץ (דקאי על ארץ ישראל בפרט, ועד"ז כל העולם כולו) שממה ורבה עליך חית השדה"⁹³, יש צורך במציאותם של אומות העולם, ועד שיש צורך במציאות החי והצומח והדומם, ובזה מתבטא ישובו של עולם; וכאמור לעיל שמצד ישובו של עולם צריכה להיות ההתחלקות שאין דיעותיהם שוות ואין פרצופיהם שווים, ועד שאין מלאכתן שוה, ככל פרטי החילוקים שישנם בין אדם לחבירו.

טז. ונקודת הביאור בזה⁹⁴:

רצה הקב"ה שהעולם יקבע באופן שיהי' צורך בכו"כ ענינים בשביל "ישובו של עולם". ו"אני המתחיל"⁹⁵ — שלא ברא את העולם ב"מאמר אחד" (אף ש"במאמר אחד יכול להבראות"), אלא ב"עשרה מאמרות"⁹⁶, ובמילא הוצרך הדבר להיות בששה ימים בפני עצמם, באופן ש"כל יומא ויומא עביד עבדתי" (כלשון הזהר⁹⁷), והיינו, שבכל יום נברא מעין ענינו של יום זה, שלא בדומה למה שנברא ביום שלפנ"ז וביום שלאח"ז; ודוקא באופן כזה נעשה "ישובו של עולם".

ואז — הנה גם השבת שבא לאח"ז הוא שבת אמיתי, כי, אם מבלבלים את הסדרים של ימות החול, הרי זה כמו שבשעה שחסר ב"טרח בערב שבת" לא יכול להיות הענין ד"יאכל בשבת"⁹⁸, והיינו, שאי אפשר לעשות שבת במשך כל שבועת ימי השבוע, אלא כדי ש"יאכל בשבת", יש צורך בששה ימים שאינם כמו שבת; הם אמנם ימים יהודיים ("אידישע טעג"), אבל ימים הקשורים עם טירחא המותרת והמצווה בימות החול — "טרח בערב שבת".

ומי שרוצה לבטל חילוק זה, ועד"ז בנוגע לשאר החילוקים שבבריאה — הנה לא זו בלבד שאינו עושה טובה בכך שרוצה לפעול התאחדות במקום שיש צורך בהבדלה, אלא אדרבה: ע"ז הוא מהרס, וגורם שלאח"ז לא יוכל להיות ענין האחדות.

ולדוגמא:

95) לשון חז"ל — שמו"ר פ"ב, ג.

תנחומא ורא טו. ועוד.

96) אבות רפ"ה.

97) ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש ע"ב.

92) ישעי' סא, ה.

93) משפטים כג, כט.

94) בהבא לקמן — ראה לקו"ש ח"ח ע'.

204 (גם משיחה זו). וראה גם תו"מ חכ"א

ס"ע 101. וש"נ.

חלק מהבריאה הוא הענין ד"ויבדל אלקים בין האור ובין החושך"⁹⁸, שעז"נ בסיום כל ששת ימי בראשית: "וירא אלקים .. והנה טוב מאד"⁹⁹. ולכאורה: "ויבדל" הו"ע של הבדלה ופירוד? — אך הענין הוא, שכיון שזה "אור" וזה "חושך", צריך להיות ביניהם ענין של הבדלה.

וזאת — למרות שמבואר במדרש¹⁰⁰ שחושך אינו רק ענין של שלילה והעדר, אלא בריאה בפ"ע, ויש בו גם ענין חיובי, שהוא תנאי לבריאות הגוף, שכן, כדי שיוכל להיות ענין השינה והמנוחה (שצריך להיות לא רק אצל אדם, אלא גם אצל בעלי חיים, ואפילו אצל צמחים), יש צורך שיהיו כמה שעות במשך היום שבהם יהי' חושך, כך, שגם החושך הו"ע חיובי שמביא לידי שלימות הבריאה. ואעפ"כ קבע הקב"ה בבריאה את ההבדלה בין אור לחושך.

יז. ועד"ז מצינו בין בנ"י גופא:

נוסף לכך שזה עוסק בגפנו וזה בתאנתו — יש גם חילוקים מצד התולדה: "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים"¹⁰¹ — הבדלת הכהנים, וכן הבדלת הלויים — "הבדיל ה' את שבט הלוי"¹⁰², שהובדלו מכל שאר בנ"י הישראלים.

— כולם שייכים ל"גוי קדוש"¹⁰³, אפילו כפי שנמצאים בארץ הלזו הגשמית, אבל, כדי שיהיו בשלימותם, צריכה להיות החלוקה ד"כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם"¹⁰⁴, ואסור לבטל את ההבדלה שבין אחד לחבירו.

ואדרבה: דוקא עי"ז שישראל עוסק במעמדו, לא בדוכן ועבודה, והכהן עוסק בעבודתו, ולא בדוכן ומעמד (ועד"ז הלוי) — נעשית שלימות העבודה בביהמ"ק.

ומביהמ"ק — "אורה יוצאה לכל העולם"¹⁰⁵: ואם בנוגע לביהמ"ק, שעליו נאמר¹⁰⁶ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", היינו, שבו שורה הקב"ה, שהוא אחדות הפשוטה, מתגלית האחדות באופן שיש חילוק במקום שצריך להיות חילוק, כאמור, ש"כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם" — בנוגע לכל העולם, שמקבל האורה מביהמ"ק ע"י

102) עקב יו"ד, ח.

103) יתרו יט, ו.

104) יומא נג, א. מגילה ג, א. ועוד.

105) ראה ירושלמי ברכות פ"ד סה"ה.

ועוד.

106) תרומה כה, ח.

98) בראשית א, ד.

99) שם, לא.

100) ראה שמו"ר פט"ו, כב. לקח טוב

בראשית בתחלתו. וראה גם בהנסמן בלקו"ש

ח"י ע' 180.

101) דברי הימים-א כג, יג.

"חלוני שקופים אטומים"¹⁰⁷, בודאי צ"ל מחיצות והבדלות בין הענינים שהקב"ה הפריד אותם.

וכאשר משהו יטען שרצונו לבטל הבדלות אלו, כדי שיהי ענין של שלום וקירוב, ויביא ראי' מדברי המדרש¹⁰⁸ "למה אין כתיב בשני כי טוב .. שבו נבראת מחלוקת" — הרי הוא מהרס את סדר הבריאה!

אלא מאי, זהו ענין של הפרדה, היפך השלום והיפך האחדות, ו"כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם" (כדאיתא בספרי¹⁰⁹, והביאו הרמב"ם לפסק הלכה בסוף הלכות חנוכה) — הנה ענין השלום אינו ביטול כל המחיצות, אלא שכפי שהענינים נמצאים כל אחד במקומו, אינם לוחמים זה בזה, אלא הם בשלום זה עם זה, ואז, משלים כל אחד את חברו (שזהו הפירוש השני בשלום), ואז, בצירוף כולם יחד נעשית שלימות הענין כולו (שזהו הפירוש השלישי בשלום)¹¹⁰.

יח. ולהעיר:

יש מחיצות והבדלות שבהם יכולים לפעמים לשנות ממקום אחד לחבירו; אי אפשר אמנם לעשות מכהן לוי, ומלוי ישראל, או להיפך, ועד"ז בהבדלות כיו"ב, כמו ההבדלה מיום אחד לחבירו, ועאכו"כ בנוגע להבדלה בין ימות החול ליום השבת; אבל, התורה נתנה כח ליהודי שיוכל להוסיף מחול על הקודש, היינו, ליטול חלק מיום ששי שהוא יום חול, ולפעול שתהי' בו קדושת השבת¹¹¹.

אבל אעפ"כ, ישנם תנאים כיצד יכול לפעול הוספה זו, ויש גם הגבלות עד כמה יכולה להיות ההוספה¹¹², ולאחרי ההוספה עד לתכליתה, שוב אי אפשר להוסיף יותר. ואם יעשה זאת מחוץ להגבלה, ולא ע"פ התנאים שקבע הקב"ה בתורה — לא יועיל לו מאומה, אלא החול נשאר חול, והקודש נשאר קודש, ובלשון המדרש¹¹³ על הפסוק¹¹⁴ "בוקר וידע ה'": "גבולות חלק הקב"ה בעולמו .. ויבדל אלקים בין האור ובין החושך .. ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים, אם יכולין אתם לערב אותה הבדלה שהבדיל בין האור ובין החושך, אתם יכולין לבטל את זה". ועד"ז מצינו בנוגע לענינים גשמיים כפשוטם — שבכחו של יהודי

(107) מלכים"א ו, ד ובפרש"י. וראה ובכ"מ.

מנחות פו, ב ובפרש"י. (111) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרס"א

(108) ב"ר פ"ד, ו. ס"ד. וש"נ.

(109) נשא ו, כו. וראה לקו"ש ח"ח ס"ע (112) ראה שם ס"ה. וש"נ.

349 ואילך. וש"נ. (113) במדב"ר פי"ח, ז.

(110) ראה גם לקו"ת ראה ל, רע"ג. (114) קרח טז, ה.

(כשעושה זאת לפי הגדרים ואופנים שקבעה התורה) להקדיש ענין של חול, ולעשות ממנו ענין של מעשר, תרומה או קודש; עד עכשיו הי' זה ענין של חול, וכאשר מקדיש זאת באופן מסויים ומוגדר ע"פ תורה, אזי נעשה מחול ענין של מעשר, ולמעלה מזה — תרומה, ולמעלה מזה — קודש, ועד ל"חטאת" שלמעלה מ"קודש"¹¹⁵!

בנוגע להפכו — אין בכחו לעשות מקודש חול (הוא יכול רק לחלל את הקודש, רח"ל, ע"י עבירה); אבל בנוגע לחול, יש בכחו — ומצוה בדבר — לפעול שיהיו "חולין" שנעשו על טהרת הקודש"¹¹⁶, ובתנאים מסויים יכול לעשות מענין של חול — מעשר, תרומה וקודש. וכאמור, כל זה הוא לפי הוראות התורה, שנקראת "תורת חיים", שנוסף על הפירוש הפשוט, "א' לעבדיקע תורה", ישנו גם הפירוש שהיא הוראה (תורה מלשון הוראה)¹¹⁷ כיצד צריכים להתנהג בחיים, ובזה נכללת גם ההוראה שמבלי הבט על כך שמצד הבריאה יש חילוק והבדלה בין קודש לחול, יש אופנים שיכולים לשנות ולעשות מחול קודש, להוסיף מימות החול על שבת, ולעשות מענין של חול — מעשר, תרומה וקודש, ועד שכאשר עושה זאת כרצון התורה, הרי זו מצוה.

אבל אם יכניס חולין לעזרה (קודם שהקדיש אותה) — הנה לא זו בלבד שלא קיים מצוה, אלא אדרבה: זהו איסור גדול וחמור בתורה! ולכאורה, מה בכך? — יש לו בהמה כפשוטה, ורוצה לעשותה קרבן, ומביא אותו לעזרה ומקריבה ע"ג המזבח?!

אך על זה אומרת התורה, שאם מקדיש אותה תחילה, אזי תבוא עליו ברכה, כיון שמקיים מצוה של הקרבת קרבן, אם קרבן שלמים, או קרבן חטאת, קרבן אשם, שגם מכפר על עונו כו', ויש בו כל הסגולות וענינים נפלאים שפועל ענין הקרבן, ועד ש"קרבן" הוא מלשון קירוב¹¹⁸, שעי"ז מתקרב יהודי לאלקות, עד להדרגא היותר נעלית באלקות — עצמות ומהות א"ס; אבל אם לא הי' תחילה קידוש בפה, בהיותה מחוץ לעזרה — הנה לא זו בלבד שלא מתקן שום דבר, הרי הוא מקלקל את עצמו, את הבהמה ואת כל המעורבים בזה.

וכאמור, "גבולות חלק הקב"ה בעולמו", כמו החוק וגבול שבין בוקר וערב, וכן החוק וגבול שבין אהרן לקרח, אף שהי' משבט לוי (כמו

(115) ראה חגיגה יח, ריש ע"ב (במשנה). (118) ראה ס' הבהיר סמ"ו (קט). ועיי"ג כ

(116) שם יט, סע"ב. ושי"ג. זח"ג ה, רע"א. וראה גם בחיי ויקרא א, ט.

(117) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גר"א ר"פ ועוד.

בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.

אהרן), וידע ללמוד, והי' לו יחוס וכו' וכו', ועד"ז בכל הגדרים באותם ענינים שקבע הקב"ה בטבעו של עולם שיהיו מובדלים זה מזה.

יט. וע"פ המדובר כמ"פ שמכל ענין שמדברים אודותיו, ובפרט במותב כו"כ מבנ"י, צריך להיות ענין של "בכנ" — הרי זה נוגע לחורבן האיום שלא הי' חורבן כמותו בחיי עם ישראל, ע"י הסרת המחיצה וההבדלה שישנה בין ישראל לעמים.

נוסח ההבדלה הוא: "המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים". ובכן: כשם שביטול ההבדלות בשאר הענינים היא חורבנו של עולם, כך גם ביטול המחיצה וההבדלה בין ישראל לעמים, רח"ל, היא חורבן ליהודים, חורבן לגויים, וחורבן לכל העולם כולו!

אלא מאי, ישנו ענין השלום וענין קירוב הלבבות — הנה ענין השלום הוא אמנם דבר גדול ביותר, ועד ש"כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם", אבל התורה קובעת גם מהו ענין של שלום, ומהו ענין של מלחמה וחורבן: כאשר מחברים שני ענינים הפכיים — אם החיבור הוא באופן מסויים, יכול להיות מזה ענין של תיקון, אבל אם החיבור אינו באופן כזה — אזי נעשה חורבן.

ולדוגמא: כאשר החיבור בין אש ומים הוא באופן שיש בינתיים כלי המפסיק, אזי פועלת האש על הדבר המונח בקדירה שיהי' ראוי למאכל אדם. — לולא זאת הרי זה בשר חי, שאינו ראוי למאכל אדם. וגם אם יניחוהו בקדירה, אבל לא ישימו אש תחת הקדירה, או שלא ישימו מים בקדירה — לא יהי' הבשר ראוי למאכל אדם. ורק כאשר יש בקדירה מים, ותחת הקדירה יש אש, ובין האש והמים מפסיק דופן הקדירה — אזי נעשה תבשיל שראוי למאכל אדם, ומוסיף בבריאותו כו'; אבל אם יסיר את דופן הכלי, ויתן מים ואש ביחד, ויזרוק לתוכם בשר חי — אזי יתבטלו המים והאש והבשר ("אויס מים, אויס אש און אויס בשר"), כך, שנעשה ענין של חורבן!

ועד"ז בנוגע לעבודה בביהמ"ק:

כאשר "כהנים בעבודתם ליום בדוכנם וישראל במעמדם", הרי זה ענין שעליו נאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ששם שוכן הקב"ה וממשיך כל הברכות אתו; אבל אם הכהן ירד מהמזבח ויתעסק בענינים שאסור לעשותם מחוץ למזבח במקום שאינו טהור, ואילו הישראל, במקום לעמוד במעמדו יגש ויעלה להקריב קרבן על המזבח — הנה לא זו בלבד שלא נעשה הענין ד"ושכנתי בתוכם", אלא אדרבה: זהו עוון גדול ביותר רח"ל שנעשה בבית מקדשו של הקב"ה!

באים ב"פלטרין של מלך"¹¹⁹ ואומרים — כלפי חוץ — שרוצים להקריב קרבן, ובפועל עושים — להכעיס — היפך ציווי הקב"ה, שכהנים יהיו "בעבודתם", ישראל "במעמדם", ולוים "בדוכנם", ולא באופן של שינוי הסדרים.

ומזה מובן במכ"ש וק"ו בנוגע לעניננו:

אפילו אצל בני"י גופא, שנקראים "עם קרובו"¹²⁰, וכולם (הן כהנים הן לויים והן ישראלים) בני אברהם יצחק ויעקב ("אין קורין אבות אלא לשלשה"¹²⁰), הנה הדרך שיהי' שלום בישראל, ושיהי' הענין ד"ושכנתי בתוכם", שבני"י והקב"ה יהיו מציאות אחת, היא — ע"י שמירת ההבדלה שביניהם, ולא לבטל את המחיצות בענינים שבהם קובעת התורה שצריכה להיות מחיצה ביניהם.

בענינים כמו הנחת תפילין, שמירת שבת, כשרות וכו' — שוים כולם, כהנים לויים וישראלים; אבל יש ענינים כמו הקרבת קרבן, שבהם יש לכל אחד עבודה ותפקיד, מחיצה וגדר שלו. וכשם שבנוגע להנחת תפילין אסרה תורה לחלק בין כהן ללוי וישראל, שהכל חייבים בזה¹²¹ — קובעת אותה תורה [בשביל אותה תכלית — "ונתתי שלום בארץ"¹²²] שבהקרבנות קרבן מוכרח להיות חילוק והבדלה בין כהן לוי וישראל.

ועאכ"כ כשמדובר אודות "המבדיל בין ישראל לעמים", כפי שקבע הקב"ה בעצמו, וגם אמר, שבנוגע ליהודי, אין אפשרות שיחדל להיות יהודי ("ווערן אויס איד"); "אע"פ שחטא" — איזה חטא שיהי' — "ישראל הוא"¹²², כיון שנולד יהודי — נשאר יהודי לעד ולעולמי עולמים; ואילו בנוגע לגוי יש אפשרות שיהי' יהודי (שהרי "מדה טובה מרובה"¹²³), אבל, אך ורק כפי שהראה הקב"ה את הדרך איך לעשות זאת, ועד שאין זה ענין שנעשה עתה (בשעה שנעשה יהודי בפועל), אלא כדאייתא בפרדר"א¹²⁴ שבשעת מעמד הר סיני (שאו נתן הקב"ה תורה למשה רבינו, למשרתו יהושע ולאחריו כהן גדול וכו') עמדו נשמות כל הגרים שיתגיירו במשך כל הדורות; אבל לא יותר מזה!

ומזה מובן, שכאשר אומרים לגוי שהוא יהודי — אזי גורמים חורבן ליהודים, שלתוכם רוצים לסחוב ולהכניס את הגוי; חורבן לגוי,

(119) במדב"ר פי"ט, יג. יל"ש עקב רמז זבחים יט, סע"א.

תתסז. (122) סנהדרין מד, רע"א.

(120) ברכות טז, ב. (123) יומא עז, א. וש"נ.

(121) חוץ מכהן בשעת העבודה (ראה (124) פמ"א.

דכיון שמכניסים אותו לא במקום ששייך אליו, לא יתכן שתהי' לו מזה טובה, לא רק בעוה"ז אלא אפילו בעוה"ז; ועד שמחריבים ישובו של עולם!

וכיון שסוכ"ס מרגיש הגוי שגרמו לו צרה, וסוכ"ס מרגיש היהודי שגרמו לו צרה — לא יתכן שה"שלוס" ביניהם יתקיים, שהרי "אמת מארץ תצמח"¹²⁵.

— למשך זמן אפשר להעלים את האמת, ויתירה מזה: אפשר לומר שקר, היפך האמת, ועד לשקר כזה שכולם יודעים שהוא שקר, ואעפ"כ הולך וצועק שזה אמת, בידעו בשעת מעשה שכולם סביבו יודעים שזה שקר — כיון שחושב שעי"ז שירבה לצעוק הנה סוכ"ס ימאס לאלו שמסביבו להילחם אתו, ואז ישאר השקר בקיומו;

אבל, זה גופא שקר: לא יתכן שכך ישאר המצב! אותם גויים שחושבים שעשו "טובה" שהביאו אותם בתוך בני" — לא יתכן שסוכ"ס לא ירגישו שגרמו להם צרה צרורה עד סוף כל הדורות. וכיון שכן, אזי ינסו להתנקם רח"ל באלה שהכניסו אותם לצרה זו, ולהתנקם בסביבה שבה הכניסו אותם — שכיון שאינה הסביבה שלהם, לא יתכן שירגישו בה נוח, ולא יתכן שיוכלו לחיות בה באופן נורמלי; וכיון שמכריחים אותם לחיות באופן בלתי-נורמלי, הנה סוכ"ס יהיו מוכרחים להילחם בזה.

ומה שטוענים שאם לא יעשו זאת (לומר לגוי שהוא יהודי), יהיו קשיים ממנו — הרי זה שקר! הגוי בכלל לא רוצה שיעשו אותו ליהודי. צריכים לשכנע אותו ולהבטיח לו כמה ענינים עד שיסכים שירמו אותו, את אשתו וילדיו ואת העולם כולו!

כ. וכדי שהנסיון יהי' קל יותר, לידע במה מתבטאת גזירת "מיהו יהודי" — לא היתה ההתחלה בענין זה גופא, אלא היתה הקדמה לדבר (כדלקמן); אלא שבדרך כלל הסדר הוא מן הקל אל הכבד, אבל כיון שאנו חיים בדור יתום¹²⁶, חושך כפול ומכופל, הנה בכדי להקל עלינו שלא להיכשל בגזירת "מיהו יהודי" (לקבוע זהותו של יהודי ע"י "צרמוניא" שאין בה תוכן, או ע"י פיסת נייר שאין בה ממשות שנרשם בה "יהודי") — הראו לנו מקודם ענין חמור יותר כדי שנדע במה דברים אמורים:

לכל לראש ה' המאורע עם שליט¹²⁷, שדרש לרשום בתור יהודים גוי' עם שני ילדי', שאמרה שהיא בעצמה גוי' וילדי' הם גויים — כדי לנסות יהודים, האם יתנגדו לכך שיקחו את הגוי' עם שני הילדים, שמכריזים שהם גויים וישארו גויים, ואעפ"כ רצונם שיכניסו אותם בקהל ישראל.

והאמת היא — שלא הגוי' היא זו שצעקה ודרשה שירשמו אותה או את ילדי' בתור יהודים; מי שצעק ודרש זאת הוא היהודי, שרצונו לעשות טובה לגוי'.

וכיון שכן, ה' מקום לחשוב שיראו שזה ענין שאין לו מקום בשכל — שהרי ממה נפשך: מי שאינו רוצה להיות "יהודי" — למה לכתוב שהוא "יהודי"?! רצונך שיכתבו "יהודי" — תעשה משהו!... אמור שברצונך להיות יהודי! — אבל היא אמרה: לא! אינני רוצה להיות "יהודי"; אלא שהבעל — מי שחושב שהוא הבעל — בא בצעקה: היתכן?! כיון שהוא רוצה בכך, והרי הוא עשה ענין פלוני ופעולה פלונית¹²⁸ — חייבים לרשום את הגוי' בתור יהודי' ולרשום את ילדי' בתור יהודים!

וכאן ראו עד היכן הדברים מגיעים — דבר שלא ה' לעולמים בכל דברי ימי חיי ישראל:

בני' היו במצבים של גלות רח"ל שאין למטה מהם. עמדו עליהם צוררים מכל הסוגים, החל מלבן הארמי, "ארמי אובד אבי"¹²⁹, ואח"כ בא פרעה וגזר כו', ואח"כ המן וכו', ועד להיטלר בדורנו זה. ואף אחד לא העלה על דעתו, ולא היתה לו העזה ותוקף לומר על גוי שהוא יהודי! ולא רק לומר, אלא לדרוש בנוגע לאותה גוי' ושני ילדי' — לאחר הפירסום הכי גדול שהם גויים — שיבוא יהודי וינפיק תעודה בגלוי ויחתום על כך שהם "יהודים"!

אך כיון שחיים בחושך כפול ומכופל — נעשה הדבר, ולמחרת המשיכו לאכול ולשתות, לילך לאסיפות וכו' וכו' — כאילו לא קרה דבר!

כאשר מתבוננים במה שאירע כאן — הרי זה דבר שלא ה' מעולם אצל עם ישראל!

(127) ראה "מבוא" לאג"ק חכ"ו ס"ע 14. (המור"ל).
(128) הכוונה לשירותו בתור קצין בצה"ל
(129) תבוא כו, ה.

עם שרווי ("דורכגעווייקט") בצרות, רווי בדם ורווי בקרבנות שאין למטה מהם; הכריחו יהודים על כל דבר האסור: עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, כל הענינים; אבל לא עלתה על דעתו של אף אחד להכריח יהודי לומר על גוי' שהיא יהודי', בה בשעה שהגוי' עומדת מן הצד ואומרת "לא"!

ובכן: הי' מקום לחשוב שבשעת מעשה ידעו ("מו'ועט זיך אַ טרייסל טאָן") מזה, וכן למחרת כו'. אבל בפועל — הרי זה כאילו לא הי' דבר! ועד היום הזה אף אחד אפילו לא נזכר על זה!

וכאשר שואלים: היתכן?! איך אתם מניחים דבר כזה? — עונים הם: זהו דבר שאירע לפני עשרה חדשים!

מה פירוש "לפני עשרה חדשים"? — הרי עכשיו נמצאת בתוך כלל ישראל גוי' עם שני ילדי', ובידי' תעודת זהות שחתומה דוקא ע"י יהודי! ובלשון הרגצ'ובי¹³⁰: זוהי "פעולה נמשכת"! — זה לא דבר שנעשה ונגמר באופן חד-פעמי, אלא דבר שממשיך לגרום חולי ("ס'האַלט אין איין קרענקען") לגוף של כלל ישראל!

וה"חולי" הוא — לא בגלל שהיא נחשבת כיהודי',

— חס ושלום! דבר זה אינו בכח בני אדם, וכאמור, "בוקר ויודע", "גבולות קבע הקב"ה", כך שהיא נשארה גוי' כמו שהיתה — אלא ה"חולי" של כלל ישראל מתבטא בכך שהי' זה יהודי שחתם על הדבר, ונילוּו אליו עוד 23 יהודים¹³¹ שהסכימו על זה עי"ז שלא התפטרו, ומסביבם עמדו כו"כ מבנ"י — ביניהם יראים ושלמים — שהלכו לעניניהם כדאשתקד, כאילו לא קרה דבר!

הטענה היא — שמדובר אך ורק אודות אשה אחת ושני ילדים, וא"כ, מה בכך...

אבל, כאן לא נוגע אם זה אחד או מאה; העיקרון הוא — אם יהודים הם יהודים, או שבטלו רח"ל כל המחיצות וההבדלות!

ומה שהשיבו שלהבא לא יאפשרו זאת — באיזה כח יוכלו למנוע זאת?! לאחר שזה קרה פעם אחת — הרי זה יכול לקרות גם מחר, ואז לא יוכלו להשיב על הטענה: מדוע לגוי' פלונית אפשר לתת תעודה שהיא יהודי', ולגוי' אחרת אי אפשר!?

(130) ראה מפענח צפונות פ"ה. וראה גם (131) שרי הממשלה.

תר"מ חנ"ז ע' 285. וש"נ.

ומה שסיכמו מאחורי הפרגוד כך וכך — הרי יודעים איזה ממשות יש להסכמים אלה... היום סיכם כך, ומחר משנה בדיבורו.

גם אם היתה החלטה שהתקבלה ע"י 115 יהודים¹³², יחד עם 3 ערבים ו-2 נוצרים, שמכאן ולהבא לא יעשו זאת — הרי יתכן שלמחרת יחליטו אותם 115 יהודים, 3 ערבים ו-2 נוצרים, שמהיום כן יכולים לעשות זאת. וכמו שמאורע הנ"ל עבר בשקט ושלוחה — יעבור גם זה בשקט ושלוחה.

וזוהי ההסברה בפשטות לכך שמאורע זה הי' בבחינת "הקדמה" — כדי להקל את הניסיון, עי"ז שיראו מלכתחילה עד היכן הדברים מגיעים, שמכניסים בקהל ישראל גויים שמכריזים שהם גויים וישארו גויים!

כא. אך בפועל, הנה בהמשך לזה נקבע "חוק השבות", שזהו חורבן הכי גדול, אלא שנפלו עמוק כל כך עד שיכולים להגיד על חורבן כלל ישראל שזהו "הישג" או "נצחון":

הסעיף העיקרי בחוק זה הוא — שלא רק יהודי יכול לחזור לארץ ישראל, אלא די בכך שהסבא הי' יהודי, ולאח"ז אין נפק"מ מי הי' באמצע כו'. זוהי פירצה גדולה, שנותנת אפשרות להיכנס לא"י עם אותו פספורט ואותה וויזה, ולקבל אותם זכויות — ליהודי שאומר שהוא יהודי, ולגוי שאומר שהוא גוי, כיון שאביו ואמו גויים, אלא שסבו הי' יהודי.

אלא שבידעם שלא יעלה בידם לקבוע חוק כזה כמו שהוא, חשבו לתקן עי"ז שיציינו איזה סימן על ה"וויזה" או ה"תעודה": מי שהוא באמת יהודי, יכתבו עליו נוסח כזה, ומי שאינו יהודי, יכתבו עליו נוסח אחר. אבל דבר זה לא בא לידי פועל (חוץ ממקרים בודדים), וכפי שכתבו מיד שיש בזה כמה פרטים ודקדוקים, וכאשר לא ידעו מה לכתוב — ישאלו במשרד המרכזי, אך מובן בפשטות שאף אחד אינו שואל! וכמו"כ מובן שאין איש שם על לב להלחם ולתקן זאת.

וכאשר שאלו: היתכן?! הרי זה היפך החוק, כיון שע"פ החוק עליכם לרשום כך וכך?! — הי' המענה, שזה דבר מסובך כל כך שאי אפשר להיכנס ולדייק בזה!

וכששואלים אותו: מה זאת אומרת?! היתכן שהמשטרה כותבת שלא כפי שסוכם ע"פ החוק? — עונה, שכתב הנחיות למשטרה, שמכאן ולהבא עליהם לדייק בזה. וכששאלתי: האם ביררת מה היו התוצאות? — עונה שאינו צריך לברר; תפקידו רק לתת הנחיות!...

ובכלל אומרים שיש ענינים חשובים יותר: נלחמים עכשיו על תעלת סואץ, ואתה מדבר על רישום בתעודות זהות? ...! וכך הולך ונמשך המצב מידי יום ביומו! ונוסף לזה ישנו גם הסעיף השני שבחוק הנ"ל, שעל ידו עושים מגויים יהודים ע"י גיור שלא כהלכה!

כב. הטענה שלהם היא — שצריך להשתדל שיתוספו יהודים. ובכן — מה בכך? האם אפשר לעשות מאינו יהודי, יהודי?! — זה לא דבר שתלוי בדעת בני אדם, שהרי "גבולות קבע הקב"ה". אך על זה החליטו שיש להעמיד את הדבר להצבעה ב"כנסת". ובפרט שבאים הדתיים ומאשרים זאת: הם השתתפו באסיפה שבה נערכה הצבעה, ורובם ככולם אמרו "הן", וגם אותם אחדים (שנים, שלש או ארבע) שאמרו "לא", נשארו אח"כ לשבת במקומם, כיון ש"אחרי רבים להטות"¹³³; זהו "משטר דמוקרטי" ...!

ובכן: גם ב"משטר דמוקרטי" אי אפשר לשנות את ה"גבולות שקבע הקב"ה" בין יהודי לגוי, כשם שאי אפשר לעשות משבת — יום ראשון, או מיום ראשון — שבת!

— הרפורמים עשו גם את זה, אבל התורה אומרת שאין כזו מציאות, וכמו"כ בנדו"ד אומרת התורה שאין מציאות כזו. והתורה מוסיפה ואומרת, שאין זה ענין שעל ידו יבנו את הדת, רח"ל, ויבנו את היהודים שקוראים לעצמם "חילונים".

[האמת היא שאין מציאות של יהודים "חילונים"¹³⁴. יש מציאות של יהודי — בן אברהם יצחק ויעקב (וכן מי שהתגייר כהלכה, שע"ז נעשה חלק מתורת ישראל, מדת ישראל ומהקב"ה, אבינו שבשמים), ואי אפשר להתנתק מזה, כי "אע"פ שחטא (כיון שיש לו בחירה חפשית) ישראל הוא" (זהו הדבר היחידי שאין עליו בחירה; אי אפשר לחדול להיות יהודי); ו"יהודי" — זו מציאות אחת. אין יהודי שהוא "דתי" ויהודי שהוא "חילוני"; יש יהודי שחוטא, ויש יהודי שהוא צדיק, אבל שניהם יהודים, ועל שניהם מוטל החיוב של כל תרי"ג מצוות וכל המצוות דרבנן עם כל דקדוקי סופרים, ועם כל הענינים שישנם בעולם הזה ובעולם הבא].

(134) ראה גם אג"ק חכ"ז ע' שצח ואילך.

ועוד.

(132) חברי הכנסת.

(133) משפטים כג, ה.

אך הרפורמים הם לכל-הפחות "ישרים", ובשעה שעושים או אומרים דבר-מה, אומרים שהם מדברים בשם עצמם, בשם המפלגה, בשם אלו שבחרו בהם; אבל אלו שמדברים בשם הדת, מוסיפים ענין עיקרי, באמרם שהם מדברים בשם דת ישראל, ובשם כל הדורות החל ממעמד הר סיני! —

ובכלל, מה שייך ענין זה להצבעה ב"כנסת"?! — כאשר צריכים לעשות ניתוח רפואי, יעמידו זאת לשיקול דעתו של אדריכל?! — האדריכל יכול להיות חכם גדול, אבל הוא לא מבין כלום בחכמת הרפואה! ובמילא, כאשר צריך לידע באיזו רפואה להשתמש, כיצד להבטיח את המשך בריאות האדם, או להיפך, להבטיח שלא יהי' ענין של היפך החיים רח"ל — בודאי לא יאספו את כל האדריכלים הגדולים להעמיד את הדבר בפניהם לצורך הצבעה!

וזאת — לא בגלל שאין מחשיבים אותם; הם אנשים חשובים, אבל בחכמת הרפואה והבריאות אינם מבינים כלל!

ואי אפשר לבוא אליהם בטענות מדוע אינם מבינים בבריאות הגוף והנשמה — כיון שלא עסקו בלימוד ענין זה.

אבל יש טענה שיכולים לטעון כנגדם: כיון שאתה יודע שאינך רב — איך אתה מעיז להצביע מי יהודי ומי גוי?! כיון שאתה יודע שאתה נוצרי — מהי השייכות שלך להחליט מהיו יהודי?! — אתה יכול לחוות דעה בנוגע לנוצרים, אבל לא בנוגע ליהודים. ועד"ז אם הנך מוסלמי ששייך למוחמד — אין לך להתערב בהחלטה ששייכת ליהודים!

ויתירה מזה: זהו דבר שלא תלוי אפילו ברב — שאינו יכול לשנות את השולחן ערוך. כל סמכותו של הרב היא להורות מ"ש בשו"ע, ואם הוא אומר להיפך, אזי נעשה "זקן ממרא"¹³⁵! — לא רק שאינו רב, אלא אינו אפילו בעה"ב פשוט, כי אם מורד בשו"ע! — כאשר "שמאלני" אומר שאינו מקיים את השו"ע, אינו משתמש בשו"ע בשביל זה; אבל רב שפוסק היפך השו"ע, רח"ל — לא רק שחדל להיות רב, אלא הוא זה ששורף רח"ל את השו"ע!

כג. מיד כשהתחלתי "להרעיש" על זה, ענו לי, שמסתמא יש לי ידיעות בלתי-נכונות.

ובכן, במקום לומר "ידיעות בלתי-נכונות מברוקלין", אתייחס למה

(135) ראה אנציק' תלמודית בערכו (כרך יב ס"ע שמו ואילך). וש"נ.

שנדפס בארץ ישראל במסמך רשמי — ב"פרוטוקול" מ"ישיבת הכנסת", כך, שאי אפשר לומר שיש לי ידיעות כוזבות ושקריות, שהרי כל אחד יכול להשיג "פרוטוקול" זה:

היתה ישיבה ב"כנסת" שבה נעמד אחד שמדבר בשם ה"דתיים" ואמר: היתכן שבארץ-ישראל יכירו בגיור רפורמי כדי להפוך גוי ליהודי?! וכאשר ענו לו: הרי בשעה שהחליטו על חוק זה, הזהירו אותך שתדע שמדובר גם אודות גיור רפורמי, שהרי שר המשפטים אמר שיכירו בכל גיור שמגיע לא"י, ללא חילוקים, ואתה הסכמת לזה — ענה, שאין בזה סתירה: שר המשפטים דיבר אודות גיור בחוץ לארץ, ולכן הוא לא התנגד לזה; ואילו הוא מדבר על גיור בארץ ישראל.

— אוי ואבוי לתירוץ הנ"ל; או שהוא מדבר בתור דתי בשם כל הדורות כולם ממעמד הר סיני עד היום, או שאומר שמדבר רק אודות יהודים בא"י, וליתר דיוק: רק בנוגע למפלגה שלו!...

שיאמר ברור שהוא דואג לענייני המפלגה, ואין לו עסק עם ענייני כלל ישראל!

ובודאי שדאגתו למפלגה לא נותנת לו רשות להזיק 18 מיליון יהודים בכל העולם בשביל התועלת של המפלגה, ככל שתגדל חשיבותה, ועאכו"כ כשמדובר אודות מפלגה שמעולם לא היתה במעמד שפל וירוד יותר כ"כ, מצד הנהגתה בנוגע גזירת "ניתוחי מתים"¹³⁶, ולפנ"ז היתר מלאכה בשבת¹³⁷, ולאח"ז גזירת "מיהו יהודי", ובינתיים — המאורע עם שליט, שהמשרד שבבעלותם הורה ליהודי לחתום על גוי' ושני ילדי' שהם יהודים, דבר שלא הי' לעולמים אפילו אצל גויים, ועאכו"כ אצל אלה שצריכים להיות קשורים — ואכן קשורים, מרצונם או לא — עם תורת אמת. —

כלומר: נעמד אדם יהודי שמדבר בשם הדתיים (לא רק בשם מפלגה דתית, אלא בשם הדת, בשם כל ישראל שומרי תורה ומצוות), ואומר, שבנוגע לגיורי חוץ לארץ הזהירו אותו שגיור רפורמי הוא בכלל זה, ואעפ"כ, לא התנגד אלא הסכים לזה!

וזוהי הצרה — שהוא מדבר בשם הדת! לא בשם המפלגה, אלא בשם כלל ישראל מאז מעמד הר סיני ועד היום!

כשמדבר מישהו מהשמאלנים — לכל-הפחות אינו מערב את

(136) ראה גם תו"מ חנ"ט ע' 439. וש"נ.

(137) ראה גם תו"מ שם ע' 438. וש"נ.

התורה. כשאומר דבר שאינו אמת — אומר זאת על דעת עצמו, על דעת המפלגה שלו; אבל כאשר "דתי" מדבר — יש לו "ברייטקייט" לומר שהוא מדבר בשם הדת, וכיון שכן, מדבר הוא בשם משה רבינו ש"קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע"¹³⁸, ומדבר בשם הנביאים והזקנים ואנשי כנסת הגדולה — בשם כל הדורות ממעמד הר סיני ועד לדורנו זה!

ולמרות הדברים שאמר (כפי שגם נדפס בפועל) — הנה עד היום הזה לא התחרט על דבריו! ויתירה מזה: עד היום הזה הוא ממשיך לדבר בשם כלל ישראל, בשם דת ישראל.

והוא מאלה שטוענים נגדי שיש לי ידיעות בלתי־נכונות! — היתכן?! הרי זה נדפס בפרוטוקול הכנסת? — אלא מאי, יתכן שאני לא ידע מזה, אבל, גם אם אני לא אדע על זה — הרי יודעים מזה כל ה־120 אנשים שנמצאים שם, וגם נדפסו הדברים!

זוהי חרפה לעם ישראל שיש יהודים שמדברים כך! — זוהי חרפה גם עבור השמאלנים, שמדברים רק בשם הדור הנוכחי, רק בשם המפלגה שלהם; ועאכ"כ כשמדבר "דתי" ומדגיש שאומר זאת בשם כל היהודים הדתיים, החל ממעמד הר סיני, ואומר דברים שהם היפך הקב"ה, היפך התורה, היפך המצוות, היפך קיום עם ישראל בגשמיות כפשוטו!

כד. ויש עוד ידיעות נכונות — הצרה של "גיורי ווינה":

הקימו בווינה "בית חרושת"... שתפקידו בשתים: (א) לשכנע גויים, שכדי שלא יהיו להם "בעיות" בבואם לארץ ישראל, מוטב שמלכתחילה לא יספרו שהם גויים ורצונם להתגייר, אלא יאמרו שהם יהודים. (ב) אלו שלא יכולים לפעול זאת אצלם — יש להקל עליהם את החיים ע"י עריכת גיור שלא ע"פ תורה (מלבד מקרים בודדים שבהם נעשה הגיור ע"פ תורה).

כאשר התחיל "רעש" מענין זה — נאמר לי שאמסור שמות!...

טענתי שנמצאים עכשיו בא"י גויים שבאו מווינה, שסיפרו זאת כמסיח לפי תומו! — יודעים את שמותיהם וכתובותיהם, והם יודעים מי דיבר אתם ושכנע אותם — בתור נציג ממשלת ישראל בווינה — שכדי לחסוך "בעיות", יאמרו לכתחילה שהם יהודים, וכך ירשמו אותם, ויוכלו לנסוע לא"י.

ועל זה נענית, אולי אוכל למסור שמות!

אמרתי לו: שמע נא, אתה יהודי שגר בא"י, ויש לך פרנסה ע"י משרה בטוחה, ואעפ"כ, אתה מתיירא לעשות משהו בנוגע לגזירת "מיהו יהודי",

— לא בגלל שאתה חושש לפרנסתך, שהרי בכל מקרה תהי' לך תמיכה מהמפלגה שלך, אלא בגלל שאתה חושש לאבד את ה"כבוד" מה"תואר" שאתה הוא זה שרימה את כלל ישראל... —

ואתה רוצה, שאני יאמר לך מי הוא אותו גוי, ואז ירדפו אותו — כפי שכבר הי' במאורע של "ילדי טהרן", "ילדי תימן", ו"ניתוחי מתים", שאלו שיצאו וסיפרו כל הענינים אלה, סבלו צרות צרורות בפרנסה, בחינוך הילדים וכו' וכו'.

אתה בעצמך מתיירא לעשות משהו, וטוען שהנך זקוק לעילה וסיבה, ועליך להיות בטוח שתצליח, ויהי' לך רוב ב"כנסת", ובלאו הכי אינך יכול להעמיד בסכנה את ה"יוקרה" שלך; ואתה רוצה שיבוא הגוי שעמד בניסיון ולא אמר שקר, והוא ידאג לך שיגידו ליהודי שנשלח לווינה: תשמע, תפסיק לשקר, תפסיק לשכנע גויים שיירשמו כיהודים. כששמע את דברי — הלך לו לדרכו והפסיק לדבר אתי!... — האם הוא תיקן משהו? — לא!

זאת ועוד:

לאחרי ששמעו שנעשה מזה "רעש" — הפסיקו למשך זמן, אבל מה עשו — הקימו "בית-חרושת" שני לגיור במדינת צ'ילה שבדרום-אמריקא!

עד כמה דרום-אמריקא נחשב ל"מקום תורה"... — מפורסם לכל! ועאכ"כ מדינת צ'ילה. — שמעתם פעם שמגיירים גרים בצ'ילה?...!

כאשר צ'ילה זקוקה ל"מלמד" — אינם יכולים להשיגו; הרב המקומי נסע משם — לא יכולים להשיג רב; השוחט נסע — מתייגעים היכן ניתן למצוא שוחט (וזאת — לאחרי שבהיותו שם היו לו צרות צרורות כדי לפעול משהו). ולפתע מתקבלת ידיעה: מגיירים גרים בצ'ילה!...

מה פתאום צ'ילה? — כי במדינה הסמוכה התמנה קומוניסט ל"נשיא", ולכן שלחו שלוחים להטיל אימה על היהודים שיברחו משם. — כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר: זהו "מאמר המוסגר".

אינני רוצה לערב זאת, כדי שלא יטפלו ("צוטשעפען זיך") לדבר הטפל וישכחו על העיקר... —

וכיון שיש שם ריבוי נישואי תערובת רח"ל, הנה כדי שיוכלו לנסוע לארץ ישראל (כפי שמעודדים אותם), יש להקל עליהם את החיים ולגייר אותם. אלא מאי, מהיכן לוקחים שלשה רבנים? — איפה כתוב שצריך רבנים... זה לא "דמוקרטי"! מספיק שלשה אנשים. וגם אם לא יהי' אלא רק אחד — יחתום הוא על ה"תעודה", שהרי ב"כנסת" החליטו שכאשר מביאים "תעודה" מחוץ לארץ שהוא "יהודי", אזי הוא "יהודי"!

ועד"ז אירע בכו"כ מקומות אחרים; אך די במה שכבר נזכר, ואינני רוצה לעורר ולגרום צרות עבור אלו שהביאו את הידיעות משם, אף שזהו דבר שכבר נדפס בעיתון.

כה. באו אלי בטענות: היתכן שהנני "מוציא לעז" על ה"בית-דין" בווינה.

ובכן, במקום לומר דברים שלי — אביא מה שנדפס באופן רשמי בעיתוני א"י, בנוגע לאסיפה של אלה שמכריזים שהביאו ניצחון ו"הישג" לדת ישראל על ע"י חוק "מיהו יהודי" וגיורי ווינה (שלכאורה יכולים לסמוך עליהם):

כדי לפסוק אם גיור ווינה הוא טוב או לא — הרי כיון שמדובר אודות "מפלגה דתית", היו צריכים לדעת שבענין זה צריכים להחליט רבנים. אבל בפועל, כינסו את כל ההנהלה, לערך חמישים או ששים אנשים, כדי שהם יחליטו לפי רוב דעות!

הנשמע פעם שדין בשולחן-ערוך יקבע ע"י מפלגה דתית ברוב דעות?!

ובשקו"ט שהיתה שם גופא, נתברר, שבתחילה התפרסמה הודעה בעיתון ע"י בא-כח של המפלגה הדתית, שגיורי ווינה נעשים על דעת הרבנות הראשית. ולמחרת הופיעה בעיתון הודעה רשמית של הרבנות הראשית, שהיא מתנערת מכך, אין לה מושג מה קורה שם, ומה שנעשה שם אינו על דעת הרבנות הראשית.

לכאורה, אחרי ענין כזה — יש אפשרות אחת מן השתים: לבטל את מינויו של העסקן ("אויס עסקן"), או לבטל את הרבנות הראשית ("אויס רבנות"), שהרי לא יתכן שדברי שניהם — כפי שמופיעים בעיתון באופן ש"זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי" — הם אמת!

מהיכן יודעים מי דובר אמת? — ובכן: באותה אסיפה נעמד אחד

המנהיגים (ששמו נדפס בעיתון) ואמר: היתכן שהרבנות הראשית מתנהגת באופן כזה — להערים קשיים על הגיור בווינה.

כלומר: הוא בעצמו מודה שהרבנות הראשית מערימה קשיים על גיורי ווינה כיון שאיננה מרוצה מהם. וא"כ, היתכן שהנציג שלכם אמר תחילה שהדבר נעשה על דעת הרבנות הראשית? ...! — אז יש קושיא! ...! ויש הוכחה חזקה יותר אם הגיור הי' בסמכות ובידיעת הרבנות הראשית או לא:

מפורסם בכל העתונים בארץ ישראל, שהרבנות עצמה רוצה לשלוח רבנים כדי לברר כיצד נעשה גיור ווינה. ואם אמת הדבר שגיור ווינה נעשה בסמכות הרבנות הראשית — מה יש להם לחקור ולדרוש? הרי זה הי' ענין שלהם?!

והרי זו הוכחה, שהכל מודים — מכאן ולהבא — שהדבר נעשה בלי ידיעתם.

ובנוגע לטענה שאני מוציא לעז עליהם — לא אני מוציא לעז, אלא הם מוציאים לעז:

כשידברו אודות מי שעומד בראש השלשה שגיירו בווינה, ואחד הביע את דעתו שצריך להתייחס אליו מתוך חמימות כו', שאל אותו חבירו: כאשר תגיע לווינה, האם תתפלל בבית-הכנסת שלו? — הרי אתה יודע שלא תתפלל שם, וא"כ, איך אתה אומר שהוא יכול לעסוק בגיור? ...! — כך נדפס בעיתון, ללא הכחשה!

מחד גיסא אומרים שיושבים בווינה כאלו שאין לפקפק אחריהם, ולאידיך גיסא, הוא בעצמו אומר שלא יתפלל בביהכ"נ שלו. ואעפ"כ, עולם כמנהגו נוהג!

ובכן: לאחר כל זה, כשיודעים שענין זה הי' שלא בסמכות הרבנות הראשית, והרבנות הראשית מערימה קשיים, ורצונה לערוך חקירה ודרישה בדבר — צריכים לכל לראש ליטול את ה"יפוי כח" שנתנו לאלו שמגיירים בווינה!

ואעפ"כ החליטו שהם לא יתערבו בדבר!

ולא די בכך, אלא הגדילו לעשות,

— וכאן רואים עד כמה הקב"ה הקל עלינו את הנסיון, לראות עד כמה אין מקום לדבר לא רק באמונה ובהלכה, אלא גם בשכל — ואמרו לרבנים שנוסעים לחקור ולדרוש בנוגע לגיורי ווינה,

שה"יפוי"כח" שלהם הוא רק מכאן ולהבא, אבל בנוגע למה שכבר עשו שם — אין להם להתערב!

שאלתי: מדוע?! — ממה נפשך: אם הי' גיור כשר, הרי טוב שיאשרו זאת, כך, שלא יהי' מקום להוצאת לעז, ויהי' מצפונם שקט. וענו: לא! אנו מתייראים שמא הגיור אינו כדבעי!

שאלתי: וכי בגלל שהרבנים לא יחקרו וידרשו — ישתנה הגיור שלא כדבעי לגיור אמיתי?! — ועל זה ענו, שיש 300 מקרים כאלו שכבר יושבים בא"י!

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר:] ענין זה לא נכתב בעיתון, ובמילא יכולים להתחרט על כך, ולכן אינני רוצה להדגיש זאת. אבל מעצמו מובן הדבר: הטעם הפשוט שלא רוצים לחקור ולדרוש מה שהי' בעבר, הוא, בכדי שלא יהיו בעיות בא"י, שהרי אותם אנשים עזבו מזמן את ווינה ויושבים כבר בא"י, ולכן מפחדים, ויתירה מזה: אומרים בפרהסיא, שאין לגעת במקרים ההם, כיון שזה כבר אבוד! וכן המאורע עם הגוי' שקיבלה תעודה שהיא יהודי' הוא מקרה אבוד, כיון שכבר אירע לפני עשרה חדשים!...

ולאחרי כל זה — ממשיכה אותה הנהגה ע"י אותם מנהיגים כאילו לא קרה דבר!

ולכן צועקים על זה עכשיו — לאחרי שהפעולה בחשאי לא הועילה — כדי להבהיר ולהבטיח בנוגע לשאר המקומות, כמו בצ"לה ומרסיי.

— בווינה מסתמא כבר נזהרים, בגלל שכבר עשו רעש... אבל "כמה שלוחים למקום"... ולכן יש להזהיר בנוגע לשאר המקומות בכל קצווי תבל שבהם יש יהודים. — חוץ מקליפורניא ששם התיירו כבר גיור רפורמי, יש עוד מדינות בדרום אמריקה (אני יודע אודות צ'ילה, כנ"ל, אבל יש עוד מדינות), באסיא, בדרום אפריקה, ביפן — בכל מקום!

האם זוהי אכן ה"עובדא" שלי להוודע ולהודיע שם?! — הרי זו האחריות שלהם!

ומה גם שאפילו כשבאים ואומרים כך וכך, אזי המענה הוא, שיביאו לו הוכחות ברורות!... — שמעתם פעם על "מנהיג בישראל", שכשאומרים לו שבד' אמותיו נמצא גוי שיש לו תעודת-זהות שבה כתוב שהוא "יהודי", לאחרי ששכנעו אותו לומר שהוא "יהודי" כדי שלא יהיו לו בעיות — אזי עונה לי, שאביא לו עדות מווינה, ממישהו שהי' בשעת מעשה כששכנעו את הגוי, או שאספר לו מיהו אותו הגוי!...

או שהתירוץ הוא, שמה שקורה בווינה לא מעניין אותו בכלל. — כשדברתי עם מפא"יניק שטען שאין זה שייך אליו, ואמרתי לו: מה זאת אומרת שאין זה שייך אליך, הרי זה ענין הנוגע לכלל ישראל — השיב, שאם כן הוא הדבר, אזי יכניס את עצמו בזה; ואילו כשמדברים עם בא"כח של הדתיים [וכאמור, שהוא מדבר לא רק בשם מפלגתו, אלא בשם כל הדורות של בנ"י החל ממצמד הר סיני עד היום], ושואלים אותו בנוגע לווינה: היתכן?! — עונה, שלא מעניין אותו מה שקורה בווינה; הוא מנהיג בארץ ישראל! — גם זה התפרסם ונדפס, ואין פוצה פה ומצפצף!

כו. עכשיו יוכלו להיטפל ("זיך אָנטשעפּען") ל"גיור ווינה" בכדי לשכח את עיקר הבעי':

עיקר הבעי' היא — שיש חוק מפורש שהתקבל ב"כנסת", שמכיר בגיור שלא כהלכה.

החילוק הוא רק, שמי שמדבר (כביכול) בשם משה רבינו וכל הדורות כולם, אומר, שרק בחו"ל יכולים להכיר בגיור שלא כהלכה; ואילו השמאלנים אומרים — בשם המפלגה והבוחרים שלהם (מבלי לערב אחרים) — שכן הוא גם בא"י. בזה מתבטאת כל המחלוקת!...

ובכל אופן, אין זה ענין של ויכוח אם פלוני ינצח או אלמוני ינצח, אם יהודי שיושב בחוץ לארץ ינצח או לא; זהו ענין שמכלה ("עסט אויף"), רח"ל, את הבריות של כלל ישראל!

וכל יום שעובר — אין זה באופן שנשאר כדאשתקד, ולא ניתוסף מאומה; אפילו אם תשאר אותה כמות של גויים שנרשמו כיהודים, הרי הם פוגעים בבריות של כלל ישראל, ובפרט שלא נחים, אלא מנצלים חוק זה מידי יום ביומו לתת "תעודה" לגוי ולעוד שנים ושלשה גויים שנתגירו שלא כהלכה.

כז. וכאמור כמ"פ, לא לדרשה קאטינא, אלא שהכריחו אותי לדבר על זה, כיון שהתחילו "להרעיש" שהידיעות הם בלתי-נכונות, ובכלל אין מה לעשות "רעש" בשעה שמדובר אודות מקרה בודד... — זה לא מקרה בודד, אלא עשרות מקרים. ובאמת אין בזה נפק"מ כלל, כיון שמדובר אודות העיקרון שרוצים לבטל, רח"ל, את ההבדלה ש"בין ישראל לעמים", ולאחרי שיעברו הימים והחדשים הראשונים, הרי זה עלול להיות, רח"ל, דבר שהוא בפשטות! ולאח"ז לא יסתפקו בחורבן שעשו עד עתה, אלא יגשו לענין נוסף — עוד "הישג" בדת, להחריב עוד קצת ועוד קצת רח"ל.

ויה"ר שלא יהי' צורך לדבר אודות ענין המצער, ויתרה מזה, ענין המבהיל — לא רק מצד זה שיש במציאות "חוק" שגם כאשר הגיור אינו גיור, די בפסית-נייר כדי שירשמו אותו כ"יהודי", אלא יותר מבהיל שיש יהודים שמסתובבים ברחובות א"י כאילו אין זה נוגע להם כלל!...

מדוע נוגע הדבר דוקא בא"י? — כי, כאשר יביאו פתק מ"ראב"י" בלוס אנג'לס, לא יעשה הדבר רושם, כיון שהוא מדבר בתור רב של "קהילה" ("קאנגרעגיישן") מסוימת; אבל כאשר מביאים פתק מא"י, חושבים בעולם שזהו ענין שנעשה בשם כלל ישראל בכל הדורות כולם החל ממעמד הר סיני!

כח. ויה"ר שיקויים מ"ש בפרשת השבוע⁸⁵: "ובני ישראל יוצאים ביד רמה",

שהפירוש בזה — לא רק שיוצאים "ביד רמה" מפרעה מלך מצרים, מהגלות אצל הגויים, אלא (היציאה "ביד רמה" מגלות הגויים היא עי"ז) שיוצאים "ביד רמה" מהגלות של עצמם, גלות של יהודים — אותם יהודים שהם נחותים בעיני עצמם, ואין להם שום נקודה של "גאון ישראל" ("אידישע שטאַלצקייט"), ומסתובבים עד היום עם הרגשה שיהודי הוא נחות מגוי, וסבורים, שכאשר יפעלו על גוי (או יכריחו אותו...) להיות יהודי, אזי יגרמו "אושר" לכל עם ישראל — כיון שפעלו על גוי, שהוא הרי "מבחר הנבראים"... שלא יתבייש לקבל תעודה שהוא יהודי!... — וזה מה שיגרום לו להיות גאה בכך שהוא יהודי!

הם לא מתביישים בזה, אלא מתגאים ומתפארים בזה — כיון שיש כל כך הרבה גויים, ואילו "אתם המעט מכל העמים"¹³⁹, ולכן הוא נחות בעיני עצמו, ולכן הוא מחזיר שטחים, ונסוג מכל הענינים ומוותר עליהם, ואם לא די בכך, ה"ה מוותר גם על דתו ואמונתו, ובלבד שיתוסף גוי שיפעלו עליו לקבל ולהחזיק תעודת זהות שכתוב בה שהוא "יהודי".

זוהי הנקודה שממנה באים כל הצרות — שיש לו תסביך של "רגשי נחיתות", בחשבו, ש"מבחר הנבראים" שיכול להיות גאה בעצמו — הוא מי שנולד אצל גוי, ואילו הוא, המסכן, שבלית ברירה נולד אצל יהודי, מרגיש את עצמו נחות, ולכן משתדל לפעול על גוי שגם הוא יירשם בין העם היהודי, ובכך יגרום "אושר" לכל עם ישראל על כל הדורות כולם!

אם רוצים את טובתם האמיתית של יהודים, טובתם האמיתית של גויים, והטובה האמיתית של שלום בכלל, "ונתתי שלום בארץ" — אזי אין דרך אחרת מלבד דרך התורה, ש"ניתנה לעשות שלום בעולם".

וכאמור לעיל (סט"ו ואילך), שכללות ענין ההבדלה בין ישראל לעמים הוא כמו ההבדלה בין קודש לחול ובין אור לחושך, שלכן אין זה ענין שמעורר שנאה אצל הגויים — דכשם שיש צורך ב"חושך" בשביל בריאות הגוף, ויש צורך ב"חול" בשביל הענין ד"טרח בערב שבת" כדי ש"יאכל בשבת", כמו"כ יש צורך בשביל ישובו של עולם שיהיו ישראל ושאר העמים, אלא שלכל אחד מהם יש שטחים וגבולים משלו וענינים שהוא צריך לעשותם.

וכאשר התורה פוסקת שפלוגי הוא יהודי, אזי הוא יהודי, ולא יעזור לו אפילו אם יצליח לפעול שירשמוהו בתור "ישראלי", "עברי" (וכיו"ב בשאר הענינים שהם דורשים שם, ללא נפק"מ אם תתקבל דרישתם או לא); ועד"ז לא יעזור אם יכתבו על גוי ההיפך ממה שהוא באמת, ואין זה טובה עבורו, אלא אדרבה, זהו חורבן.

וכאשר מקבלים את הוראת התורה, "תורת חיים" ו"תורת שלום" — הרי זה מביא חיים ושלום, כמ"ש⁵⁹ "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד", כולל גם שלא יהיו מריבות בין בני"י, כי אם שלום ושלווה וקירוב הלבבות,

— והרי ענין זה יכול להיות רק בדרך אחת: אי אפשר להשכין שלום בין אמת ושקר, עי"ז שהאמת תיהפך לשקר! — השקר אין לו על מה להילחם; אפילו אם יוותר על שקר מסויים — לא החריב את העקרונות שלו, שהרי הוא יודע שזה שקר, ולכן, בניגוד לאמת שיש רק אמת אחת, יש לשקר גירסאות שונות ושקרים שונים!

[וכמו בנוגע לגיורי ווינה, שיש כאלה שאומרים שהיו עשרים וארבע, יש אומרים שהיו חמישים ושמונה, יש אומרים שהיו מאה, ויש אומרים שהיו שלוש מאות. ולכאורה: אם כולם דוברים אמת, איך יתכן חילוקים בין אנשים רשמיים שדבריהם התפרסמו בעיתונים?! — אינני יודע מה נדפס בעיתון של היום, מסתמא יש כבר נוסח אחר...

ואח"כ נאמרה נוסחא אחרת: צריך להציל את יהדות רוסיא! ולאחרי שקלא וטריא נוספת — באו עם טענה הפוכה: מדוע עושים רעש בנוגע לגיורי ווינה, בה בשעה שמכל גיורי ווינה היו רק שנים מרוסיא הסובייטית!

ועד"ז כו"כ סתירות כיו"ב, ואין צורך בראיות, כאמור לעיל (סכ"ה), שבאסיפה של אלה העומדים בראש ענין זה התקיפו את הרבנות הראשית שמתנגדת לזה; ובאסיפה אחרת אמרו, שלא יכנסו להתפלל בבית הכנסת של הרב העומד בראש שלשת המגיירים, וכו' וכו' — כל עניני סתירות בדבר. ודי להאריך בדבר המבהיל וכו'.

ועד שזוכים ליעוד של ביאת המשיח, שגם אז יהי' חילוק בין ישראל לעמים (כמבואר בנבואות הנחמה)¹⁴⁰, וגם אז לא ישתדלו בני' לעשות מגויים — יהודים, כיון שאין מצוה בכך, ואדרבה, וכו' וכו'.

כט. וכאמור, שיה"ר שבקרוב ממש יקויים "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" — שירגישו את גאון ישראל,

— שזהו העם שהקב"ה הבטיח להם את א"י, כמ"ש¹⁴¹ "לזרעך נתתי את הארץ הזאת", ככל הפרטים שנתבארו בתורת חיים, תורת משה, בנוגע לעם ישראל; וכשיהי' אצלם גאון ישראל האמיתי, אזי יפסיקו לרדוף אחרי הגויים ודרכיהם, או לנסות לבטל את כל המחיצות שבין א"י לשאר הארצות, ולעשותה ארץ ששייכת לכל שבעים האומות, שאם רק יביא פיסת-נייר שעולה 25 דולר שבה רשום בתור "יהודי", אזי יתנו לו חלק בא"י —

וזו תהי' הכנה קרובה שיהיו "בני ישראל יוצאים ביד רמה" מהגלות כפשוטו, ובקרוב ממש תיגמר הגלות,

— שהרי עכשיו רחוקים אנו עדיין מ"אתחלתא דגאולה"¹⁴²; לאחר כל הצרות, שנותנים לגוי' תעודת זהות שהיא "יהודי", וגויים שלא מתגיירים כהלכה אומרים עליהם בריש גלי שהם יהודים — באים יהודים ואומרים שזוהי רח"ל אתחלתא דגאולה!

לאחרי שהרגו שש מיליון יהודים רח"ל, יתבטא "הישג דתי" בכך שיוכלו ליתן לגוי' תעודת-נייר (בחתימתו של יהודי וב"אותיות מרובעות" דוקא) שהיא יהודי', ואח"כ יקבעו חוק שכל גוי שיביא פתק שכתוב בו שהוא "יהודי", ירשמו אותו באותיות מרובעות בתור יהודי! — בכך מתבטאת גאולת עם ישראל מגלות הגויים!...

מעולם לא היתה כזו גלות! — במשך כל הדורות יהודים מסרו

(142) ראה גם

(140) כנ"ל סט"ו.
(141) לך לך טו, יח.

נפשם להישאר יהודים, ולא יבוא זר בגבולם; ואילו עכשיו שהגלות נעשתה קלה יותר, נוספה גלות על גלות, וחושך כפול ומכופל על החושך כפול ומכופל — שרודפים אחרי גויים ומנסים לשכנע אותם ואפילו מכריחים אותם להיות יהודים, כמו שיש עכשיו כאלה שקיבלו כבר תעודת זהות של "יהודי", ובאים לא"י וטוענים בריש גלי שאינם רוצים תעודה זו, ואינם רוצים אפילו להיות רשומים בתור יהודים! ואף אחד לא מתבייש בכך שזהו בזיון של כלל ישראל ברבים!

ותמורת זה שלכל־הפחות היו צריכים ללמוד שמכאן ולהבא לא יעשו כן — אין קשר בין דבר אחד לשני: בעמוד אחד בעיתון נדפס סיפורה של גוי' שנתנו לה תעודת זהות שבה נרשם שהיא "יהודי", אבל היא תמיד היתה ונשארה ותמשיך להיות נוצרי'; ובעמוד השני של אותו עיתון נאמר, שכדי שיתוספו יהודים, אין להערים קשיים בנוגע לגיור, ואם יערימו קשיים — זה יהי' רק מכאן ולהבא, אבל מה שנעשה נעשה (אע"פ שהוא גוי בכל הפרטים), ואפילו מכאן ולהבא, אם יבוא רב ויערים קשיים, יש למנות רב אחר במקומו!

ויהי' שמכאן ולהבא יוכלו לדבר רק ענינים המשמחים, החל מזה ש"גאון ישראל" הוא בתוקף אצל כל יהודי, מקצה הימין ועד קצה השמאל, וכולם יחד — "יעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם", באופן של הליכה "מחיל אל חיל"⁸⁰,

ובקרוב ממש נצא מהגלות "ביד רמה", ואז תתחיל אתחלתא דגאולה — "אתחלתא" האמיתית, לא זו שגורמת צרה על צרה וחורבן על חורבן (כמדובר לעיל (סכ"ד) אודות ה"בית־דין" החדש במדינת צ'ילה ובעוד מדינות, שאין הזמן עתה להאריך בזה) — שהולכים לקבל פני משיח צדקנו, ש"לחם מלחמות ה'", ו"יכוף כל ישראל ללכת בה ולחזק בדקה" (של תורת משה שנזכרה לפנ"ז), ו"יבנה מקדש במקומו", ורק אח"כ "יקבץ נדחי ישראל", ואז נראה שהוא "משיח ודאי"¹⁴³, וזוהי גאולה ודאית (הן ה"אתחלתא" והן הגאולה).

ויהי' גם הענין ד"אז ישיר" ("ישיר" דייקא, שמורה על שמחה) משה"⁸⁶ — "מכאן לתחיית המתים מן התורה"⁸⁷, יחד עם נשיא דורנו, בעל ה"אָרְצִיט וְהַיְלּוּלָא, באופן ד"הקיצו ורננו שוכני עפר"⁸⁸). ויהי' שכל זה יהי' בקרוב ממש, ובאופן של שמחה וטוב לבב.

* * *

ל. מסופר באריכות במדרש¹⁴⁴ אודות אדם שרצה לחזור בתשובה, אבל רצה תשובה קלה, שאמרו לו, שיקבל על עצמו לדייק בקיום מצוה אחת, וזה יהי' תיקון על כל הענינים. וכששאל איזו מצוה עליו לקבל, אמרו לו, שיקבל על עצמו החלטה גמורה לומר רק את האמת.

בחשבו שנזדמנה לו תשובה קלה — חטף וקיבל מיד על עצמו. ואח"כ כשנזדמן לו דבר שהי' מונח בגלוי ורצה לגנוב, כיון שהי' רגיל לגניבה, הנה בתפסו שיתכן שבצאתו ישאלוהו מה יש לו בכיסו, ואז יצטרך לומר את האמת — נמנע מלגנוב את הדבר.

וכן אירע כשנזדמן לו ענין של גילוי עריות, וחשב, שכיון שעד עכשיו לא נזהר בזה, למה ימנע מזה עכשיו, הרי זה לא נכלל בסדר התשובה שניתן לו — עד שתפס שיתכן שיפגוש אח"כ את בעל האשה, שידרוש בשלומו ויתחיל לשאול אותו וכו', וכו', ואז יצטרך לומר לו את האמת (כפי שקיבל על עצמו), ולכן נמנע מלעבור על ענין של גילוי עריות.

ועד"ז בנוגע לכל המצוות כולם.

ובנוגע לעניננו: הצרה בכל הענינים מתחילה מההחלטה שאמירת האמת היא לאו דוקא!

הוא יודע שבגיוור שלא כהלכה הגוי נשאר גוי, ובידעו שגם השני יודע שהוא יודע, ה"ה הולך ומצביע להיפך! — האמת היא אמנם שהגוי נשאר גוי, אבל היכן נאמר שב"תעודת זהות" מוכרחים לכתוב את האמת? — שיכתבו שקר!

הוא בעצמו יודע שה"מגייר" בקליפורניא אינו ראוי ל"איצטלא" של איזה ענין או פעולה, ואעפ"כ, על סמך ה"פתק" שמעיד שהוא גייר אותו, רושמים אותו בתור יהודי. אלא מאי, זהו שקר — נו, מילא, הוא לא מתפעל משקר!

וכיו"ב בכו"כ ענינים.

וזהו ענין שניתוסף בחושך כפול ומכופל:

פעם ידעו שמי הוא זה שפטור מלומר האמת — הרי זה רק "דיפלומט"! בשביל זה נתמנה ל"משרה" זו, להיות "דיפלומט", להיות קשור ל"משרד החוץ", או ל"מזכיר המדינה" (כמו בארה"ב) — כדי שלא יגלה מה קורה אליבא דאמת; וכאשר צריך לומר דבר שהוא היפך האמת — הנה במקום "שקר", קוראים לזה בשם "דיפלומטיא"...

144) ראה מדרש "מי השילוח" — הובא (מ, ב ואילך). "אוצר מדרשים" (אייזנשטיין) בספר "רב פעלים" (ווארשא, תרנ"ד) אות מ ח"ב ע' 296.

אבל בדורנו נתחדש שאין נפק"מ במה דברים אמורים: אם זה ענין של משרד החוץ, או ענין של משרד האוצר, או ענין של משרד הסעד — בכולם לא מחוייבים לומר את האמת. והעולה על כולנה — שגם "משרד הדתות" לא מחוייב לומר את האמת! גם כשצריך לאשר שאדם הזה הוא "יהודי" ולא גוי — אינו מחוייב לומר את האמת!

כאשר ישאלו אותו בעצמו: מה יהי' בנוגע לנכד, הבת או הבן שלך — אוחזת אותו רעדה; ואעפ"כ הוא מורה לתת תעודה של "יהודי" למישהו שיודע שהוא גוי! ואף שזהו שקר — נו! מה בכך? גם הוא "דיפלומט"!!! וכאמור, זה לא ענין שהתחיל מהיום; הסיבה ש"מרעישים" כל כך בנוגע ל"מיהו יהודי" היא — בגלל שכבר "כלו כל הקיצין": קודם הי' מדובר אודות שבת¹³⁷, ש"שקולה שבת כנגד כל המצוות"¹⁴⁵, אודות ניתוחי מתים¹³⁶, שקשור הן עם כבוד החיים והן עם כבוד המתים, שהם אמנם ענינים עיקריים, אבל לא לגמרי, שהרי מלבד שבת יש עוד ענינים, ואילו "מיהו יהודי" הוא ענין עיקרי הכולל הכל, וגם זה לא עצר אותם!

לא. והנקודה בזה היא — העובדה ששכנעו את עצמם שלאורך ימים ושנים יכולים להעלים את האמת ולרמות יהודים, לרמות את העולם, ואפילו לרמות את עצמם... ולכן יכולים לומר על גוי שהוא יהודי; לומר על גיור רפורמי שהוא גיור; לומר שיש רק מקרים בודדים שגויים נכנסים לא"י, בה בשעה שיש מאות מקרים כאלו; ולומר ש"חוק השבות" הוא "הישג דתי", בגלל שהורו לרשום ב"וויזה" או ב"תעודת-זהות" שפלוגי הוא גוי ואשתו היא יהודי, או להיפך.

יש לפרסם ולגלות את כל השקו"ט שהיתה מאחורי הפרגוד בנוגע לגזירת "מיהו יהודי": מי הסכים שתהי' גזירה זו, ומי שהסכים לכך — שיאמר טעמו ונימוקו, ואם הסכמתו היתה בשם הדת — אזי אחד מהשנים: או שיראה פס"ד ע"פ שולחן-ערוך שהי' צריך לעשות זאת, או שיתנהג כמו רבא¹⁴⁶ (שהי' יהודי טוב וגם דתי...) שאמר "דברים שאמרת לפניכם טעות הן ביד"!

ויש לברר במשרד הקליטה — שיש להם מספרים ברורים — כמה אנשים הגיעו ע"י "גיורי וינה", שמותיהם וכתובותיהם, ואז יתברר המעמד ומצב האמיתי שקורה על אתר — בארץ הקודש; ושוב לא יועיל התירוץ שהשיבו הדתיים בכנסת (כמוזכר לעיל סכ"ג), שהם מתנגדים רק

145) ירושלמי נדרים ספ"ג. שמו"ר 146) עירובין קד, א. וראה גם תו"מ ח"ס ספכ"ה. רמב"ם הל' שבת בסופו. ע' 158. וש"נ.

לגיוור רפורמי בארץ ישראל, והצבעתם עבור החוק היתה רק בנוגע לגיוור רפורמי בחוץ לארץ — שהרי עכשיו נמצאים כולם בא"י, כך, שאי אפשר להשתמש ולומר שאין זה נוגע אליו...

וכאשר יפרסמו את האמת מה קרה מאחורי הפרגוד — אזי בדרך ממילא תתבטל הגזירה, כיון שיראו כיצד התנהלה השקו"ט, ומה היו התוצאות מזה.

יש לפעול על עצמו ועל אחרים להכיר בכך שסוכ"ס אי אפשר לברוח מן האמת.

ואילו השיטה שלכאורה היא גמרא מפורשת¹⁴⁷: "לשתמש אינש יומא חדא בכסא דמוקרא והדר ליתבר", היינו, שכדאי להיות נשיא בבית-המדרש ליום אחד, אע"פ שלמחרת יפטרו אותו — הרי תלוי איך מפטרים: אם בגלל שסבורים אמנם שהוא אדם גדול, אלא שמצאו מישהו גדול ממנו, או שהוא מדי צעיר; או בגלל שפירסמו שלא ברצונו מה שנעשה מאחורי הפרגוד...

— אם הוא בעצמו מפרסם זאת, אזי אדרבה: "חכם יתקרי" ו"רבי יתקרי", כיון שמתנהג כמו רבא שאמר "דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי", וכמו משה רבינו ש"הודה ולא בוש"¹⁴⁸; אבל בשעה שהוא מעלים זאת — הרי כיון שיש לו מספיק מנגידים, הנה סוכ"ס יתפרסם הדבר גם בעיתונים, וכמה זמן אפשר למנוע את הפירסום בא"י; סוכ"ס תתפוצץ ה"צנזורה", והדברים יגיעו ויודפסו גם בא"י.

ולכן, הן מצד טובת הפרט, והן מצד טובת הכלל, הן מצד טובת המפלגה, והעיקר, מצד טובת כלל ישראל — הנה בכל יום ויום כדאי להקדים ולבטל את הגזירה!

ואז יחסכו את הצורך לדבר אודות מקרים פרטיים: מה אירע עם גוי' פלונית שהתגיירה בצבא; מה עם גיורי ווינה, גיור מרסיי, גיור צ'ילה, גיור קליפורניא, וכן בשאר המקומות שנמצאים שם יהודים ש"חדל לספור כי אין מספר"¹⁴⁹ — כיון שבבת אחת יבטלו ויתקנו את התקלה הכללית, שבנוגע לשאלה בהלכה ודין, הנה כל הרוצה לומר, בא ואומר (לא רק דעה, אלא) פסק בתור פוסק, ואם לא רוצים לציית לדבריו, אזי אומר: מאחורי עומדים כך וכך בוחרים, ויש באמתחתי ענין אחר שלכן אתה מוכרח להתחשב בי!... וכששואלים אותו: איך אתה מביע דעה, בה

147) ברכות כח, רע"א.

שמיני יו"ד, כ.

148) זבחים קא, א. הובא בפרש"י עה"ת

149) לשון הכתוב — מקץ מא, מט.

בשעה שאינך ידוע מאומה בנוגע לשאלה זו?! עונה: כך עלה ברצוני!
— וכל זה נעשה באיציטלא של דמוקרטיא.

ומדוע נמשך ומתקבל הדבר? — כיון שבנוגע להדפסה בעיתונים לא כותבים את הענין כמו שהוא, אלא כותבים שהתנהלו "דיונים עמוקים", והסכימו על פשרה נעימה וטובה, ושהכל ידעו שפשרה זו היא "הישג גדול לדת", וזהו עיקר בבטחון עם ישראל בא"י, ושיש על זה הסכמה מקצה הימין עד לקצה השמאל — בה בשעה שכל ענינים אלו אינם מתאימים למציאות!

לב. וכשם שמתנהגים בנוגע לדת ישראל, מתנהגים גם בנוגע לארץ ישראל — שמכסים על האמת בכל הקשור להחזרת שטחים¹⁵⁰:

לפני שנתיים הודיעו שיש החלטה (שהתקבלה ע"י אלו שבסמכותם להחליט באותם הענינים) להחזיר לערבים את חברון, את השומרון ועוד כו"כ שטחים, והדבר הוא בהסכם באי"כ הדת, שנתנו "הכשר" בשם הדת ובשם תורת ישראל. אבל לאחר זמן, כששאלו על זה בפומבי, ה' המענה, שאלו הם "דברי הבל", ולא עומדים להחזיר שטחים (ואז טענתי מאחורי הפרגוד, בחשאי: תברר ותשאל, ויספרו לך).

ולאח"ז ה' המאורע שנתנו רשיון לבנות 240 דירות מחוץ לחברון, והטענה היחידה היתה: מדוע צריכים לקבוע חוק שליהודי אסור לגור בחברון?! ולאידך גיסא, היו כאלו שמיד שאלו: היתכן לבנות שם 240 דירות — הרי בכך אתם כובלים את עצמכם ששטח זה יהי' מוכרח להשאר בידי בני"י?! ומיד ענו בשם הממשלה, שיהודי יכול להיות בין ערבים — אם הערבים יעשו שלום!

ופירוש הדברים באותיות פשוטות (לא בלשון "דיפלומטי") — שאין זה מחייב כלל שהשטח ישאר בידי בני"י; אם יצטרכו להחזיר יחזירו יחד עם 240 הדירות!...

הנני מדבר על זה עכשיו בפומבי — לאחר שנתיים שהתאפקתי, ורק השתדלתי בזה מאחורי הפרגוד!

וכיון שנמצאים אנו בדור יתום, חושך כפול ומכופל — הנה כשרוצים לדעת את האמת, צריך לחפש את זה אצל גויים, להבדיל: נדפס כבר בעיתון בלונדון, שהחליטו להחזיר לערבים 95 אחוזים מהשטחים! — אין זו גוזמא (כפי שאומרים כאן: "אָווער־עסטייטינג"),

(150) ראה גם מכתב י"ג חשוון שנה זו (אג"ק חכ"ז ס"ע יא). וש"נ.

והלוואי שלא יהי' זה לשון המעטה ("אָנדער־עסטימייטינג"), שהרי עתה מדברים על מספר אחוזים גדול יותר. ובנוגע לירושלים — מתנהל ויכוח ושקו"ט רק על הנוסח, ועל התמורה שיקבלו כנגד זה!

[בא"י לא נדפס הדבר עדיין, אבל לאחר שכתב נדפס בלונדון, מסתמא ידפסו זאת גם בא"י].

ואלו שהכריזו כל הזמן: היתכן?! דבר זה לא עלה על לב לעולם — ימשיכו כאילו לא קרה דבר! ועדיין ימשיכו להקרא בשם "חכם", "רבי", "פוליטיקאי", וכ"ש וק"ו "מנהיג ישראל"! אלא מאי, לפני 24 שעות אמרת בעצמך שזהו דבר שלא קיימא לשאלה — כמה חדשים לאחר שהיתה החלטת להחזיר 95 אחוזים — הרי נתבאר לעיל (ס"ל) בנוגע לנפק"מ שבין אמת ושקר, שאין זה "שקר" אלא "דיפלומטיא"... וזהו הדבר המבהיל — שרוצים להעמיד בסכנה את חייהם של שנים וחצי או שלוש מיליון יהודים, כן ירבו, על סמך העלמת האמת!

*

לג. עד"ז יש ענין נוסף — שגם אודותיו טענו שמסתמא הידיעות הם בלתי-נכונות, אלא שמטענותיהם גופא מוכח כמה הענין אינו אמת — כיצד צריך להיות היחס בנוגע להפגנות הקשורות עם בני"ש שנמצאים במדינה פלונית.

ובהקדמה:

כשהתחלתי להרעיש בנוגע לעריכת הפגנות¹⁵¹, שלא זו בלבד שאין הדבר מועיל, אלא זהו דבר המזיק — טענו טענה צודקת לכאורה: מדוע הוצרכתי להתחיל להרעיש ולדבר על זה בקול ובפירסום — הייתי צריך לנסות תחילה לפעול מאחורי הפרגוד, אולי יועיל הדבר, ורק לאחר כן, אם זה לא יועיל, אזי לבחון מה לעשות הלאה.

ובכן, לכל לראש רואים כאן עד כמה לא חלי ולא מרגיש בעצמו: אותו אחד שבא בטענה מדוע אני עושה דבר בגלוי לפני שעשיתי זאת בחשאי — הי' צריך בעצמו להתנהג כן: מדוע אתה הולך להדפיס טענה נגדי בגלוי — הרי אתה יכול לשאול אותי בחשאי, ולאחרי כן, אם לא תהי' מרוצה מהמענה, אזי תאמר זאת בגלוי! אבל הוא לא עשה כן, אלא התחיל מיד בגלוי.

(151) ראה שיחת ש"פ צו, כ"ף אד"ש תש"ל סי"ז ואילך (תו"מ חנ"ט ס"ע 433 ואילך).

וכל זה — בנוגע ליהודי הנ"ל, שמצד עצמו הוא יהודי הגון ("א" וואַיילער איד"), ומתכוין לענין כמו שהוא.

ובנוגע לטענה עצמה שהיא נכונה, שלפני שעושים בגלוי יש לעשות בחשאי — הנה כך עשיתי:

במשך שלש שנים רצופות נסיתי לפעול מאחורי הפרגוד ולבקש בכל לשון של תחנונים, שיפסיקו להזיק ליהודי רוסיא. — ברצונכם לנהל "מלחמה קרה" עם רוסיא, תעשו מה שאתם רוצים (שהרי אינכם שואלים אותי וגם לא תקשיבו אלי — שאני סבור שזהו היזק גמור ועיקרי), אבל למה אתם מעמידים יהודים בסכנה?!... — וכל מה שנסיתי לפעול מאחורי הפרגוד, לא הועיל!

ויתכן שאילו הייתי יוצא מיד ברעש, אולי לא הי' מגיע המעמד ומצב הנוכחי.

לד. ולגופו של ענין — שהרי עדיין שואלים: מניין יודעים ששיטתי היא הנכונה? — הנה לכל לראש יכולים להביא ראיות מהטענות שלהם בנוגע לצורך בהפגנות, שמהם גופא יכולים לראות עד כמה אין לדבר זה ממשות ויסוד בחיים:

הטענה הראשונה¹⁵² בנוגע לצורך בהפגנות היא — שפלוגי בן פלוגי נסע לשם ונפגש עם כו"כ שאמרו לו שצריך לעשות הפגנות.

ובכן: בנוגע ליהודי שנמצא במדינה ההיא, תחת משטר דיקטטורי, יודעים כולם — הן אלו שהיו שם, והן אלו שמתעניינים במעמד ומצב של בני ובני"א בכלל במדינה ההיא — שלא שייך במציאות שיוכל לחקור ולדרוש ולדעת מה היא ה"מדיניות" והשיטה של הממשלה. — כל מי שנמצא שם, יהודי או גם גוי, להבדיל, פוחד לשאול ולברר מהו המעמד והמצב ומה מתרחש ב"משטרה" ("פאָליצייסקע אוטשסטי", "פריסינקט") בעבר השני של העיר. גם הבעלי-אומץ שביניהם, יראים לשאול מה קורה בעבר השני של העיר!

ובכן: לבוא ולומר שיהודי הנמצא בעיר הבירה, או בעיר גדולה אחרת, יודע מהי שיטת הממשלה שם, ומה יועיל ומה לא — יכול רק מי שאין לו מושג כלל מה הוא משטר דיקטטורי, ועאכו"כ המשטר במדינה ההיא (או שהוא יודע, אבל מאיזה טעם שיהי' הוא סבור שיכול להגיד להיפך ממה שיודע).

(152) טענה הב' — לקמן סל"ו.

דיברתי עם אלה שבאו משם, והם אומרים בפירוש שיהודי שנמצא ברוסיה לחלוטין אינו יודע מה קורה בקרמלין; הוא לחלוטין לא יודע מה קורה במחלקת המשטרה שברובע שלו — לא בגלל שאינו רוצה לדעת, אלא אין לו אפשרות לשאול, כיון שמתיירא שאם ישאל — יאסרו אותו. מי שמתעניין במצב, וקורא את העיתונים שנדפסים בלונדון, בניו-יורק, או באיזו עיר מחוץ לרוסיה — יודע מה קורה במוסקבא יותר טוב מאשר יהודי שגר חמישים שנה במוסקבא!

ובמילא, כשטוענים שנפגשו ברוסיה עם יהודים שאמרו כך וכך — הנה מה שהם אומרים כך אינו פלא כלל, כי, כשכואב — צועקים! כן הוא בטבע בני-אדם, ואי אפשר לשנות זאת. הוא יודע אמנם שצעקתו לא תקטין את הכאב, ואעפ"כ הוא צועק¹⁵³. ולכן הם צועקים. וכאמור, מהו הפלא בכך? — אדרבה, זהו האופן הטבעי!

זאת ועוד: הכל מבינים דבר הפשוט, שאלו מהיהודים הנמצאים שם שמתנגדים להפגנות, לא ילכו להיפגש עם אותם אנשים שבאים מחוץ למדינה! שהרי הסיבה לכך שהם מתנגדים להפגנות היא, בגלל שסבורים שצריך לפעול בחשאי, וכל התערבות בפומבי מחוץ למדינה אינה אלא דבר שיכול רק לעורר התגרות, ולגרום שיעשו מזה עסק שלם (בלשון המדינה: "אישו"). ואילו כשפועלים בחשאי, אזי מוציאים משם יהודים מידי שבוע בשבוע באופן חשאי.

לה. כשדברתי עם אחד מאלו הטוענים שצריך לערוך הפגנות בגלל שיהודי רוסיה דורשים זאת — היתה לו אז שאלה בנוגע לניתוח עבור אחד מקרוביו. וכששאלתי אותו האם עשו אסיפת התייעצות ("קאנסיליום") עם כמה אנשים, סיפר שנערכה אסיפה של כך וכך אנשים, פלוני ופלוני, והם החליטו שיש לעשות את הניתוח והטיפול באופן כך וכך.

שאלתי אותו: האם באסיפה זו השתתף גם החולה? — ואז הסתכל עלי כמו שמסתכלים על אדם שאינו מן הישוב!...

חשבתי לעצמי: אולי הוא יתפוס את הדוגמא מהענין ששאל אותי — שהרי כל דבר הוא בהשגחה פרטית — בנוגע לעניננו, ושאלתי אותו פעם שני': האם שאלו מהי דעתו של החולה? — וענה: לא!

שאלתי אותו: מדוע?! הרי כואב לו! זוהי הרגל או היד שלו! מדוע שואלים אדם זה, שנותן עצה רק בגלל שמשלמים לו כך וכך

(153) ראה גם תו"מ חנ"ה ע' 151 בשוה"ג. וש"נ.

דולרים? — לכאורה, לכל לראש יש לשאול את החולה, בעל היד או הרגל, האם לעשות את הטיפול הרפואי באופן כך או באופן כך? !
וענה לי: מה אתם אומרים?! — הרי החולה אינו מבין כלום בחכמת הרפואה!

ואז אמרתי לו: נו! — והוא שואל אותי: מה "נו"? (כ"ק אדמו"ר שליט"א צחק והמשיך): כיון שזה לא עזר, אמרתי לו פעם שני: "נו", וגם זה לא עזר, עד שהוצרכתי לפרש ולהסביר:

כשיהודי שנמצא במקום פלוני הוא ה"צריך לאותו דבר", והרי מדובר אודות היד או הרגל או הראש שלו, הנה אפילו אם יאמר את דעתו — לא שואלים מהי דעתו, ולא סומכים על דעתו, כיון שאינו "ידען" בחכמת הרפואה. ואדרבה: אם ישאלו לדעתו, ויסמכו על דעה זו — הנה מי שעושה כך, מעמיד בסכנה את החולה (אע"פ שמבקש ממנו לעשות כפי דעתו); על זה מחליט — לא החולה, אלא מי שהוא מומחה לאותו דבר. ובנדו"ד, כאמור, כל אדם שנמצא מחוץ לגבולות מדינה ההיא, מבין מהי ההנהגה המתאימה לשם — יותר טוב מאלה שנמצאים שם!

לו. והטענה השני' בנוגע לצורך בהפגנות היא — שאין מה להפסיד, המצב שם כ"כ גרוע, רח"ל, שיכול להיות רק יותר טוב, ולא יותר גרוע.

ובכן: זוהי רשעות שאין למטה הימנה — לומר כזה דבר ולא לרחם על שלוש מיליון יהודים!

התפרסם כבר בעיתונים, שיש שטח שלם ברוסיה שבו לא היו "מאסרים" בסיטונאות... ורק מזמן לזמן היו אוסרים אנשים יחידים. אך לאחר ההפגנות שנערכו לאחרונה — התחילו לאסור שם לעשרות!

לומר שבנוגע ליהודי שנמצא בעיר פלונית לא יכול להיות מצב יותר גרוע, והפגנה יכולה רק לתקן עבורו — הנה אלה שיודעים משהו מהנעשה שם, יודעים איך המצב יכול להיות יותר גרוע רח"ל (אינני רוצה לפרש זאת בדיבור).

לז. ונוסף על הראיות מהטענות שלהם — יש ראיות ממעשים בפועל, אלא שלצורך זה הנני מחוייב עכשיו — בלית ברירה — לדבר בגנותם של ישראל, ולספר מעשה שהי', שבגלל זה היתה תחילת ההשתדלות בחשאי לבטל את ההפגנות:

לפני קרוב לשלש שנים היו ידיעות ברורות משם שעומדים לשחרר מאה משפחות. — זה לא הי' ענין של רוח הקודש... לא הי' צורך ברוח

הקודש; היו לי על זה ידיעות ברורות, ועאכו"כ שידיעות אלו הגיעו לאלה שארגנו אז את ההפגנות.

— כל מה ש"מרעישים" עכשיו אודות שינוי ההנהגה במדינה ההיא, שביטלו כמה הגבלות, ומרשים לדבר בטלפון וכו', הנה לפני שלוש שנים, ידעו מאות אנשים שמדברים בטלפון ממקום פלוני בארץ ישראל מידי יום ביומו [חוץ משבת, ומסתמא גם לא ביום ראשון, כיון שהשרדים סגורים שם], ומדברים בגלוי: כיון שרוצים לשלוח לך "ניירות דרישה" כדי שתוכל לנסוע לא"י, עליך להודיע אם אתה מוכן לכך, ולמסור את שמך לפי ה"פאָס", שם אביך ואמך, וכל הפרטים הדרושים להגשת ה"ניירות", וכך נמשכו שיחות טלפון אלה במשך שבועות, עד שהגיעו ידיעות שיתנו להם "וויוזות", כפי שהובטח להם ע"י אותם אנשים ששחררו שמונים משפחות לפני כמה חדשים, ובכחם לשחרר עוד משפחות, והם אמרו שישלחו את ה"דרישות" ויתנו להם לנסוע.

ובכן: כשקיבלתי ידיעה זו, ובידעי שמארגני ההפגנות יודעים זאת, ואולי אפילו לפני [כיון שהדבר הי' ידוע לכל אלו שהתעניינו בזה, ורק בעיתונים לא כתבו על זה], הנה כשהיתה לי הזדמנות, חדשיים לפני פסח, לדבר עם מישהו שיש לו קשרים עם מארגני ההפגנות, ביקשתי ממנו: שמע נא, אינך צריך לקבל את שיטתי; אני רק מבקש שבמקום בערב פסח — תדחה זאת לערב שבועות.

והסברתי לו את הנפק"מ בדבר:

כיון שיש ידיעות ברורות שמאה משפחות עומדות לקבל רשיונות לצאת משם [לא הייתי צריך להדגיש שגם הוא יודע זאת, כיון שהי' ברור שיודעים זאת], והרי סידור כל הענינים הפורמליים נמשך בערך חדשיים, הנה אם יודע שנערכים להפגנה, אזי יתכן שזה יגרום שיבטלו את הרשיונות, ומאת המשפחות ישארו ברוסיה!

ולאידך גיסא, גם אם אינך רוצה להאמין לי, אינך צריך לבטל לגמרי את שיטתך, אלא רק לדחות זאת לערב שבועות, ואז תערוך הפגנה בכפליים ממה שתכננת לעשות בערב פסח, כך, שגם לשיטתך אין לך מה להפסיד אם תדחה ההפגנה מערב פסח לערב שבועות; ולולא זאת, יכולים להפסיד את אפשרות יציאת מאה משפחות!

ובכן: לאחר שדנו בזה, קיבלתי מהם מענה — ומסתמא הי' זה מענה אמיתי, והראי', שכך הי' בפועל... — שאינם מתחשבים בזה [מסתמא הידיעות שלי בלתי נכונות, אף שידעתי שגם להם יש ידיעה זו], והם עומדים לערוך את ההפגנה בערב פסח!

ומה היתה התוצאה? — מאת המשפחות נמצאים ברוסיה עד היום

הזה!

הנפק"מ היא רק שעד אז ישבו במנוחה, אבל כתוצאה מזה שחשדו שיש להם שייכות למארגני ההפגנות — הנה חלקם איבדו את פרנסתם, חלקם היו צריכים לברוח ולא היו יכולים להשאר במקומם, ורק חלקם נשארו במקומם, והם שם עד היום!

ולאחרי מאורע זה, הנה גם בשנה הבאה בערב פסח ערכו הפגנה, בידעם שההפגנה הקודמת גרמה לבטל את רשיונות היציאה למאת המשפחות שנמצאים שם עד היום, כפי שמארגני ההפגנות יודעים בעצמם!

אין יהודי אחד ויחיד שיצא מרוסיה בגלל ההפגנות! אבל ישנם מאות משפחות שביטלו להם את היתרי היציאה, ועוד עשרות משפחות — שהאשימו אותם שיש להם שייכות להפגנות — שהגלו אותם רח"ל! והרי שילוח לגלות ברוסיה הוא (לא ע"ד ערי מקלט, שישנו החיוב ד"וחי"י¹⁵⁴, "עביד לי' מידי דתהוי לי' חיותא", ועד ש"מגלין רבו עמו"¹⁵⁵, והחסרון היחיד הוא שאינו במקומו, אלא) ענין של חיים או הפכו רח"ל!

לח. כדי להקל על הנסיון, שיוכלו לראות את המצב בכירור יותר, עזר הקב"ה — בידעו שנמצאים בחושך כפול ומכופל (כנ"ל ס"כ) — ובסוף הקיץ שעבר נערכה בלונדון אסיפה של כל אלו שמארגנים את ההפגנות ומנהלים את ה"מלחמה הקרה" נגד רוסיה, ושם דובר על כל הענין בהרחבה, ואח"כ הדפיסו דין וחשבון מהאסיפה לכל העולם כולו.

ובכן: לאחר כל השקו"ט, וכמנהג הנואמים, שכל אחד הראה את כחו בסברות שונות, הנה לקראת גמר וחתימת האסיפה נעמד אחד המשתתפים ושאל: לאחר שלוש או חמש שנים שעוסקים בהפגנות בדרכים שונות, יש לערוך "סיכום", "סך הכל", מה הצליחו לפעול?

ואז נעמד מישוהו אחר ואמר באופן רשמי: אם שואלים בנוגע לפועל — לא פעלו מאומה, אבל אעפ"כ פעלו דבר גדול: עד עתה הי' הציבור "רדום", ולא הגיב לבעיית היהודים, ואילו עכשיו, לאחר שלוש שנים של הפגנות, הנה אף שלא הצליחו להוציא משם אפילו יהודי אחד, פעלו על דעת הציבור, שיהי' "ער" לאותה בעי'!

זאת אומרת, שעד לסוף הקיץ האחרון יש אישור רשמי שכל ההפגנות לא הועילו להוציא אפילו יהודי אחד!

155) מכות יר"ד, א.

154) ואתחנן ד, מב. פ' שופטים יט, ה.

לט. אלא מאי, השאלה היא: הרי יש יהודים שיצאו לאחרים
שהתחילו ההפגנות?

ובכן, המענה על זה הוא ע"פ סיפור הגמרא (כמדובר כמ"פ שנעים יותר ("געשמאָקער") להביא ראי' ממשנה או גמרא) במסכת עבודה זרה¹⁵⁶:
שאלו לחכם בישראל: "לבי ולבך ידע דעבודה זרה לית בה מששא, והא קחזינן גברי דאזלי כי מתברי (פיסחים) . . שנתפרקו איבריהן מחמת חולין) ואתו כי מצמדי (וחוזרין באיברין מצומדים), מאי טעמא", כלומר, כיון שיודעים שפלוני בן פלוני הי' חולה, ואח"כ הלך למקום ע"ז והשתחוהו כו', ואח"כ הבריא, הרי זה סימן ודוגמא חי', שיש בה ממש? ! והמענה על זה הי' ע"פ מ"ש¹⁵⁷ "וחלים רעים ונאמנים", "רעים בשליחותן (שמיסרים את הגוף) ונאמנים בשבועתן": "יסורין, בשעה שמשגרין אותן על האדם, משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני וכו', כיון שהגיע זמןן לצאת, הלך זה לבית ע"ז, אמרו יסורין, דין הוא שלא נצא, וחוזרין ואומרים, וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן, אנו נאבד שבועתנו" (בתמי').

וכן הוא בנוגע להפגנות:

היו טעמים צדדיים מדוע את פלוני בן פלוני רצו להוציא משם — אם בגלל שהוא קלל שם או בגלל סיבה אחרת (לא נוגע כאן מה היתה הסיבה), ולמרות שנערכה הפגנה, לא קלקלה ההפגנה שבגללה לא יוציאוהו משם.

אבל, כאמור לעיל, יש עוד כמה וכמה שהיו נותנים להם לצאת משם, ורק מצד ההפגנות לא נתנו להם לצאת!

מ. הראי' לכך שגם זה אמת — היא דבר מבהיל:

לכתחילה הי' במשך זמן רעש בעיתונים בנוגע לתועלת של ההפגנות — והראי', שהיו שני יהודים שנשפטו למוות, ולאחרי שערכו הפגנות, הנה בשימוע האחרון שהי' בלנינגרד שינו את משפט המוות ל-15 שנים גלות.

וכשביקר אצלי אחד מראשי מארגני ההפגנות, שאלתי אותו: איך אתה נותן להדפיס כזה דבר?! הרי אתה יודע בעצמך מהי הסיבה לכך ששינו את משפט המוות ל-15 שנות גלות — סיבה פשוטה [כפי שנדפס אח"כ בעיתוני הגויים, ואז הפסיקו גם עיתוני היהודים להביא ראי' הנ"ל]

¹⁵⁷ (157) תבוא כח, נט.

(156) נה, א (ובפרש"י).

— כיון שהי' משפט בספרד, אצל פראנקו¹⁵⁸, ששם הי' מדובר לא אודות שניים, אלא אודות ששה, ולא רק כאלו שעלתה במחשבם לעשות צרות, אלא פושעים שעשו לפראנקו צרות בפועל, ואעפ"כ, מאיזו סיבה שתהי', החליט פראנקו שבבוא יום פלוני יחליף את משפט המוות של ששת הפושעים ויתן להם חנינה.

וכנהוג בענינים כגון־דא, שלח "משרד החוץ" שלו הודעה למדינות שונות שהתעניינו בכך.

וכאשר ידיעה זו התקבלה במוסקבא, לא היתה להם ברירה אלא להחליף את המשפט מוות — כיון שאצלם לא דובר אודות ששה, אלא אודות שניים, וגם לא הי' חטא בפועל, אלא רק ברצון ("בקש לבנות ולא בנה"¹⁵⁹).

ואתה מעיז — אמרתי לו — להטעות את העולם ולומר שזו ראי' שההפגנות הועילו, בה בשעה שאתה בעצמך יודע שאין זה שייך כלל להפגנות?!

אם ישאלו אצל עיתונאי, באיזה מקום שהוא, אזי יחפש וימציא את ההוכחות לכך שאין זה שייך כלל להפגנות; דבר זה נעשה מצד הנהגת פראנקו. והי' נס שההפגנות לא עוררו את כעסם לגרום לכך שמבלי הבט על הנהגת פראנקו ישאירו את עונש המוות! — זה הי' הנס, ולא שההפגנות הועילו.

מא. כל האמור לעיל אינו ענין של סוד, ולא דבר שצריך לחדש בסברא כיון שאף אחד לא יודע, אלא זהו דבר הגלוי לכל!

הכל יודעים שכאשר לא עושים הפגנות, אלא פועלים בחשאי עם המדינות הקומוניסטיות, הנה מידי שבוע בשבוע יוצאים משם יהודים. — מסתמא לא יפרסמו זאת היכן שלא צריך לפרסם.

[וגם כאן באים הם ומבקשים שיאמרו את השמות... אך כאמור לעיל (סכ"ד): למה לומר את השם — בכדי להעמיד את פלוני בסכנה? — הדבר ידוע, ואלו שעומדים בראש מארגני ההפגנות יש להם גם את השמות, כך, שאינם זקוקים להוכחות שההפגנות לא הועילו!].

ואם לא די בכך — שומעים גם מהגויים בלונדון, וושינגטון, פריז או הוותיקן, שענין ההפגנות הוא מזיק ומבהיל.

— אמנם אף אחד לא חושד שכל הגויים הם "אוהבי ישראל"

גדולים... אבל יש ביניהם אלו שנוגע להם שהדבר יתנהל בדרכי נועם, כי לולא זאת יזיק הדבר גם להם. —

יש ידיעות ברורות שזה שיושב בוותיקן (שדיבר בעצמו עם מנהיגי המדינה ההיא), הביע את דעתו, באמרו שכך הוא מתנהג וכך יתנהג, שיש לפעול בחשאי, והודיע זאת ל"בית הלבן", ו"מחלקת המדינה" קיבלה את דעתו.

ואח"כ באו ה"צעקנים" ואמרו: היתכן?! הרי ניקסון¹⁶⁰ הצהיר בפומבי שהוא סבור שטוב לערוך הפגנות. אבל, בשעת מעשה אמר בחשאי, שידעו, שאם רוצים "מלחמה קרה" עם רוסיה — הרי זו היא הדרך; אבל אם רוצים להוציא משם יהודים — הדרך היחידה היא לעבוד בחשאי! מב. וענין זה הוא לא רק ביחס לרוסיה, אלא יש עוד דוגמאות לכך:

הי' סיפור¹⁶¹ עם פומפידו¹⁶¹, שבהיותו כאן ערכו נגדו הפגנות וכו', כיון שחשבו שצרפת תתיירא מזה.

ומה קרה בפועל? — תמורת זה שבתחילה הסכים למכור כלי-נשק לא"י למרות ה"אמברגו",

[עכשיו כבר אפשר לספר, שלמרות ה"אמברגו", הסכים נשיא צרפת למכור לא"י כלי-נשק קטנים שאפשר למכרם ללא פירסום. וזאת — למרות שלפני"ז הי' המאורע של גניבת חמש הספינות¹⁶², ורצו להשלות את עצמם שרימו את פומפידו, בה בשעה שזהו שקר! רימו את הפקידים הקטנים, אבל הפקידים הגבוהים בצרפת ידעו מזה; סיכמו אתם מראש ש"יעצמו עיניים", ואחרי שחמש הספינות יעברו בשלום, אזי יניחו להם "לגנוב" עוד דברים. ואח"כ עשו "רעש" שרימו את כולם וימשיכו לרמותם],

הנה בגלל ההפגנות נגדו, לא הרשה למכור יותר.

וכשראו שהוא הפסיק את מכירת כלי הנשק, הפסיקו להפגין נגדו, ולאחר שעבר משך זמן והפסיקו לגנותו — התחילו שוב להתעסק אתו בחשאי, ואז חזר למכור כלי נשק קטנים, וכך פעל להוציא שלוש מאות יהודים מארץ מצרים — ללא הפגנות, וללא פירסום וכו', והורו לעיתונים לא לכתוב על זה (ורק מעיתוני הגויים יודעים על זה).

(162) הכוונה למבצע של חיל הים הישראלי להברחת הספינות שהובטחו ועוכבו ב"שרבורג" בגלל ה"אמברגו" (המו"ק).

(160) נשיא ארצות-הברית.

(161) נשיא צרפת.

מהי הסיבה לכך? — ובכן: זוהי ההוכחה שהדרך היחידה לפעול על שונאי ישראל היא — לא עי"ז שבאים כל יום וצועקים: אתה שונא ישראל, אתה גזלן ורוצח וכו', אלא מדברים אתם בדרך דיפלומטית. — הוא יודע אמנם מה חושבים עליו, אבל הוא בכל זאת בן-אדם, ומתנהג כמו בן-אדם.

מג. ואעפ"כ, בנוגע לרוסיא הסובייטית מתנהגים בפועל להיפך (כפי שקוראים בעיתון בפשטות, ללא כל הסברות):

לכאורה היתה צריכה להיות הטענה שיהודים רוצים לפעול על הרוסים שלא יהיו שונאי עם ישראל, ואילו הרוסים אומרים שהם כן שונאים; אבל המעמד ומצב הוא להיפך: רוסיא טוענת שאין רצונה להסתכסך עם יהודים ועם היהדות, אלא זהו עם אחד ושפה אחת, דת אחת והנהגה אחת וכו'. ואעפ"כ באים יהודים ואומרים — לא! צריך לומר להם: דעו שאתם שונאי ישראל! רצונכם לכלות את עם ישראל, לירד לחייהם, ולא להניח להם לחיות כיהודים וכו'. — שמעתם פעם מעמד ומצב כזה? עד דורנו לא הי' כדבר הזה!

אפילו כשיודעים שפלוני הוא גזלן, צריך לנסות לשדל אותו וכו', ואולי ישכח מזה ולא יביא זאת לידי פועל. ועאכ"כ כאשר הם באים ואומרים בפירוש שאין ברצונם להיות גזלנים! — נניח שהם אומרים זאת רק "לפנים", יש לחטוף ולנצל זאת. אבל — לא! ברגע שהוא אומר שאינו גזלן — מצווים לצאת לרחובות ולצעוק: הוא אומר שקר, הוא כן גזלן! כשאומרים שיתנו ליהודים לצאת ולהתאחד עם משפחותיהם — צריך לצאת לרחובות ולומר שהם שקרנים, ולא יתנו לצאת! — למה אתה צריך ליתן בפיו מילים כאלו?! — הוא יסתדר לבד! ... אדרבה: תחטוף מה שהוא אומר ותנצל זאת!

מד. עד היכן הדברים מגיעים — שמעיו יהודי (שלא מסתפק לכתוב את כל הענינים הנ"ל אלא מוסיף) וכותב, שה"חפץ-חיים" אמר, שאילו הי' צעיר, הי' נוטל רובה ויורה בקומוניסטים!

הרי זה מעשה שלא ישוער!! מה שמצינו בשו"ע חושן-משפט סימן¹⁶³ בנוגע לדין של "רודף" — הנה זהו הדין של "רודף"! מדובר אודות אברך דתי, שלא יגרום רעה לזכוב על הקיר. אלא

מאי? — הוא "מצווה ועומד על פי הדיבור"... שחייבים לנהל "מלחמה קרה", ולכן מפרסם דברים כאלו!

אינני יודע אם החפץ-חיים אמר דברים הנ"ל או לא, אבל נניח שהוא כן אמר — האם יש צורך לפרסם זאת?!

יש בא"י פרופסור [נוהרי עכשיו נחשבים דבריו של "פרופסור" ל"הוראת דרך"...] שליקט כל מה שכתוב בחומש בנוגע לשבעה עממין, כמו "לא תחי' כל נשמה"¹⁶⁴, "לא יבוא בקהל"¹⁶⁵, וצירף גם מ"ש בתניא פרק א' בנוגע לנפשות אומות העולם... ועשה מזה "ספר" והדפיסו בשנת תשכ"ט!

מהי העוולה בזה? — ובכן: "לא תחי' כל נשמה" הוא אמנם פסוק ודין בתורה; אף אחד לא מכחיש זאת [ואדרבה: אם לא יכתבוהו בספר תורה — אסור לקרוא בס"ת זה "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד"²² ו"אנכי הוי' אלקיך"¹⁶⁶]. ולכמה דעות¹⁶⁷ הרי זו מצוה מתרי"ג מצוות גם בזמן הזה — אם ימצאו באיזה מקום מישהו מהשבעה עממין, כך, שאי אפשר להוציא זאת מהשו"ע. אבל, היתכן שיהודי מעיז ללקט פסוקים כמו "לא תחי' כל נשמה" וכיו"ב ולהדפיסם בתור ספר בפני עצמו? — הנפק"מ היא מהי מטרת הדפסת הדברים, זמן הדפסתם, ומי הם אלו שיקראו את הדברים!

[בשעתו באו אלי בזעקה ("געוואָלד"): היתכן שאשתוק לו על זה? וענתי: אינני רוצה לתת לו פירסום; אם אצא נגדו — אתן לו פירסום!]

ואילו בנדו"ד, מגיע עיתון שאמור להיות מהימן, ומדפיס את הדברים פעם אחת, וחוזר ומדפיסם פעם נוספת, ואין פוצה פה ומצפצף, ומאפשרים שיעברו הדברים בשתיקה — לא בגלל שלא רוצים לתת זה פירסום, אלא אדרבה — בתור הבעת "ישר כח"!

מה. אמרתי למישהו: אינני להוט לברר לאיזה סוג שייכים מנהיגי הקרמלין — אם הם אנשים ישרים או בלתי-ישרים, אם הם צדיקים גמורים או רשעים גמורים; לא זו היא הבעי' שעומדת על סדר היום! הבעי' העומדת על סדר היום היא — שיש שם מצב של "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים"¹⁶⁸; אפילו אם ה' מדובר אודות יהודי

(167) ראה סהמ"צ להרמב"ם מ"ע קפז.

(168) ברכות ה, ב. וש"נ.

(164) פ' שופטים כ, טז.

(165) תצא כג, ג.

(166) יתרו כ, ב.

אחד — צריכים לעשות הכל כדי לנסות להקל את חייו, ועאכו"כ כאשר יש הרבה יותר מאחד, ועאכו"כ כשברור ללא כל ספק שיכולים להקל את חייהם, ועאכו"כ שאסור להזיק להם!

זו היא הבעי' העומדת על סדר היום; כל שאר הבעיות הקשורות למדינה ההיא הם שלא בערך ואין להם שום ממשות בערך לבעי' זו — הצורך לעזור ליהודים הנמצאים שם.

ובמילא, כשאתה רוצה לברר מה דינו של פלוני בן פלוני שמנהיג את המדינה ההיא — הנה: אם הבירור יעזור ליהודים שם — עשה זאת; אבל אם הבירור שלך יכול להזיק להם — אזי אתה פוגע ומסכן שלוש מיליון יהודים חיים, בה בשעה שתפקידך לוודא שהם יישארו נשמות בגופים!

אמנם אין דבר נעלה יותר מאשר ליהרג רח"ל על קידוש השם¹⁶⁹. אבל אעפ"כ, לומר שרוצים לעודד יהודי שיהי' "גיבור האומה", למסור נפשו, שישלחו אותו רח"ל ל"סאָלאַווקי", מקום של אבדון — הרי זה דבר האסור ע"פ שו"ע; לא איסור דרבנן, אלא האיסור ד"לא¹⁷⁰ תעמוד על דם רעך"!

— אינני להוט שיעשו מהם רח"ל "קדושים"... יהודי צריך להיות להוט להשאר בחיים, לאכול ולשתות, כדי שיוכל לחיות כיהודי — ללמוד תורה ולקיים מצוות! רצונך לעשות ממנו "קדוש", שימסור נפשו וישאר שם בגלות רח"ל — לא זו היא שליחתו של יהודי! שליחתו של יהודי היא — להוציא יהודי נוסף מן המיצר אל המרחב! והרי זה דבר גלוי לכל אלו שהם בעובי הקורה, שענין ההפגנות רק מזיק להם, ואפשר לפעול רק ע"י השתדלות בחשאי, כנ"ל בארוכה.

מו. וכל זה יודעים ומבינים היטב מארגני ההפגנות:

בשעה ששיערו שלא כדאי שידעו שמתירים לשוחח בטלפון, לא כתב אף עיתון שמדברים בטלפון, וטעם הדבר, כיון שהבינו שאם יפרסמו על כך, לא יניחו לשוחח בטלפון. זאת אומרת, שהם יודעים שרוסיא לא מפחדת מפירסום; למרות מה שעשו בצ'כסלובקיא¹⁷¹, ועומדים לעשות בפולין — אין פוצה פה ומצפצף, ובכלל לא מרשים להדפיס מה שקורה שם, אע"פ שמארגני ההפגנות יודעים מה קורה שם.

170 קדושים יט, טז.

171 כיבושה ע"י ברית המועצות.

169 ראה גם התוועדות תשנ"ב ח"ב ע'

311. וש"נ.

ועד"ז בנוגע למאורע שאירע בקיץ¹⁷² עם מאה ועשרים בני הערובה, הזהירו את העיתונים שלא יעשו רעש על הנושא, אלא יעשו כל הענינים בחשאי, "מאחורי הפרגוד", ואלו שרוצים להרעיש — לא להניח להם לצעוק. ואילו בנוגע לענין זה עשו בדיוק להיפך!

שאלתי מישוה: היית בני-יורק בעת המאורע ואתה בעצמך צעקת שלא ירעישו על זה ברחובות, כיון שזה יכול להעמיד בסכנה את השחרור שלהם; ואילו כאן מדובר לא אודות מאה ועשרים, אלא אודות שלוש מיליון, ולא בנוגע לשחרור או אי-שחרור, אלא בנוגע לחיים או היפך-החיים, כך, שאפילו אם יש לך איזה ספק בדבר, אסור לך לעשות זאת, כיון שזהו ספק פיקוח נפשות!

ועאכ"כ כשתברר אצל העומד על גבך — זה שהורה לך להתעסק בהפגנות, ונותן לך את הכסף לשלם על ההוצאות הקשורות להפגנות — ותשאל אותו בעצמו: כיצד ישפיעו ההפגנות על המצב שם — אליבא דאמת, אזי (אם רק יהי' לו מצב-רוח טוב...) תשמע את האמת!

ובכן: הנ"ל שמע את דברי בקור-רוח, ואמר לי: יישר כח, הוא מאד מרוצה מכך ששמע ממני גילוי-דעת, ואז הלך והמשיך לעשות כדאשתקד!...

אלו שמארגנים את ההפגנות נגד רוסיא, הם בעצמם הורו בנוגע למדינות שאינם רוצים לנהל עמהם "מלחמה קרה" — שלא לערוך נגדם הפגנות, לא להתגרות בהם ולא להכפיש אותם, ולא להתנצח עמהם, כיון שזה רק יפריע.

הם בעצמם הורו בנוגע למדינה אחרת שמצבה דומה¹⁷³, שלא לפרסם בעיתונים שיוצאים משם יהודים! ואכן "עוף לא צפצף"... ומוציאים משם יהודים, אלא שזהו כתנאי שלא יכתבו על זה בעיתונים, ולא ידגישו אודות א"י, אלא שייעשה הדבר באיזה שם שיהי', ובלבד שעוד יהודי יוכל לצאת משם.

ובה בשעה הולכים ומפגינים נגד רוסיא!

מה ההבדל?! — הרי זה אותו גוי! אלא שלאחד יש "פספורט" כזה, ולשני יש "פספורט" אחר; החילוק הוא רק שכאן יש מאה אלף בני

172) חטיפת מטוס (שהיו בו כו"כ מבני"י) וש"נ).

ע"י מחבלים לזרקה שבמדינת ירדן (וראה גם שיחת ש"פ תבוא, ח"י אלול תש"ל ס"ט. 173) כנראה הכוונה לרומיניא (המו"ל).

ערובה, ואילו שם יש שלוש מיליון או יותר "בני ערובה" שמעמידים אותם בסכנה רח"ל!

מז. ולמרות שהם בעצמם יודעים את האמת, הנה בעיתונים הם כותבים אחרת — כאמור, שהסיבה לכל הענינים היא בגלל שלא להוטים לומר את האמת; עכ"פ לא לומר שקר, ועכ"פ לא לומר שקר כש"משחקים" עם ענין שנוגע לשלוש מיליון "בני ערובה" — ומלהיבים את הנוער לחשוב בפשטות שזוהי הדרך היחידה להציל יהודים!

— אל הצעירים אין לי טענות, כיון שהם לא תופסים מה שקורה! מגייסים כאן אנשים ואומרים להם שבוחרים בהם לעזור ליהודים בעת צרתם, וישלמו להם עבור הנסיעה הלך ושוב (תוך כדי בזבוז ממון ישראל) כדי לערוך הפגנה. ומובן מאליה עד כמה יכול להבין במעמד ומצב של היהודים שם, מה טוב עבורם ומה לא — אדם כזה, שמצד עצמו לא הי' זז ממקומו, ונוסע רק בגלל שמכסים לו את כל הוצאות הנסיעה, ומבטיחים לו כבוד, שיתפרסם בעיתונים, ויכתירו אותו בתואר "מנהיג ישראל", ואז "מה יעשה הבן" — עושה טובה ונוסע וצועק כו'... וזה נקרא שמצילים שלוש מיליון יהודים!...

רימו אותם ושכנעו אותם לחשוב, שכיון שכך אומר משהו שבשם "מנהיג" יקרא, אזי יכולים לבנות על זה! וכיון שמלהיבים אותם, לכן הם יוצאים להפגין, ו"תבוא עליהם ברכה" שהם פועלים עבור ענין שלדעתם (כפי ששכנעו אותם) הוא הגנה עבור שלוש מיליון יהודים.

הטענה היא לאלה שמסירים אותם מדרך הישר — שלא רק שאינם עושים דבר המועיל, אלא הם עושים דבר המזיק, ומבהיל הדבר שמאפשרים זאת!

מח. וכיון שהחושך הוא כפול ומכופל (כנ"ל ס"כ) — ניתוסף עוד ענין בכדי להבליט יותר את ההיזק שיכול לבוא ע"י ההפגנות:

ובהקדים ענין של הלכה בנוגע לחיוב האדם על אשו או על חיצו — שכאשר אדם מדליק אש ו"נאכל גדיש או הקמה גו' (אזי) שלם ישלם המבעיר את הבערה"¹⁷⁴. ועד"ז הורה חץ והזיק בהמה או חי' וכו' ועאכו"כ בן-אדם, חייב לשלם עבור הנזק.

והדין בזה, שהחיוב הוא לא רק כשנכנס לרשות הניזק — שזהו מקום שאסור לו להיכנס אליו — ושם מדליק אש או יורה חץ, אלא

אפילו אם הוא נמצא ברשות שאין לה שייכות לניזק, אלא ברשות שלו, שיכול לעשות בה מלאכתו וכל מה שלבו חפץ, אסור לו להדליק אש (או לירות חץ) שתלך ברוח מצוי¹⁷⁵ ותשרוף גדיש או קמה של חבירו (או אפילו שלו).

ובנוגע לעניינו:

כשמתחילים לערוך הפגנות ומלהיכים את הצעירים, יכולים לשער לכתחילה את תוצאת הדברים. ואכן נגרמו ענינים כאלו שמארגני ההפגנות נתייראו מהם! וגם לאחר שהתחילו להתנער מהתוצאה שנגרמה ע"י ההפגנה (כנ"ל ממשל ירי החץ) — הרי לוקח משך זמן עד שמגיעה הפקודה לאלו שנמצאים תחתם כו', ובינתיים ממשיכים להתנהג כמקודם כאילו לא קרה דבר! ועכשיו מחפשים כל מיני עצות לומר שאין זה שייך אליהם.

מה פירוש שאין זה שייך אליכם?! — דבר זה לא הי' קורה אם לא הייתם מארגנים את ההפגנות!

אם הייתם מספרים את האמת — אינני דורש שיקבלו את שיטתי, כי אם לומר את האמת — כמה אנשים יצאו ע"י ההפגנות, וכמה עשרות מאות ואלפי יהודים ניזוקו ע"י ההפגנות, אזי יכלו לחסוך את הוויכוח אם שיטתי היא הנכונה.

זוהי השיטה ע"פ שכל הפשוט. לא נביא אני ולא בן נביא אני¹⁷⁶, לא דיפלומט ולא בן דיפלומט וכו'; זהו שכל הפשוט; ונוסף לכך יש גם ראיות ממעשה בפועל.

וכאמור לעיל, הדבר היחיד שאני מבקש הוא — לספר את האמת כפי שהם יודעים (במקום לומר שיש לי ידיעות נכונות או בלתי נכונות...), ולאור כל עובדות אלו — חוסכים את הוויכוח מהי השיטה הנכונה, ולמי יש ידיעות ברורות. יש לקרוא לצעירים ולספר להם כך וכך, ואז יראו איזה שיטה יבחרו!

מט. טוענים אלי:

ר' לוי יצחק מברדיטשוב הי' מלמד זכות על כל בני¹⁷⁷ וא"כ, היתכן שאני חושד במארגני ההפגנות שאין כוונתם לטובת יהודי רוסיה, אלא עושים זאת בגלל ענינים צדדיים: בגלל שסבורים שצריך להחרף

176) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 287. וש"נ.

177) ראה גם תו"מ חנ"ז ע' 166. וש"נ.

175) ראה אנציק' תלמודית (כרך ב) ערך

אש (ס"ע רלח). וש"נ.

את היחסים עם רוסיא, או בגלל שנוגע לו שישאר על מכונו ולא יפטר אותו, או בגלל שזה נוגע בכבודו.

ובכן, גם אני יודע אודות הנהגת ר' לוי יצחק מברדיטשוב... אבל החילוק הוא:

כאשר רלוי"צ מברדיטשוב לימד זכות על יהודים — הי' הלימוד זכות כלפי הקב"ה.

וכהסיפור הידוע¹⁷⁸, שבראותו יהודי משמן את גלגלי עגלתו בזפת ובשעת מעשה אומר קריאת שמע — נכנס לבית-הכנסת ואמר כלפי הקב"ה: געוואלד! ראה איזה עם יקר יש לך! אפילו בשעה שמשמן את גלגלי עגלתו — אומר²²: "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד"!

ובכן: זוהי "תורה" טובה ביותר... אבל, רלוי"צ מברדיטשוב לא נכנס לבית-הכנסת להכריז שאמירת ק"ש צ"ל (לא בשעה שנמצאים בבית-הכנסת, אלא) בשעה שמשמנים את הגלגלים!... ומדוע? — כיון שאין זה הענין של ק"ש! בקריאת שמע צריך לחשוב "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד"!

ורק כשצריך ללמד זכות על יהודי לאחר המעשה, צריך להדגיש שאפילו בשעה שמשמן את הגלגלים אזי אומר "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד"; אבל לא שרבה של ברדיטשוב יצא בהכרזה: שמעו יהודים! אמירת ק"ש — לא נורא אם תעשו זאת בשעה שאתם משמנים את הגלגלים!

וכל זה — בענין שנוגע לאיש יחיד, בשייכות לשימון גלגלים ואמירת ק"ש; אבל כאן מדובר אודות "בני ערובה", שלש מליון יהודים, שמעמידים בסכנה ע"י עריכות ההפגנות!

ג. וההבדלה שבדבר — לא רק שישנם יהודים שעושים זאת, אלא ההבדלה היא גדולה יותר — שאין פוצה פה ומצפצף!

מדובר אודות ענינים שהם היפך השכל הבריא, היפך השכל הפשוט — שעושים דברים שמזיקים רח"ל לעצמם, מזיקים ליהודים שנמצאים שם, ומזיקים ליהודים בארץ ישראל וכו' וכו'. ואעפ"כ, עומדים מסביב עשרות ומאות ואלפים ועשרות אלפי יהודים שמביטים ורואים

178) ראה זכרון לראשונים (פיעטרקוב, השלם (ירושלים, תשי"ח) בתולדות המחבר (תרע"ד) — עבודת לוי נא, א. קדושת לוי ע' תקלח. ועוד.

ולא מתערבים, אלא יושבים ושותקים, ובמילא מאפשרים זאת, והראי', שהדבר הולך ונמשך!

(כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק): מי שעושה זאת בפועל, יכולים עוד ללמד עליו זכות (מי שרוצה להתנהג כמו רלוי"צ מברדיטשוב...), שעושה מה שעושה בגלל שרוצה לציית לאלו שלמעלה ממנו; אבל אלה שעומדים מסביב ושותקים — אינם מקבלים בגלל שתיתקם לא כבוד ולא כסף, לא עולם-הזה ולא עולם-הבא; וא"כ, מדוע אתם שותקים?!

כשפונים בשאלה בנוגע לדבר קל, יושבים שעות וימים כדי לברר הלכה בתורה, ואילו כאן הרי זה (לא ענין של פוליטיקה, אלא) ענין בהלכות פיקוח נפש!

ומה שחושב לעצמו "מה לי ולצרה הזאת", ומה גם שלא שואלים אותו ואין לו דעה בזה וכו' וכו' — הנה על זה איתא בגמרא במסכת שבת¹⁷⁹ (בנוגע למי שיש בידו למחות ואינו מוחה): "אם לפניך גלוי להם מי גלוי"?!

ובפרט שברור הדבר ללא ספק שהיו פועלים כו' — אם רק היו יוצאים ומספרים דברים כהווייתם [כאמור לעיל] — לא לדבר אודות שיטות, אלא לספר מעשים בפועל], שיש אישור רשמי מהוועידה בלונדון, שכל ההפגנות לא הועילו להוציא אפילו יהודי אחד ויחיד! ה"הישג" היחיד הוא — שעוררו את "דעת הקהל".

ומה כבר "פעלה" דעת הקהל? — החרפת היחסים של היהודים עם הבית-הלכן, והחרפת היחסים של א"י עם רוסיה הסובייטית [ובפרט לאחר שניתוספו הפעולות שעשתה כאן ה"ליגה"¹⁸⁰, לרדוף אחרי נציגי רוסיה ברחובות וכו', ועד לאמצעים חמורים יותר], ששלחה למצרים עוד כו"כ אווירונים עם מומחים ומהנדסים! — זוהי ה"תועלת" שבאה מההפגנות!

[ועל זה הם אומרים: ארץ ישראל — יש לה הנהגה משלה, והם כבר ידאגו לעצמם!...] אך גם ההנהגה שם היא בפירוש נגד פעולות אלו, אלא שאינם יכולים להביע בגלוי את התנגדותם, כיון שנמצאים הם תחת לחץ. — לאמיתו של דבר, גם אם הם נמצאים תחת לחץ, מותר להם לומר את האמת... אלא שהם מתייראים מענין זה או ענין אחר, ולכן צועקים: מה יכולים אנו לעשות, הרי לוחצים עלינו כל כך!].

(180) ה"ליגה להגנה יהודית" (ש).

(179) נה, א.

נא. ובכן: עד להתוועדות הבאה יעברו ב' או ג' שבועות, ובמילא, אוכל לנוח ולהפסיק לטעון על כלל-ישראל או פרט מישראל.

ויה"ר שבמשך זמן זה יפסיקו לשתוק כל אלה שלעת-עתה שותקים — שרבים הם בלי עין הרע... (כ"ק אדמו"ר שליט"א צחק ואמר:) אינני רוצה לומר "כן ירבו" — מוטב שיתוסף בה"צועקים", שהרי יותר נעים ("געשמאָקער") להתעסק עם מי שעושה להכעיס מאשר להתעסק עם מי ששותק, שאי אפשר בכלל להיטפל אליו, כיון ששותק; הוא לא עושה כלום, לא אומר ולא מגיב; הוא שומע את הטענות ושותק...

— יש דין בנוגע לסנהדרין, שמי ששותק לא נכלל במנין ע"א סנהדרין¹⁸¹. — מי שהוא בדעת המיעוט, הרי הוא חלק מע"א הסנהדרין, אלא שהוא מהמיעוט שמחייבים, ואילו הרוב הם מזכים, ולכן הפס"ד הוא — כדעת הרוב — לזכות, אע"פ שחלק מהע"א אומרים לחיוב; אבל, במה דברים אמורים, כשהמיעוט אומר את דעתו, משא"כ אם הוא אומר "איני יודע", אינני בין חברי הסנהדרין לישיב בדין ולשמוע את הטענות ולפסוק, כיון שאין זה עניני וכו' — אין כאן פס"ד של ע"א סנהדרין!

והגע עצמך: כשיש שלושים ושש מזכים, ושלושים וחמש מחייבים — אזי הדין שהוא זכאי, כי, אע"פ ששלושים וחמש צועקים להיפך, הרי יש כאן סנהדרין, ו"אחרי רבים להטות"¹⁸³, ו"מטין על פי אחד לזכות", ולכן יצא זכאי בדין; אבל, כששבעים אומרים שהוא זכאי, ואחד עומד מן הצד ואינו מביע דעה (כיון שהוא עסוק בענין אחר — ענין חשוב או לא, או שהוא ישן), אזי אין כאן סנהדרין, ובטל כל הפס"ד!

ולכן, יה"ר שמה"שותקים" יהיו "מדברים" — אפילו אם רצונם לדבר נגד, "על ה' ועל משיחו"¹⁸², כי, בהיותו "מדבר", אזי אפשר להתווכח עמו, וסו"ס להוכיח לו שעליו להיות "מדבר" בצד הזכות.

וע"ד המבואר¹⁸³ בענין "שור או כשב או עז כי יוולד"¹⁸⁴, שבעבודת האדם קאי על דרגות שונות שצריך לברר ולשנות אותם, שיותר קשה לברר "שור" מאשר "עז", כי: "עז" הוא אמנם עז-פנים, ובשמעו דבר-מה שלא מוצא חן בעיניו, אזי מתחיל להשתולל, לומר להיפך, לעשות להיפך כו', אבל עדיין אינו גרוע כ"כ כמו "שור", שעומד מן הצד ולועס דשא

181) ראה סנהדרין יז, א. רמב"ם הל' סנהדרין פ"ט ה"ב.
182) תהלים ב, ב.
183) ראה גם קונטרס התפלה פ"ח (ע')
184) אמור כב, כז.
(20)

— "כלחוך השור את ירק השדה"¹⁸⁵, ושום דבר לא נוגע לו, כך שלדבר אתו ולדבר לקיר הרי זה בשוה....

ויה"ר שעד לפעם הבאה נוכל לדבר רק דברים המשמחים,

ובינתיים, יקויים מ"ש "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" — כאמור לעיל (סכ"ח) שקאי על היציאה מהגלות הפנימי שמצד היצה"ר, או מהגלות בין יהודים שמסביבו שרוצים דוקא לרדוף אחרי הגויים או להידמות להם, ולהראות "קונץ" שביכלתם לפעול על הגוי, שהוא "שלימות הבריאה", שיסכים "להשפיל את עצמו" ולרצות להיות יהודי — שידעו שהמציאות היא בדיוק להיפך.

נב. וכאן בא ענין נוסף — עכ"פ בקיצור, ומבלי להרעיש על כך באופן נפרד — בנוגע לעריכת דו"שיח ("דיאַלאָגן") בעניני דת עם כמרים גויים ("גלחים") דוקא¹⁸⁶.

[דרך אגב: בנוגע להפגנות אודות יהודי רוסיה — הנה התחלת הענין לא היתה באופן ש"הורתו ולידתו בקדושה", שכן, אחת האסיפות הראשונות במדינה זו כיצד לארגן זאת, נערכה ב"תפילה"!

— לא רציתי לפרסם על כך, כי מספיק צערם של ישראל בלאו הכי; אבל כיון שמדברים כ"כ הרבה, אזי "ברוב דברים לא יחדל גו"¹⁸⁷, ולכן הנני מספר גם זאת! רק המזל ה' שהגויים לא עשו מזה פירסום!]. ובכן: למרות ההתלבטות בגלל האיסור שבדבר,

— רצונך לדבר עם גויים, הנך יכול לדבר אתם בנוגע לצדקה, בנוגע לעבודה סוציאלית, אבל לא בנוגע לעניני דת —

הלכו בחשאי — מטעם הארגון הידוע שמייצג את כל התנועות היהודיות (אפילו אורטודוקסים)¹⁸⁸ — ונסעו לרומא ונפגשו שם עם "גלחים".

כששאלתי: אם זה דבר כשר, למה עושים מזה "סוד"?! — ענו לי: אז יש לכם עוד שאלה טובה!...

ומה אירע שם? — ובכן: כיון שהקתולים קלטו שצריך לחפש איזה ענין של קירוב עם הערבים, וכן קירוב עם היהודים — הנה עם

(187) משלי יו"ד, יט.

(185) בלק כב, ד.

קונסרבטיבים, אורטודוקסים, (188)

(186) ראה גם תו"מ חמ"ט ריש ע' 381.

ורפורמים.

וש"נ.

הערבים היו צריכים להתווכח, אבל היהודים מיד נתפסו לדבר... וכדי לייצג את כל שלושת ה"תנועות", נסע דוקא הדתי שביניהם!

וכאן רואים את השפלות של יהודים:

הסיבה לכך שמאורע זה הי' בחשאי — כפי שנדפס אח"כ בעיתוני הגויים (ואילו העיתונים היהודים שמרו על שתיקה) — כיון שהערבים הסכימו לדבר עם הקתולים בתנאי שהקתולים לא ידברו עם היהודים. וכשסיפרו זאת ליהודים, ואמרו להם: עבורנו חשוב יותר להתעסק עם הערבים מאשר להתעסק אתכם, ובמילא, תנו לנו עצה... — הסכימו היהודים שיעלימו שגם הם נמצאים שם. ובכדי לרצות את הערבים — התפרסם שה"וותיקן" מנהל מגעים עם הערבים מתוך יחסי כבוד וידידות וכו', ואילו בנוגע ליהודים לא היתה שום ידיעה!

אבל הי' שם עיתונאי עז-פנים שנודע לו על זה, ופירסם זאת. וכאשר קיבל נזיפה מהקתולים, שאל: היתכן, הרי כך הי' המאורע? אמרו לו: הרי היהודים הסכימו שלא יספרו אודותם, וישבו שם בחשאי, כמו גנבים!...

ואח"כ תיאר אותו עיתונאי עז-פנים איך נערכה האסיפה — שבכל אסיפה של כו"כ אנשים צריך להיות "יושב ראש" — שבאסיפה זו היו שני יושבי-ראש: יו"ר אחד הי' הרב האורטודוקסי שנסע מכאן, ויו"ר שני הי' כומר קתולי, פלוני בן פלוני.

ולאח"ז חוזר לכאן הרב הנ"ל — שאומר שיש לו סמכות מגדולי ישראל — וממשיך בעבודתו בקודש, וטוען — בדיוק כמו שטוענים אודות "מיהו יהודי" — שזהו "הישג דתי", כיון שישב בתור "יושב-ראש" יחד עם כומר נוצרי!

ובכן, הנני שואל: נניח שזהו "הישג דתי" — הרי איכפת לך קצת מכבוד ישראל? ! בנוגע לערבים — לא זו בלבד שנתנו להם כבוד, אלא הם עוד העמידו תנאים בנוגע ליהודים; ואילו אתם, לא זו בלבד שלא העמדתם שום תנאים אודות הערבים, אלא אפילו לא הי' לכם תוקף שלא יתביישו בכם, ואפילו הסכמתם שכל המאורע לא יודע לאומות העולם, וידעו מזה רק אתה ואלו ששלחו אותך לשם!

ובכן: כאמור לעיל — יש לי עוד קושיא!...

לגבי מה הנני מספר זאת? — כיון שהדבר לא הסתיים באסיפה זו, אלא הוא עדיין בעיצומו, שכן, לאחר שנערכה האסיפה, והדבר

התפרסם, אין פוצה פה ומצפצף, ובמילא "מה יעשה הבן ולא יחטא"? מדוע לא יעשה זאת גם למחרת?!

וכן הוא בנוגע ל"מיהו יהודי": כיון ש"מיהו יהודי" עובר בקלות — מדוע לא יוסיפו מחר חוק שני שיהיו בו יותר "פלפולים" מאשר בחוק זה?!

ואין זה רק חשש, בבחינת "אל תפתח פה"¹⁸⁹ — אלא יש כבר הצעות איך "לשפר" חוק זה! ומסתמא גם על זה יטענו אח"כ שלא היתה ברירה, או שיאמרו — בשם כל הדורות ממעמד הר סיני ועד היום, כיון שמדברים בשם "דת ישראל" — "הישג דתי"!

נג. ונסיים במ"ש בפרשה שאל"י נכנסים עכשיו — פרשת יתרו, שבה ישנה הפרשה של מתן תורה, שבה נאמר¹⁹⁰: "והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ", ומפרש רש"י (שמזה מוכח שגם ילד קטן מבין זאת): "לא תאמרו אתם לבדכם שלי ואין לי אחרים עמכם... כי לי כל הארץ", כך, שיש להקב"ה עסק עם כל שבעים אומות העולם, ואעפ"כ, "אתם תהיו לי סגולה משאר אומות".

— אין צורך להתנצל שאין זה מצד "שוביניזם" וכו', ובאמת לא רוצים להסתכסך עם גויים; גויים אינם רוצים להיות יהודים! ואלו שמכריחים אותם להיות יהודים — יש מהם צרות, כפי שיודעים על כל הדורות כולם את הסיפור עם הורדוס¹⁹¹, ויודעים בנוגע לאינקוויזיציה רח"ל, שהגדולים ביותר היו אלו שמוצאם מיהודים, ועאכ"כ כאשר רודפים אחרי גוי ומכריחים אותו להיות יהודי!

ויה"ר שמבלי הבט על כך ש"לי כל הארץ", וחיים בשלום עם כל האומות, אפילו עם רוסיה הסובייטית — יקויים מ"ש בהמשך הפרשה¹⁶⁶: "אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", שבקרוב ממש יוציא הקב"ה את בני"מ "מצרים" הפנימי ומ"מצרים" החיצוני,

ועד שלאח"ז יהי הענין ד"אשירה להוי' כי גאה גאה"⁸⁶, ועד "ה' ימלוך לעולם ועד"⁸⁹ — דקאי על ביאת מלכא משיחא¹⁹² (והרי נמצאים אנו במוצאי שבת, בזמן "סעודתא דדוד מלכא משיחא"⁶⁰), יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ובעגלא דידן.

* * *

191) ראה ב"ב ג, סע"ב.

192) ראה פרש"י עה"פ.

189) ראה ברכות יט, א. וש"נ.

190) יט, ה.

נד. בפסוק⁸⁶ "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת" — נאמר "שירה" לשון נקבה; וישנו גם הפסוק¹⁹³ "שירו לה' שיר חדש", לשון זכר.

ואיתא במכילתא¹⁹⁴: "כל השירות כולן קרואות בלשון נקבה, כשם שהנקבה יולדת (מתוך צער לידה), כך התשועות שעברו היו אחריהם שעבוד, אבל התשועה העתידה להיות, אין אחרי' שעבוד, לכך קרואה בלשון זכר .. כשם שהזכר אינו יולד וכו'".

וכללות הביאור בזה — כמבואר בכ"מ¹⁹⁵ שגלות נמשל לעיבור. וכמרומוז גם בנגלה, כדברי הגמרא¹⁹⁶: "מאי פרשת העיבור .. אפילו בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשה עוברה כו'", היינו, ששעת הצרה, זמן הגלות, הוא בדוגמת המעמד ומצב של "אשה עוברה". וזהו גם הפירוש הפשוט במ"ש ביחזקאל¹⁹⁷ בנוגע לזמן הגאולה (שלכן אומרים זאת ב"הגדה של פסח"): "ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמין ואומר לך בדמין חי", שמזה מובן, שלפני כן הי' זמן העיבור. ומבואר בארוכה בהדרושים¹⁹⁸ א' הביאורים לכך שהגלות נמשל לעיבור (וכן לשינה¹⁹⁹):

בשעת העיבור נמצא הולד במעמד ומצב ש"ראשו בין ברכיו"²⁰⁰, והיינו, שלא ניכר בגלוי השכל שבראש, כי אם הברכים והרגלים. ודוגמתו בזמן הגלות — ש"מפני חטאינו גלינו מארצנו"²⁰¹, והרי "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות"²⁰², והיינו, שכאשר האדם אינו מציית לשכלו ("נכנס בו רוח שטות"), אזי בא לידי חטא, ועי"ז נעשה ענין הגלות. וזהו שבזמן הגלות "ראשו בין ברכיו" — שאף שיש לו "ראש", וכל שאר האברים הדרושים, מ"מ, "ראשו בין ברכיו", היינו, שהפועל והמנהיג אצלו הוא כח העשי', ואילו השכל אינו מאיר אצלו כדבעי, ובמילא, הרי זה מונע ממנו לבטל את "חטאינו", ולכן נשאר עדיין המעמד ומצב ד"גלינו מארצנו".

וזהו גם שבזמן שביהמ"ק הי' קיים היו כל הענינים מוארים, ולא

(193) ישע' מב, יו"ד. תהלים צו, א. ועוד. מקומות שנשמנו בתו"מ שם.
(194) בשלח עה"פ. הובא בתוד"ה ה"ג (199) ראה מקומות שנשמנו בתו"מ שם. וראה גם תו"מ סה"מ אדר ע' פ ואילך, ובהערה 41 שם. וש"נ.
(195) ראה תו"מ ח"ז ריש ע' 198. וש"נ. (200) נדה ל, ב.
(196) ברכות כט, ב. (201) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.
(197) יחזקאל טז, ו. (202) סוטה ג, רע"א.
(198) תו"א ותו"ח ר"פ וארא. וראה גם
(199) ישע' מב, יו"ד. תהלים צו, א. ועוד.

רק בביהמ"ק עצמו, אלא "ממנו אורה יוצאה לכל העולם"¹⁰⁵; והרי ענין האור אצל האדם הו"ע השכל, כמ"ש²⁰³ "החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך", והיינו, שהחילוק בין "כסיל" ל"חכם" הוא — שאצל הכסיל שורר חושך, ואילו אצל החכם מאיר אור, כיון שמאיר אצלו השכל, ובפרט שכל התורה, שנקראת "תורה אור"²⁰⁴.

ולאחרי כן מגיע הזמן שמסתיים ה"עיבור" ונעשית ה"לידה", ועד לאופן ד"רני עקרה לא ילדה"²⁰⁵, שאפילו בנוגע ליהודי שצועק שאין לו שייכות ליהדות, ואומר, שביחס אליו נחשבת כנס"י ל"עקרה (ש)לא ילדה", כיון שאינו מחשיב את עצמו לבן ישראל, "לא עמי אתם"²⁰⁶ — הנה תמורת זה נעשה "רני עקרה", שיהי' אצלה שירה נוספת, "כיתרון האור מן החושך"²⁰⁷, כי, לא רק אלו שידעו מיהדותם התחזקו וביטלו את "חטאינו", ובדרך ממילא ביטלו את הענין ד"גלינו מארצנו", אלא יתירה מזה, שגם מי שאתמול לא רצה להכיר בכך ש"כנסת ישראל" היא "אמרי", הנה בשעתא חדא וברגעא חדא מתהפך מן הקצה אל הקצה, ולכן הרי זה מעורר שמחה גדולה ביותר, כמשל²⁰⁸ שמחת המלך כשפוגש את בנו שהי' בשבי' בבית האסורים משך זמן רב (בערך לבן המלך), ואח"כ יצא מבית האסורים, שאז השמחה היא גדולה ביותר, בגילוי וברעש, שלא בערך לגבי השמחה עם בנו כשרואה אותו בהיכל המלך בתמידות.

נה. וזהו אחד החילוקים בין "ימי צאתך מארץ מצרים" לגאולה העתידה לבוא באופן ד"אראנו נפלאות"²⁰⁹:

ביצי"מ היו בני' במדריגת צדיקים — שהרי יצי"מ היתה קודם מ"ת, שאז הי' אצל בני' ענין הגירות כהלכה²¹⁰, ו"גר שנתגייר כקטן שנולד דמי"²¹¹, כך, שיצי"מ היא גאולה של צדיקים.

ואילו הגאולה העתידה לבוא קשורה עם ענין התשובה — "אתא לאתבא (אפילו) צדיקייא בתיובתא"²¹², וכפס"ד הרמב"ם²¹³ "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה .. ומיד הן נגאלין", שלכן תהי' אז

(209) מיכה ז, טו.	(203) קהלת ב, יד.
(210) ראה יבמות מו, א"ב. וש"נ.	(204) משלי ו, כג.
(211) שם כב, א. וש"נ.	(205) ישע' נד, א.
(212) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי	(206) הושע ב, א.
שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.	(207) קהלת שם, יג.
(213) הל' תשובה פ"ז ה"ה.	(208) ראה תניא פל"א.

שמחה גדולה ביותר — "רני עקרה גו'", כמשל הנ"ל משמחת המלך. ולכן לעתיד לבוא יהי הענין של יצי"מ בדרך טפל²¹⁴, והעיקר יהי ענינה של הגאולה העתידה — בדוגמת מעלת השמחה שבענין התשובה שיהי בגאולה העתידה לגבי השמחה שבעבודת הצדיקים שהיתה ביצי"מ. ועפ"ז מובן גם החילוק בין השירה של יצי"מ לשירה דלעתיד לבוא:

כיון שביצי"מ הי' כלל ישראל במעמד ומצב של צדיק, שלא שייך אצלו הנסיון של מי שחטא כו' — הרי מובן, שלאח"ז יכול להיות ענין של שעבוד כו'. ולכן נאמר ביצי"מ "שירה" לשון נקבה, בדוגמת נקבה שיש לה צער לידה כו';

משא"כ בנוגע לגאולה העתידה שתהי' קשורה עם ענין התשובה — הרי זה ע"ד מ"ש הרמב"ם²¹⁵ בביאור הטעם ש"מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו", שזהו לפי שבעל תשובה "טעם טעם החטא ופירש ממנו וכבש יצרו", ולכן גדלה מעלתו מצדיק שלא חטא מעולם. ולכן נאמר לעתיד לבוא "שירו לה' שיר חדש", לשון זכר, כיון שזוהי גאולה שלימה שאין אחרי' שעבוד.

נו. אך אעפ"כ מתברכים ("מ'וינטשט זיך") שיהי' הענין ד"בני ישראל יוצאים ביד רמה" הן באופן של "שירה" והן באופן של "שיר". ואכן מצינו ב' ענינים אלו הן בנוגע לגאולה העתידה לבוא והן בנוגע ליציאת מצרים:

בנוגע לגאולה העתידה לבוא — הנה אע"פ שעז"נ "שירו לה' שיר חדש", הרי גם לעתיד לבוא מזכירין יצי"מ, כפי שדרשו חז"ל²¹⁴ על הפסוק²¹⁶ "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך", "להביא לימות המשיח", ובמילא יהי' אז גם ענין ה"שירה", כמו ביצי"מ. ובנוגע לגאולת מצרים, שאז היתה "שירה" לשון נקבה — הרי ידוע הדיוק²¹⁷ במ"ש²⁰⁹ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", "כימי" לשון רבים, אף שהיציאה ממצרים היתה ביום אחד, כמ"ש "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים", בט"ו ניסן, שזהו לפי שביצי"מ התחילה כבר גם הגאולה באופן ד"אראנו נפלאות" שתהי' בגאולה

(217) רד"ה כימי צאתך תש"ח (סה"מ תש"ח ע' 159), מוזח"ג קעו, רע"א. וראה גם זח"א בהשמות ס"ו כה (רסא, ב), הובא באוה"ת נ"ך עה"פ סק"ז (ע' תפז).

(214) ראה ברכות יב, סע"ב.

(215) שם ה"ד.

(216) פ' ראה טז, ג.

האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז יהי' "שיר" לשון זכר, ונמצא, שב"שירה הזאת" היתה כבר ההתחלה ד"שיר חדש" (שלכן הובא כבר ענין זה במכילתא על אתר), ע"ד שגם לעת"ל כשיהי' "שיר חדש" יזכירו את יצ"מ שבה הי' ענין ה"שירה".

נז. וה"בכך" מזה בנוגע לענינו:

אע"פ שידועים שנמצאים בגלות, ובחושך כפול ומכופל, ועד ש"בכל יום ויום מרובה כו"²¹⁸, שהגלות נעשה קשה וחשוך יותר, כפי שרואים מהגזירות כו', ובפרט הגזירות שיהודים מקשים על עצמם את חיי התומ"צ — צריך לידע, שאע"פ שבאים מ"שירה" לשון נקבה, גאולה שיש אחרי' שעבוד, הרי הולכים לקראת "שיר חדש" לשון זכר, בגאולה האמיתית והשלימה.

וכיון שהרמב"ם²¹⁹ פוסק "צריך כל אדם שיראה את עצמו .. וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב .. עשה מצוה אחת (מעשה אחד, דיבור אחד, ואפילו מחשבה אחת) הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות" — הרי זה נותן כח לסבול ("איבערטראגן") את החושך ולצפות ("ארויסקוקן") לאור.

ובכחו של יהודי — עי"ז שמתגעגע ומשתוקק ומקוה שיבוא כבר האור ד"שיר חדש" שאין אחריו חושך, ויתירה מזה, שהחושך עצמו יאיר, "לילה כיום יאיר"²²⁰ — לקרב ולמהר את הקץ, ולהמשיכו למטה מעשרה טפחים בגלוי, אמן כן יהי' רצון, במהרה בימינו ממש.

* * *

נח. בהמשך להמדובר בארוכה לעיל (סי"ב) בנוגע לשמו הראשון של בעל ההילולא, "יוסף", ע"ש "יוסף ה' לי בן אחר", שזהו בן שעושה גם מ"אחר" להיות "בן" כמותו, שענין זה הי' עיקר נקודת עבודתו — יש להתעכב גם על הנקודה השני' שמודגשת בשמו השני, "יצחק":

בנוגע לשם יצחק, מפורש בתורה שבכתב, בחומש, פירוש וטעם קריאת שם זה — ע"ש "כל השומע יצחק לי"²²¹, דכיון שאברהם הי' אז בן מאה שנה, ושרה היתה בת תשעים שנה, איך יתכן שיולד להם בן? ! ולכן, כשנולד בן, קראוהו בשם יצחק, כיון ש"כל השומע יצחק לי".

220) תהלים קלט, יב.

221) וירא כא, ו.

218) סוטה מט, א.

219) שם פ"ג ה"ד.

וזוהי הנקודה השני' שמצינו אצל בעל ההילולא — שהיתה אצל התעניינות והשתדלות ויגיעה מיוחדת בנוגע לנוער,

כידוע כמה סיפורים בזה, החל מייסוד "חדרים" ו"תלמודי-תורה" עבור ילדים קטנים (נוסף על ההתעסקות עם קטנים בידיעות למרות היותם גדולים בשנים, אבל בעיקר בנוגע לקטנים גם בשנים), הן במדינה ההיא, והן לאח"ז, בבואו למדינה זו,

וכידוע גם הענין ד"של"ה"²²² — שיסדו שעה מיוחדת ללימוד הדת עבור ילדים שהוריהם לא שלחו אותם לחינוך יהודי, כדי שיקבלו לכל-הפחות מדה מסויימת של יהדות במקום חינוכם הם, בבתי-ספר הממלכתיים, ואח"כ ראו במשך השנים שעמדו מהם אלפים ורבבות שעברו ללמוד בישיבות, ונעשו לומדי תורה ומקיימי מצוות ככל הדרוש. וענין זה — בפרט בשנים ההם, בבואו לאר"ב — הוא בבחינת "כל השומע יצחק לי"²²³:

באר"ב היתה מכ"כ שנים הנהגה מסויימת בנוגע לאופן חינוך הבנים והבנות — שרובם ככולם צריכים ללכת ללמוד בבתי-ספר הממלכתיים, וזהו משטר שנמשך כבר תשעים או מאה שנה וכו'. וא"כ, כאשר לפתע מגיע יהודי שבור בגשמיות, ורוצה לשנות את המצב במדינה, שיוכל עתה להוולד ילד שיתנהג תיכף מקטנותו כרצון אברהם ושרה — הרי "כל השומע יצחק לי"!

לא מדובר כאן אודות אלו שאינם אווזים כלל מאברהם ושרה, שהרי אין להם שום שייכות עמהם, ובמילא לא שייך גם הענין ד"יצחק לי"; "יצחק לי" שייך רק אצל מי שעומד עמו בקירוב, ולכן נפגש עמו, ומביע את רגשותיו בנוגע לחיי אברהם ושרה, וכאשר שומע שאברהם הוא בן מאה שנה ושרה היא בת תשעים שנה, אומר להם: תתייאלו מילדים; אין לילדים שייכות אליכם!

הילדים הם אמנם בני אברהם יצחק ויעקב ובנות שרה רבקה רחל ולאה, אבל, לומר שמהם יגדל "עם יהודי" (א"י אידישער פאלק) שילך בדרכיו של אברהם, שעמד בנסיון באור כשדים, כשהשליכו אותו לכבשן האש בגלל אמונתו בה', ועד"ז שרה, שגם לאחר שירדה למצרים, הנה למרות ש"ותוקח האשה בית פרעה"²²⁴, יצאה ועלתה ממצרים בטהרתה, כפי שהיתה קודם ירידתה למצרים (כדאיתא בזהר²²⁵: "אתת שרה ונחתת

(224) לך לך יב, טו.

(225) ח"א קכב, ב.

(222) = שיעורי לימוד הדת.

(223) ראה גם תו"מ חל"ד ע' 155. וש"נ.

וסלקת כו''), ובאופן כזה יהיו גם הילדים של אברהם ושרה, שילכו בדרכים שלהם — הנה ישנם כאלו שהתייאשו מהנוער, בראותם שהנוער יוצא ברעש ("מיט אַ גאַנצן שטורעם") נגד הדור הקודם, וטוען שזהו דור בן מאה שנה, בן תשעים שנה, ואילו הם צעירים, ואיך יכול להיות קישור ביניהם.

וזהו החידוש שבדבר — שבעל ההילולא לא התפעל מזה ש"כל השומע יצחק לי", והשתדל ביותר בנוגע לנוער.

נט. זאת ועוד:

גם כאשר רואים ש"נולד" ילד יהודי, ומגיע לשבת או ליו"ט, או גם באמצע השבוע — ישנם הטוענים שזהו מקרה יחידי, וגם בנוגע למקרה יחידי זה, מי יודע כמה זמן הוא יחזיק מעמד; בסופו של דבר — טוענים הם — ימעוך "מנהג המדינה" את מציאותו.

ובכן, מצינו דוגמתו במדרש²²⁶ על הפסוק²²⁷ "ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק", שהיו שם "גדול עולמים" ו"גדולי עולם", וביניהם "עוג", שהי' ענק, "מן הנפילים"²²⁸, ובראותו שנולד בן יחיד לאברהם ושרה, והם טוענים שהקב"ה הבטיח "לזרעך נתתי את הארץ הזאת"¹⁴¹, "לך אתננה ולזרעך"²²⁹, אמר עוג, שבאצבע אחת יכול למעוך את יצחק וכל עניינו. ועל זה אמר לו הקב"ה: "חייך שאת רואה אלף אלפים ורבי רבבות יוצאים מבני בניו, ואין סופו של אותו האיש ליפול אלא בידו", ואכן כך הי' בפועל, שעוג מלך הבשן נפל בידי יוצאי חלציו של יצחק!

וטעם הדבר — כי על לידת יצחק ("ואתן לו את יצחק") נאמר²³⁰ "וארבה את זרעו":

לכאורה היכן הוא ריבוי הזרע ("וארבה את זרעו")²³¹ — בה בשעה שהפסוק מוסיף ומפרש "ואתן לו את יצחק"?

אך הענין הוא — שתלוי מי הוא אותו יחיד:

כאשר ישנו יחיד בעל כחות מרובים כו', אבל הוא ישן ואינו עושה מאומה, הנה עד כמה שירבו הכחות והאפשרויות והענינים שלו, הרי הוא נשאר יחיד, וכיון שהוא ישן, הנה סוכ"ס נרדמים גם הכחות שלו;

229) לך לך יג, טו. וישלח לה, יב.

230) יהושע כד, ג.

231) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 70. וש"נ.

226) ב"ר פנ"ג, יו"ד.

227) וירא שם, ח.

228) שלח יג, לג. וראה פרש"י לך לך יד,

אבל כאשר היחיד עובד ומתייגע — אפילו אם כחותיו מצד הלידה והטבע הם קטנים — הנה לא זו בלבד שיגיע להישגים שהם לפי ערך היגיעה, אלא יתירה מזה, כדברי הגמרא²³²: "יגיעת ומצאת", "מצאת" דייקא, ולא "השגת" או "קבלת" וכיו"ב, היינו, שיתוסף אצלו שלא בערך לגבי היגיעה, בדוגמת ענין של מציאה שלא יגע בה, וכידוע שבכחה של היגיעה לא רק להביא את הכחות לידי גילוי מן הכח אל הפועל, אלא לפעול תוספת ברכה והצלחה ועד לאופן של מציאה.

ובלשון החסידות²³³ — שיש אתערותא דלתתא שממשיכה אתערותא דלעילא שבערכה, ועד שנעשה "אתר שלים", ולאח"ז ישנו הענין ד"מצאת" — אתערותא דלעילא שהיא למעלה שלא בערך מהאתעדל"ע שבאה ע"י אתעדל"ת, ולמעלה אפילו מהאתעדל"ע הראשונה שעוררה את האתעדל"ת.

וכפי שרואים מכמה סיפורים בדברי חכמינו ז"ל, שכאשר יהודי התייגע, הנה לא זו בלבד שקיבל לפי ערך גייעתו, אלא קיבל גם ענין של מתנה — ובלשון חז"ל²³⁴, שכיון ש"עביד נייחא לנפשי" לכן "יהיב לי מתנתא" — שלא לפי ערך העבודה והגיעה שהשקיע בזה.

וזוהו מ"ש באברהם "וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק" — שניתן לו זרע שהוא מלכתחילה באופן של "ארבה", כך, שגם כאשר ההתחלה היא מיהודי אחד ויחיד, הנה לאח"ז "ואתן ליצחק את יעקב"²³⁵, ולאחרי ש"ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרים"²³⁵ (כפי שאומרים בהגדה), אזי באים לגאולה האמיתית והשלמה, שאז יקויים היעוד²³⁶ "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו", כפירוש רש"י²³⁷ שקאי על ימי המשיח.

ס. וזוהי ההוספה מצד שמו השני של בעל ההילולא בנוגע לכללות העבודה לעשות מ"אחר" "בן":

אין להתיירא ולהתייאש מזה שלעת-עתה פעלו רק על יהודי אחד ויחיד, שתפסו אותו בקטנותו, ורק לשעה אחת — כי, יהודי זה הוא "יצחק", ובמילא יהי' הענין ד"ארבה את זרעו", שממנו יגדלו אח"כ אלפים ורבבות, והם יכבשו את עוג מלך הבשן, שאותו העמידו — יחד

(232) מגילה ו, ריש ע"ב. טז, א. ב"ב קנו, א.
 (233) ראה לקו"ת שה"ש כב, ב ואילך. (235) יהושע שם, ד.
 ובכ"מ. (236) עובדי' בסופו.
 (234) ראה מגילה כו, ב. גיטין נ, ב. ב"מ (237) וישלח לג, יד.

עם סיחון — בתור שומרים שבנ"י לא יוכלו להכנס לארץ ישראל²³⁸, ונמצא, שע"ז שכובשים אותו, פותחים את הדרך שלאח"ז יוכלו בנ"י להכנס לארץ ישראל.

ועז"נ²³⁹ "אל תהי בז ליום קטנות":

אין לך להתפעל מזה שנראה לך (ויתכן שכן הוא באמת) שזהו ענין של קטנות ("א קלייניקייט") — כי, מדובר אודות יהודי, שנקרא "ארץ חפץ" ("כי תהיו אתם ארץ חפץ"²⁴⁰), כידוע דברי בעל ההילולא בשם הבעש"ט²⁴¹ שבנ"י (וכל יהודי בפרט) נמשלו ל"ארץ חפץ" שיש בה ריבוי אוצרות, מים חיים, אבנים טובות ומרגליות, שגנוזים במעבה האדמה, אלא שאצל אלו שהאוצרות הם בקירוב, צריך לחפור רק מעט, ומיד מוצאים את האבן הטובה או המים חיים, ויש כאלו שאצלם צריכים לחפור בעומק ובעומק יותר כדי להסיר את הענינים המעלימים והמסתירים.

והרי בענין זה היתה עבודת יצחק²⁴²:

עבודת אברהם היתה בענין הכנסת אורחים; עבודת יעקב היתה להעמיד את י"ב השבטים, או בלשון הקבלה — ענין המקלות²⁴³, ובלשון הנגלה — "יושב אהלים"²⁴⁴, "אהלו של שם ואהלו של עבר"²⁴⁵, שזהו"ע לימוד התורה; ואילו בנוגע ליצחק — ישנה אריכות הסיפור אודות חפירת בארות²⁴⁶.

וענין חפירת בארות הוא — לא באופן שמחדשים את מציאות המים; המים נמצאים כבר לפני"ז, אלא שיתכן שישארו בהעלם ולא יפעלו מאומה, ועבודתו של יצחק היא לחפור ולגלות את המים,

ואינו מתפעל מהעובדה שזוהי "ארץ פלשתים", ורועי אבימלך צועקים "לנו המים"²⁴⁷, אלא מצוה לחפור פעם אחת, פעמיים ושלש וכו', עד שחופר באר שנקראת בשם "רחובות", "כי עתה הרחיב הוי' לנו ופרינו בארץ"²⁴⁸.

238) ראה פרש"י חוקת כא, כג. ר"פ בלק. אדה"ז תקס"ב ע' יב. אוה"ת ויצא רכג, ב.

239) ע"פ זכרי' ד, יו"ד.

240) מלאכי ג, יב. 244) תולדות כה, כז.

241) ראה כש"ט בהוספות סנ"ז. וש"נ 245) ב"ר פס"ג, יו"ד. הובא בפרש"י

נעתק ב"היום יום" יז (איר). עה"פ.

242) ראה גם תו"מ חמ"ח ע' 261 ואילך. 246) ראה תולדות כו, טו ואילך.

247) שם, כ. 248) שם, כב.

243) ראה זח"א קסא, ב ואילך. מאמרי

וזו היתה נקודת העבודה של בעל ההלולא — "יוסף ה' לי בן אחר" — שחפר וגילה את ה"מים חיים" שמוסתרים אצל כל אחד מישראל, גם יהודי שלעת-עתה קורא את עצמו בשם "אחר", כי, ברור הדבר שגם הוא קשור עם "מקור מים חיים", הוי' אלקים חיים, ולכן גם הוא "ארץ חפץ", ובודאי ש"לא ידח ממנו נדח"²⁴⁹, אלא שיש להתאזר בסבלנות, ולא לחסוך טירחא ויגיעה, עד למס"נ כפשוטה, כדי לחפור ולהגיע ל"באר", עד שיתחילו לזרום ה"מים חיים" שבתוכו.

סא. וזוהי ה"נחלה" וה"ירושה" שמסר בעל ההלולא לכל ההולכים "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו"²⁵⁰,

— וכדברי הגמרא במסכת עירובין²⁵¹: "כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית" —

לעסוק בעבודה ד"יוסף הוי' לי בן אחר", ובזה גופא — גם עם הנוער, ובכולם — באופן של חפירת בארות.

ואז בטוחים שאין זו עבודה שתחזיק מעמד למשך השבת בלבד, או במוצאי שבת בלבד, וכיו"ב, אלא באופן ש"אין לו הפסק עולמית", כי, לאחר שפעלו אצלו לעשות פעולה זו או מעשה טוב זה, ימשיך בעצמו לעבוד עבודתו ללא הפסק.

וע"י עבודה זו ממשיכים ופועלים את הזמן ותקופה ומעמד ומצב ש"הוי' ימלוך לעולם ועד"⁸⁹, באופן ש"אין לו הפסק",

בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש.

* * *

סב. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה באתי לגני אחותי כלה.

* * *

סג. כרגיל בהתוועדות כזו — הנה כאן המקום להזכיר בפרט את אותם יהודים שאודותם דובר לעיל²⁵² באריכות גם בנוגע לטיפול בהם ובעניניהם, והסיכום הוא:

יש לחנך את הנוער — ומסתמא זה לא יהי' קשה לפעול עליהם

(249) ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה תניא (קמו, א).

ספל"ט. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג. (251) נד, א.

(250) לשון אדה"ז — תניא אגה"ק סז"ך (252) סל"ג ואילך.

— שלפני שעושים משהו, עליהם לפנות לאלו שמארגנים אותם ורוצים שיעשו באופן כך או באופן כך, ולדרוש מהם שיאמרו להם את האמת כמו שהיא: שיראו להם "שחור ע"ג לבן" כמה יהודים הצילו ע"י ההפגנות במשך כל השנים האלו!

ולומר להם: אתם בעצמכם יודעים ולכן ציוויתם למדינה אחרת (שיש בה אותו סוג של גויים) שיזהרו שם באופן דיבורם ("היטן זיך מיט אַ וואָרט"), שלא לומר ולפרסם דברים קשים המכפישים וכו'; וגם בנוגע לאותה מדינה עצמה כבר נוכחתם לדעת — ממעשים בפועל — שבאופן חשאי הוציאו משם (אמנם "קמעא קמעא", אבל במשך השנים) כמה וכמה יהודים, ואילו ע"י רעש — הזיקו למאות ואלפי יהודים שנמצאים במצב השבור ונדכה ורצוף עד היום הזה!

מסתמא יענו שאין ידיעות על כך, או שהם אינם יודעים. ואז יענו, שאם הוא לא יודע — יפנה לעומד על גביו, ואם גם העומד על גביו לא יודע — יפנה לעומד על גבי העומד על גביו, עד שיגיעו לאלה שעומדים בראש פעולה זו בכל קצוי תבל, שמונהגת ע"י מספר אנשים, שלהם יש את כל הידיעות: ידיעות ברורות אודות מאות ואלפי יהודים שנשלחו לגלות ע"י הפגנות אלו; וידיעות ברורות אודות מאות ואלפי יהודים שהוציאו באופן חשאי, ומבקשים שלא יעשו מזה רעש, כדי שיוכלו להמשיך בענין הוצאת היהודים משם, "קמעא קמעא", אבל בשלימותם.

ולאחרי שיספרו להם (לכל הפחות לאלו שרוצים שימשיכו לפעול בזה) את האמת כמו שהיא בנוגע להיזק שנגרם ע"י הפעולות שנעשו בעבר — יביעו חרטה גמורה על העבר וקבלה טובה על להבא, שמכאן ולהבא לא יערבו את הבעי' של יהודי רוסיא עם שאר השאלות, שכן, ככל שתגדל חשיבותן, אין להתחשב בהן בשעה שמדובר אודות קיום ופרנסה של יהודים — שהרי פרנסה שם קשורה עם קיום כפשוטו; אין זה כמו פרנסה במדינה אחרת, שלאחרי שמפטרים אותו ממשרה אחת, יכול לפנות למישהו אחר, "פנים חדשות", שלא נוגע לו ה"ברוגז" של בעה"ב הראשון, אלא זוהי מדינה — כמו א"י — שהכל מונח בידיהם של אנשים אחדים, וכאשר מרגיזים אותם, אזי נעשים מפוטרים ממקור פרנסתם וכו' וכו'.

[אלו שיטענו ויאמרו שהשוויתי את המדינה ההיא עם א"י — הנה ח"ו "לחשוד" יהודי בענין כזה].

וכאן כבר לא שייך לטעון שמעולם לא ביקרתי שם, ובמילא מה אני ומי אני להביע דעה — שהרי אינני אומר דעה או שיטה, כי אם דבר

שחוויתי על כתפי: אאמו"ר ז"ל (עם כל התוארים שצריך לומר עליו) נשאר טמון שם ע"י הרדיפות והגזירות, וכן סבתי אם-אבי²⁵³, סבתי אם-אמי²⁵⁴, אחי²⁵⁵, דודי²⁵⁶ ובן-דודי²⁵⁷.

[אלא שלא שייך "להתגאות" בכך שיש שם קרובים שמסרו את נפשם על קידוש השם עבור החזקת היהדות; החזקת היהדות צריכה להיות מתוך זהירות עד כמה שאפשר שלא יזיק הדבר לבריאות הגוף].

סד. וכן יש לדרוש ולתבוע, שאם רוצים לעשות טובה ליהודים, לקיבוץ של יהודים ועד לקיבוץ גדול ביותר, באיזה ענין שיהי' — שלא יקשרו זאת עם הבעי' של עזרה ליהודי רוסיא; יש לעזור להם שיוכלו לחיות כיהודים, ואלו שרוצים לעזור יוכלו לעזור ולבחור לאן לנסוע — שבזה כבר פעלו ב"ה שלא ידגישו שאם הם נוסעים, עליהם לנסוע למקום אחד.

צרה זו היתה בנוגע לגרמניא — אם כבר מדברים אודות גלויות — שאמרו להם: או שתניחו לנסוע לא"י, ואם לאו — "בדם תהי' לנו הארץ"!

ואח"כ באים בטענות לרבי ("א גוטער איד") או רב מסויים, מדוע השאיר את היהודים בפולין וכו' וכו' — בה בשעה שהם (חלקם נמצאים כבר בעולם האמת) אלו שהשיבו לגרמנים: אם אתם מוציאים את היהודים אלינו, לא"י, אזי טוב הדבר, ואם לאו — יכולים הם להשאיר בפולין, או היכן שנמצאים! ובגלל זה שילמו בחייהם מאות יהודים — לא בגלל הרביים ("גוטע אידן") או הרבנים בפולין, אלא בגלל אלו שנתנו מענה הנ"ל.

[אלא שע"פ אמונה לא שייך לבוא בטענה ליהודי, שהרי הוא לא הי' הבעה"ב... אבל אעפ"כ, גדולה הרחמנות עליו שהוא הי' בבחינת "שבט אפו"²⁵⁸ של הקב"ה כשהחליט על כך, מצד ענינים שאינם מובנים כלל — כפי שאמר רבינו נשיאנו²⁵⁹ שאין חיוב ללמד זכות על הקב"ה

ליקטרינוסלב.

(256) הרב שמואל שניאורסאהן. בשנת תש"א נאסר והוגלה לסיביר (נפטר י"א כסלו תש"ד).
(257) לע"ע לא נתברר למי הכוונה (המו"ק).
(258) ע"פ ישעיה' יו"ד, ה.
(259) ראה גם תו"מ חל"ח ע' 116 הערה 63. וש"נ.

(253) הרבנית מרת זעלדא רחל שניאורסאהן.
(254) הרבנית מרת רחל ינובסקי הי"ד — אשת הרה"ג וכו' וכו' ר' מאיר שלמה ינובסקי ז"ל. נרצחה ביקטרינוסלב ע"י שלטון הנאצי.
(255) הו"ח א"א נו"מ ובעל מדות דובער שניאורסאהן הי"ד. נרצח ע"י שלטון הנאצי בעת שהותו בעיירה איגרען בסמיכות

ולומר שמבינים זאת בשכל, בה בשעה שלא מבינים ולא צריך להבין זאת בשכל!... — כאשר²⁶⁰ משה רבינו זעק בנוגע לרבי עקיבא "זו תורה וזו שכרה", הנה גם לאחר המענה "כך עלה במחשבה", לא הבין זאת בשכלו, ולכן אמרו לו "שתוק"²⁶¹. ובכלל לא רצו שאצל משה רבינו יונח הדבר בשכל... אצלו צריכה להיות הזעקה "זו תורה וזו שכרה"...

ובאותה שיטה, רח"ל, רצו להתנהג בנוגע ליהודי רוסיא, וב"ה שכבר נתבטל הדבר, ומכאן ולהבא יהי' הנוסח שיתנו ליהודים לנסוע לאן שהם רוצים לנסוע, ואלו שרוצים לנסוע לא"י — שיסעו לארץ ישראל. — ח"ו לשלול את ארץ הקודש, אבל אין לקשר את הדברים באופן של תנאי, שבאם לאו אזי כו'.

בנוגע ליהודים הנמצאים שם, הרי זה איסור גמור — פיקוח-נפש של שלוש מיליון אנשים, ועאכו"כ שלוש מיליון יהודים — לקשר את הגורל והפרנסה שלהם (שקשורה עם עצם קיומם, כנ"ל) עם איזה ענין שיהי', ככל שיהי' גדול וקדוש.

אודות בעייתם יש לדון רק מצד נקודה אחת: אם זה יעזור להם להשאיר שלמים, שיהי' להם מה לאכול, לחיות בריוח, ולהתנהג כמו יהודים, או שזה יזיק להם; וכל שאר הענינים — אין מקום לערבם בענין זה.

אין זה ענין של דיפלומטיא, לא ענין של פוליטיקה ולא ענין של מפלגה; כל איש ישר הולך, צריך להבין, שכאשר מדובר אודות חייו של מישוהו, ועאכו"כ חייהם של רבים, ועאכו"כ חייהם של שלוש מיליון — עוברים על "לא תעמוד על דם רעך"¹⁷⁰, אם מקשרים זאת עם כל שאר השאלות, גם אם הן שאלות חשובות רמות ועיוניות וכו'.

וכאמור לעיל (סל"ד ואילך) שאלו שטוענים שיש להתנהג באופן מסויים בגלל שכך דורשים יהודים שנמצאים שם ולכן צריך לעשות כהוראתם, או שטוענים שאין כבר מה להפסיד — הרי זה מורה שאינם מבינים כלל את השאלה, כיון שאינם יודעים המצב שם, ולא מוצאים ידיהם ורגליהם בכל הענין.

ומוסיפים חטא על פשע — שבידעם (לאחרי שאומרים להם) שאינם יודעים מה שנעשה שם, לוקחים על עצמם האחריות לפסוק בענין של חיים והיפך החיים בנוגע לשלוש מיליון יהודים שנמצאים בבית-

(261) מנחות כט, ב.

(260) כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר בקול

חנוק מבכי (המו"ל).

האסורים, ואינם יכולים לעזור לעצמם, כיון ש"אין חבוש מתיר עצמו"¹⁶⁸, ועיניהם נשואות שיעזרו להם להישאר בחיים;

אבל לא "לעזור" שיוכלו לכתוב עליהם בכותרת הראשית של העיתונים שפלוני בן פלוני הראה גבורה ועשה ענין שלא כדרך הטבע וכו' — כידוע פתגם בעל ההילולא²⁶², שענין המסירות-נפש יכול יהודי לדרוש מעצמו, אבל אסור לשלוח מישהו אחר למסור את נפשו — "לא תעמוד על דם רעך"!

ואפילו בנוגע לעצמו — הרי ידועה המחלוקת בהלכה בין הרמב"ם ושאר הפוסקים²⁶³. ובכל אופן, הרי זה ענין הקשור רק עם קיום מצוה; אבל בשביל להראות שיש גוי שהוא שקרן ויש גוי שהוא גזלן, או להראות שהוא לא מתפעל מ-210 מיליון גויים²⁶⁴ — על זה אסור למסור את נפשו, שהרי אין זה תפקידו לברר אם גוי פלוני הוא רצחן או שקרן, אם הוא צדיק, בינוני או רשע.

סח. וכאמור, כל הנ"ל לא נאמר בתור "שיטה"; בטוחני, ולמעלה מכל ספק, שכאשר ירעישו כדבעי, ויבואו ויאמרו דברים פשוטים — שאין להם טענות על אף אחד, אלא רצונם לדעת את האמת, הנה אם יעלה בידם ויתנו להם את המספרים המדויקים, כמה אנשים הצליחו להציל באופן כך, ולכמה אנשים הזיקו באופן שני — לא ישאר ספק איך הם יתנהגו לאח"ז!

זאת ועוד:

יש גם ידיעה ברורה שכו"כ מהעומדים בראש מארגני ההפגנות סבורים שאין לערוך הפגנות, כיון שהן מזיקות ומבלבלות הן בחוץ-לארץ והן ברוסיה, אלא שהם לא יכולים לעמוד נגד הלחץ כו'.

ובכן: כשישמעו שהנוער מתחיל לרטון ולדרוש דין-וחשבון: מה שמותיהם של היהודים שיצאו מרוסיה בגלל ההפגנות, ואיך מתאים הדבר עם הדו"ח הרשמי של הוועידה שנדפס שחור ע"ג לבן שההפגנות לא הוציאו אף אחד וכו' (כנ"ל סל"ח) — הרי זה יפעל גם על אלה שהדבר הוא בידם, אלא שאין להם מספיק כח לעמוד נגד הלחץ שמפעילים עליהם, שמעביר אותם על דעתם, שיודעים שההפגנות מזיקות ליהודים, ויפסיקו להיטפל לנוער כדי לרתום אותם לעבודה של הירוס, בה בשעה

ובכס"מ שם.

(262) ראה סה"ש תש"ב ע' 15.

(264) מספר התושבים בברית המועצות.

(263) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ד

שיכולים לנצל את ההתלהבות והאנרגיה וה"שטורעם" של הנוער לענין של בנין.

סו. ואם כבר רוצים לערוך "הפגנה" לטובת היהודים שם — אזי ההפגנה הטובה ביותר היא:

כיון ששם לא נותנים ליהודים לחיות בגלוי ובפירסום בתור יהודים — לא בנוגע לעניני חילוניות, אלא בנוגע להנחת תפילין, שמירת שבת, ישיבות, כשרות, טהרת המשפחה וכו' — יש להרעיש ("ארויסגיין מיט אַ שטורעם") שכל יהודי חייב לשמור את כל המצוות, שעל ידם הוא יהודי (ולא ע"י פיסת-נייר שקונה ב-25 דולר, או ע"י פעולה אחרת שאינה קשורה ליהדות).

וכאשר יסעו לבקר שם, או יבואו משם לכאן, ויראו יהודים מהלכים ברחוב עם ציצית, שומרים על כשרות ושבת, בכל פינה יש ישיבה, ואין אף אחד (עאכו"כ מהצעירים) שלא חי כיהודי — זו תהי' ה"הפגנה" שבודאי תועיל ותציל, לא רק בגלל ששמירת תומ"צ ממשיכה ברכת ה', אלא גם כפשוטו בגשמיות.

וכפי שהגיעה משם הטענה: היתכן שאתם צועקים בנוגע ליהדות ברוסיה? — תסתכלו איך אתם מתנהגים אצלכם בבית!...

אלא שאודות טענה זו — לא מספרים!...

סז. ובקשר לזה אזכיר (ללא שמות...) עובדא שאירעה בזמן שערכו את ההפגנות לפני פסח:

אחד מאלה הנקראים בשם "מנהיגים", והיתה לו "יד" גם בענין זה [ואולי לא, אבל גם זה אי אפשר לדעת, כיון שהכל הוא בחשאי, ובכל אופן, הוא מהמנהיגים], טס באווירון בחול-המועד פסח [או בפסח עצמו. — לי סיפרו אודות חול המועד פסח, אך אינני יודע אם זה מצד לימוד זכות... ובכל אופן, שיהי' חול המועד פסח] מפראג לפריז או לונדון או מדינה אחרת, וכיון שפראג היא במדינה קומוניסטית, ישבו שם גם באי-כח של המשטר ברוסיה.

במהלך הטיסה — שנמשכה כמה שעות — התפתחה שיחה ביניהם, והוא התחיל להסביר ולטעון: היתכן, ישנו עם שלם שצריך מצות לפסח, ומעזים לא להרשות להם וכו' וכו'. ובהיותו נואם טוב ("א גוטער ספיקער"), הסביר זאת היטב עם כל ה"שטורעם", כיד ה' הטובה עליו. וכיון שלא הי' לאן למהר, ישב הלה והקשיב לו בסבלנות. בינתיים, כנהוג באווירונים, עברה ה"דיילת" המשמשת את

הנוסעים, וחילקה ארוחת בוקר או ארוחת ערב, שכללה — כנהוג במטוסים קומוניסטיים — יין ובשר עם כל הענינים, אבל גם לחם.

ולאחרי ששניהם אכלו בשלווה את הארוחה, פנה אליו הנציג הסובייטי ואמר לו: אינני מבין; זה עתה הרעשת איך יתכן שיהודי יהי' בפסח ללא מצה, שהרי אסור לאכול חמץ, ולאחרי חמש דקות הגישו לך חמץ, והתיישבת יחד אתי ואכלת את החמץ בשלווה?! ...

— מובן שלא חסרו לו טעמים להסביר שזה באונס בעל-כרחו וזה ברצון; שהוא איש "תרבותי" והם אנשים "חשוכים", וכל שאר ההסברות...

וזהו מה שברצוני להדגיש: לא תופסים שזהו דבר והיפוכו; הוא לא רואה סתירה בכך שצועק שיהודי חייב מצות לפסח, ולאחרי חמש דקות מתיישב לאכול חמץ בפסח! וסבור שהוא "מנהיג ישראל", כביכול, לפני ובשעת ולאחרי האכילה — ללא שינויים.

סח. הבאתי זאת רק בתור דוגמא להראות איך מתנהל הענין — שמתנהל באופן "דיפלומטי", וכפי שנתבאר לעיל (ס"ל) מהי "דיפלומטיא" אמיתית...

ובכן: כשמשחקים בדיפלומטיא והדבר נוגע לעניני כסף — גם אז ישנו הענין ש"התורה חסה על ממונם של ישראל"²⁶⁵; אבל כשמדובר אודות שלוש מיליון יהודים בנוגע לקיומם ופרנסתם, אזי (כאמור כמ"פ, ואחזור על זה עוה"פ) אסור לקשר זאת עם שאלה אחרת איזו שתהי'!

וכאמור, גם אם עושים זאת בשביל מטרה נעלית — כפי שתובעים ממני להתנהג כמו רלווי"צ מברדיטשוב... — הרי אין מטרה יותר נעלית מאשר לדאוג לקיום וחיות של שלוש מיליון יהודים, ואסור לערב בזה ענינים צדדים איזה שיהיו!

סט. ונחזור שוב על סיכום הדברים:

אינני דורש שיחליטו לקבל שיטה זו או שיטה הפוכה; הדבר היחיד שאני דורש — וכל אחד זכאי לדרוש זאת — שלפני שעושים בענין זה דבר-מה, יש לדרוש שיגלו את המספרים האמיתיים בנוגע לפעולות שנעשו בזה, ומה נפעל על ידם.

ואין זה אמת שאינם יודעים זאת; יש להם את כל המספרים בפרטיות, והם נמצאים במקום מיוחד במשרד מיוחד — בירושלים עיר

הקודש, וחלקם בתל אביב, ויודעים גם את הכתובת (ואלו שאינם יודעים — יכולים לברר אם רק ירצו).

וכאשר ידרשו זאת, ואפילו אם רק יודיעו שעומדים להגיש דרישה זו — הרי זה יוריד את הלחץ מאלו שרוצים ללכת בדרך הישר ולעשות את הטוב עבור יהודי רוסיה, שיוכלו לפעול לפי שיטתם, ולהתנהג כפי שהתנהגו במשך 45-46 השנים הראשונות.

ולא כפי שמתנהגים עכשיו — באופן שלא הי' לעולמים: יהודים נמצאים במיצר ושבי' למעלה מחמישים שנה, ואעפ"כ שתקו במשך 47-48 שנים. והרי הגויים הם אותם גויים, ואדרבה: המצב נעשה גרוע יותר.

וכל הטענות שנעשה קל יותר — הנה מי שיקרא את העיתונים הנמצאים תחת ההשפעה והלחץ של מארגני ההפגנה, יראה, שביום ראשון הם כותבים שהמצב נעשה קל יותר; ביום שני כותבים שנעשה גרוע יותר; ביום שלישי כותבים שבכלל לא יודעים מה נעשה שם; ביום רביעי כותבים נוסח חדש — שזו מדינה שבכלל לא נוגע מה נעשה שם; ביום חמישי כותבים שמנהלים מגעים; וביום ששי כותבים נוסח חדש. — מיום ליום משתנה הנוסח, כיון שהנוסח אינו קשור עם המציאות!

הם לא כותבים מהי המציאות, אלא ביום ראשון הוא כותב מה צריך לעשות לפי מה שמתקבל בשכלו, וכיון שבהתאם לכך צריכה להיות המציאות שם באופן כך, אזי כותב שכך היא המציאות! וביום שני מתקבל בשכלו באופן אחר, או שבא העומד על גביו וכועס עליו ואומר לו שהי' צריך לעשות באופן אחר, ובמילא צ"ל המציאות אחרת, ולכן כותב שהמציאות שם היא שונה! וכך גם הלאה לא ישיגו דבר מהעיתונים!

הדרך היחידה היא — שאלו שמרעשים, לפני שממשיכים לעשות משהו, יכנסו לחדר לפנים מחדר, וידרשו שיראו להם "שחור על גבי לבן" את כל פרטי הידיעות והמספרים וכו', ואז יצאו מכל ספק — מה צריך לעשות, ומה אסור לעשות מצד הציווי "לא תעמוד על דם רעך".

ע. ויה"ר שיקויים מ"ש²⁶⁶ "הוי' לי בעוזרי" — כידוע ה"צחות" של המגידים²⁶⁷ — שהקב"ה יעזור ליהודי רוסיה מאלו שרוצים לעזור להם אבל לא מבחינים בין עזר להיפך העזר...

אמשרדס, תקל"ט) ח"ג בנשואין עמוד ט
מאמר שסח. חות יאיר חדש — אור יקר

(266) תהלים קיח, ז.

(267) ראה עוללות אפרים (לובלין, ש"נ).

ואז "ואני אראה בשונאי" — שכבר יסתדרו לבד איך לפעול בנוגע לשונאים, ע"י פעולות חשאיות, פעולות שעד עכשיו גרמו תועלת ממשית, שהרי יכולים להראות באצבע על אותם יהודים שהוציאו משם שלמים, הם ובניהם ובנותיהם, שמהלכים ברחוב בניו יורק, בתל אביב בירושלים ובכל תפוצות ישראל.

ויה"ר שמכאן ולהבא לא יצטרכו יהודי רוסיא כלל לעזרה של מישו — "אל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם"²⁶⁸, אפילו כשה"בשר ודם" הוא יהודי.

ויקויים היעוד²⁶⁹ "אתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל", באופן שהקב"ה בעצמו²⁷⁰ יתמסר לכל אחד מישראל בכל מקום שהוא, ועאכו"כ אלו שנמצאים במיצר ובשבי, ועאכו"כ אלו שנמצאים בארץ הקודש.

וכאשר הקב"ה יעשה זאת, הרי זה יהי' בחדס וברחמים, ובאופן שאפילו יהודי אחד לא ישאר בגלות; ולא באופן של הפגנות, אלא כלשון הנביא: "אומר לצפון תני"²⁷¹ ("אומר" דייקא, לא לשון של גזירה, או "ביד חזקה", ואפילו לא לשון דיבור²⁷²), והנביא אומר שזה יצליח!

[("כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק): אבל אינני רוצה להוסיף זאת, כי מיד יטפלו אלי שאני מדבר אודות נבואה, והרי אמרתי בעצמי²⁷³ שאיני נביא ולא בן נביא... כפי שטענו היתכן שאמרתי²⁷⁴ שקיום המצוות קשור עם בטחון הארץ, שכן, אע"פ שלא אמרתי זאת מעצמי, אלא זוהי נבואה מפורשת²⁷⁵, טענו, שדבר זה הי' יכול לומר ישעי' בזמנו, אבל בזמן הזה אסור לחזור על אזהרותיו של ישעי'! מדוע אסור לחזור על זה, הרי זו "נבואה"²⁷⁶ שהוצרכה לדורות"?! — כיון שזה לא מתאים עם הפוליטיקה שמנוהלת ע"י איש פלוני במפלגה פלונית וכו'].

וכאמור: במקום מתנת בשר ודם ועזרתם, עדיפה הדרך הטובה ומהירה והרגועה ביותר — שהקב"ה לא "יסמוך" (כביכול) על פעולות

(271) ישעי' מג, ו.

(272) ראה פרש"י תשא לב, ז. שמיני יו"ד, יט. בהעלותך יב, א.

(273) לעיל סמ"ח. וש"נ.

(274)

(275)

(276) ראה מגילה יד, א.

(פראג, תקנ"ב) כו, ד. נה, ד. אגרת הטיול (לאחי המהר"ל) חלק הפשט אות ע. מד"ש לאבות פ"א מ"ז. מג"ע עה"ת וישלח (לעמבערג, תרמ"ב — מח, סע"ד. לובלין תרס"א — מא, רע"ג). ועוד.

(268) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

(269) ישעי' כז, יב.

(270) ראה פרש"י דלקמן בפנים.

בשר ודם, אלא "למענך ולא לנו"²⁷⁷, שהוא בעצמו יתמסר לך, כפי שהבטיח: "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל", וכפירוש רש"י²⁷⁸ ש"הוא עצמו צריך להיות אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו", להוציאו מהגלות, ולהביאו לארץ הקודש, בחדס וברחמים, כן יהי' בקרוב ממש, ו"שמחת עולם על ראשם"²⁷⁹.

* * *

עא. כרגיל בהתועדות הקשורה עם יו"ד שבט — נערכת "מגבית" עבור "קרן תורה", שעל ידה מסייעים ליהודים שרוצים ללמוד תורה לשמה (ללא קשר לשאר ענינים, מבלי הבט על גודל מעלתם)²⁸⁰. וכאמור כמ"פ — יתן כל אחד כפי נדבת לבו הטהור, וכל המרבה הרי זה משובח.

וכל הרוצה — ירשום גם שמו ושם אמו, כדי להזכירו על הציון של בעל ההילולא, לכל המצטרך לו, בגשמיות וברוחניות גם יחד. [ואח"כ אמר: מסתמא יחלקו את הפתקאות כו'.]

* * *

עב. עוד ענין הרגיל בהתועדות אלו: להזכיר את "הניצנים נראו בארץ"²⁸¹ — אלו שיצאו ממדינה ההיא (גם ללא הפגנות רעשניות...), ובאו "בנערינו ובזקנינו גר' בבנינו ובבנותינו"²⁸², שלמים בגופם ובנפשם גם יחד, והתיישבו בכפר חב"ד, בנחלת הר חב"ד, ובשיכוני חב"ד בכל מקום שהם²⁸³ — יצליח קרנם ויצליח מזלם, וילכו "מחיל אל חיל"⁸⁰ בענינים שלהם, ועד לעיקר הענין — הפצת המעינות חוצה והפצת היהדות בכלל חוצה.

וענין זה ירחיב את המקום, וארץ ישראל בכלל, שתוכל לקלוט את ה"עולים" שיבואו מהארצות שבמצור ובשבוי, נוסף על ה"עולים" מארצות הרווחה, ובאופן שיעלו כפי שצריכים לעלות לארץ-הקודש, שנקראת "פלטרין של מלך" (מלך מלכי המלכים הקב"ה)¹¹⁹, כך, שתהי' זו "עלי" ברוחניות ובגשמיות גם יחד.

(277) ע"פ פיוט "שומע תפלה" בתפלת שבט דאשתקד בסופה (תו"מ חנ"ט ע' 136). ערבית דיוהכ"פ.
 (278) נצבים ל, ג.
 (279) ישעי' לה, יו"ד. נא, יא.
 (280) ראה גם שיחת מוצש"ק פ' בא, יו"ד
 (281) שה"ש ב, יב.
 (282) בא יו"ד, ט.
 (283) ראה גם

ואלו שזכו והצליחו להיות הראשונים בזה, ודרים כבר בארץ הקודש — יצאו לקבל פניהם בשמחה ובצהלה, וישמחו יחד עמהם בשירה "להוי" כי גאה גאה", ועד ל"שיר חדש", "שיר" לשון זכר, וכל זה — בקרוב ממש.

* * *

עג. דובר לעיל²⁸⁴ שיום הש"ק זה (שעכשיו נמצאים במוצאי שבת) נקרא בשם "שבת שירה", כיון שבפרשה מדובר אודות ענין השירה — שירת משה ובנ". ובפרט שגם בהפטרס מדובר אודות ענין השירה — "ותשר דבורה"²⁸⁵ (וגם לפי הנוסח שלנו שמתחילים ההפטרס מ"ודבורה אשה נביאה אשת לפידות גו"²⁸⁶, הרי סיום ועיקר הענין הוא "ותשר דבורה", וזוהי השייכות לפרשה).

אך עדיין אינו מובן:

הרי ישנם עוד פרשיות שבהם ישנו ענין של שירה, וא"כ, היו צריכים לקרואם "שבת שירה".

ולדוגמא — כפי שמביא רש"י⁸⁶ מ"ש בפ' חוקת²⁸⁷ "אז ישיר ישראל עלי באר ענו לה". אבל כאן אין הקושיא גדולה כ"כ, כיון ששירת הבאר תופסת רק מקום קטן בכמות בכללות הפרשה, שיש בה כו"כ ענינים נוספים;

אבל הקושיא היא מפרשת האזינו — שנקראת בשם "שירה", כלשון הכתוב²⁸⁸: "השירה הזאת עד תומם", ואדרבה: שירת האזינו תופסת מקום בערך כל הפרשה יותר משירת "אז ישיר" בפרשת בשלח. וגם מצד ההפטרס — הנה בפרשת האזינו מפטירים לפי כל הנוסחאות ב"שירת דוד" בלבד, ואין נוסחא שבה מתחילים בפסוקים שלפנ"ז או מסיימים בפסוקים שלאח"ז, כמו בפ' בשלח, שיש נוסחאות (וכן הוא נוסח חב"ד) שמתחילים מ"ודבורה אשה נביאה גו".

וכיון שכן, הי' מתאים עיקר השם "שבת שירה" לשבת פרשת האזינו, ואולי גם לפרשת בשלח; ובפועל רואים שדוקא פרשת בשלח נקראת "שבת שירה", ולא פרשת האזינו?

עד. וא' הביאורים בזה:

(286) שם ד, ד.

(287) כא, יז.

(288) ס"פ וילך. וראה האזינו לב, מד.

(284) שיחת ש"פ בשלח בתחלתה (לעיל

ע' ...).

(285) ס' שופטים ה, א.

ע"פ המבואר בהשיחה הידועה²⁸⁹ בנוגע להפטרה של פרשת בשלח — שאינה בשירה של זכר, כמו ההפטרה של פרשת האזינו ב"שירת דוד", אלא דוקא בשירה של אשה — "ותשר דבורה" (בהמשך לשירת מרים — "ותקח מרים גו' ותצאן כל הנשים אחרי' גו' ותען להם מרים שירו לה' גו'²⁹⁰).

ומקשרים זאת עם מארו"ל²⁹¹ "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים", ובהתאם לכך, הנה בהפטרה, הקשורה עם זמן הגלות, מדובר אודות הענין העיקרי שעל ידו יוצאים מהגלות — הנהגת נשי ישראל הצדקניות, כדאיתא במדרש²⁹² שגם הגאולה העתידה תהי' קשורה עם הנהגת נשי ישראל הצדקניות.

ולכן, גם בפרשיות התורה, ההדגשה ד" (שבט) פרשת שירה" היא בנוגע לפרשת בשלח דוקא, שבה ישנה שירת הנשים, הן בפרשה — שירת מרים, והן בהפטרה — שירת דבורה.

ע"ה. וכיון שהתורה היא הקדמה למעשה בפועל, הרי מובן, שכאשר לומדים בתורה אודות החשיבות של שירת מרים ושירת דבורה, הרי זו הוראה שיש להדגיש עוד הפעם ובתוקף יותר את הזכות והאחריות שמוטלת על הנשים הצדקניות שבדור,

ובאופן ש"ותצאן כל הנשים אחרי'" — שכל הנשים ובנות ילכו בעקבותיהן (אם הן רק ידברו בדרכי נועם, אבל בתקיפות הדרושה), וכולן יחד יאמרו "שירו לה' כי גאה גאה"²⁹⁰,

ובמילא יומשך גם בהנהגה היום-יומית — הן בהנהגה שלהן, והן בהנהגת הבית — שתהי' כפי רצונו של הקב"ה, דכיון שהקב"ה "גאה גאה", "אתגאי על גותניא"²⁹³, הרי אין להתחשב בשום דבר, לפי שהקב"ה הוא למעלה מכולם.

עו. וענין זה יפעל להמשיך את הגאולה מכמו שהיא בתורה שתבוא לידי פועל ממש.

וכמדובר כמ"פ שצריכים את משיח כפי שהוא מתואר בדברי

(290) בשלח טו, כ"א.

(291) סוטה יא, ריש ע"ב.

(292) ראה יל"ש רות רמז תרו בסופו (ממדרש זוטא רות).

(293) ת"א עה"פ.

(289) שיחת אחש"פ תרח"ץ — י"ל

בליקוט לח (נדפס בלקו"ד ח"ד תרצה, א ואילך, ולאח"ז בסה"ש תרח"ץ ע' 277 ואילך). וראה גם שיחת יו"ד שבט תשכ"ט סנ"ה ואילך (תר"מ חנ"ה ע' 227 ואילך). וש"נ.

הרמב"ם¹⁴³ — בשר ודם, מזרע דוד, הוגה בתורה ועוסק במצוות, שילחם מלחמות ה', ויבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל — להוציא את בני"י מהגלות הגשמי כפשוטו.

והרי סוכ"ס זוהי תכלית הכוונה — כאמור לעיל²⁹⁴ — דירה לו ית' בתחתונים, בגוף ובשר הגשמי, ובשביל זה יש צורך שיהודי יהי' במעמד ומצב של חירות, שיוכל ללמוד תורה ולקיים מצוות כדבעי, שכן, אע"פ שהוא עושה זאת אפילו בזמן הצרה ועקתא, ו"כל המקיים את התורה מעוני" מובטח לו ש"סופו לקיימה מעושר"²⁹⁵, הרי אין זה מגיע להעילוי כשיכולים לעשות זאת במעמד ומצב של רווחה, וכפתגם רבינו הזקן²⁹⁶ שהקב"ה נותן לבני"י גשמיות, ובני"י עושים מהגשמיות — רוחניות.

וזהו גם תוכן פס"ד הרמב"ם בסוף הלכות תשובה²⁹⁷ ובסוף הלכות מלכים (שזהו סיום וחותם ספרו "יד החזקה"), שהסיבה לכך ש"נתאוור כל ישראל נביאייהם וחכמיהם ("נתאוור החכמים והנביאים") לימות המשיח" היא — לפי שכאשר יהיו "כל המעדינים מצויין כעפר", ותהי' חירות מכל עניני שעבוד של פרנסה, של אוה"ע ושל יצה"ר (שכל ענינים אלו באים ביחד, כמובן מדברי הגמרא במסכת ע"ז²⁹⁸), אזי "ירבו בחכמה", ו"יהיו חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם" — שבזה מתעסקת פנימיות התורה, ועד לאופן שנמשך בחכמה בינה ודעת, עד כמה שנברא יכול להשיג, ובלשון הרמב"ם: "כפי כח האדם",

ומסיים: "שנאמר²⁹⁹ כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון הכנה. ניגון רבינו הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — ג"פ). והניגון "ניע זשוריצי כלֶאָפֶצִי".
טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "כי בשמחה תצאו"].

294) במאמר (לעיל ע' ... ואילך).
295) אבות פ"ד מ"ט.
296) ראה "היום יום" כו טבת. כט אד"ש.
297) ש"נ.
298) ה, א.
299) ישעי' יא, ט.
כו אלול. — וראה גם תו"מ חנ"ט ס"ע 193.